a Iter fecerũt p deſerta/ ſin et cades et alia loca: b Que non habitabantur: ab hominibus: Unde et locus horroris et vaſte ſolitudinis dicũtur/ Deut. xxxij. b. c Et in locis deſertis fecerunt caſas: id eſt tabernacula. Unde Heb. xj. b. Abraam fide demoratus eſt in terra ꝓmiſſionis tanq̃ in aliena: in caſulis habitando cũ iſaac et iacob coheredibus ſuis repromiſſionis eiuſdem. Hoc totum myſtice exponitur de chriſto: qui per adam et abel et noe et abraã et iſaac et iacob et ioſeph et moyſen ſignificatur. Adam eñi de terra ꝟgine formatus eſt ope dei: et chriſt⁹ de virgine natus eſt operatione ſpiritusſancti. Unde Ps. Dñs dabit benignitatem et terra noſtra dabit fructuz ſuuz. Abel a fratre ſuo p inuidiam eſt occiſus: et chriſtus per inuidias a iudeis ẽ crucifixus. Unde Apoc. xiij. b. dicit: Agnus qui occiſus ẽ ab origine mundi: id eſt prefiguratus occidi. Noe rector arce/ per arcam ſaluauit familiam ſuam: et chriſtus per crucem ſuam ſaluauit eccleſiã/ cuius rector erat. Abraã ſeruato iſaac arietem immolauit: et chriſtus in diuinitate nihil paſſus/ humanitatẽ ſuã mactauit ĩ cruce deo patri. Loth inter ſodomitas iuſtus permanſit: et chriſtus inter peccatores inocẽs omnino vixit. Iacob/ eſau frater ſuus ꝑſecutus eſt: et iudei chriſtum ſimiliter. Ioſeph a fratrib⁹ eſt venditus: et chriſt⁹ a diſcipulo ſuo eſt venditus. Moyſes populũ iſraeliticũ de egypto liberauit: et chriſtus populũ chriſtianoꝝ de tenebris peccatorũ eduxit. Iuxta illud collige myſtice curſum totius capituli: qḋ tangitur in Glo. in parte.

Myſtice | Ps. 84. | Al. ſitierũt | A

a Iter fecerũt p deſerta q̃ nõ habitabãt: et in locis deſertis fecerũt caſas. Ca. XI.

d Steterũt ꝯtrã hoſtes e et de inimicis ſe vindicauerũt. Sitierũt et inuocauerũt te: et data ẽ illis k aq̃ d̃ petra altiſſima: et req̃es ſitis de lapide duro. Per q̃ eñi penas paſſi ſunt inimici illoꝝ: a defectiõe pot⁹ ſui et in eis cũ abũdarẽt filij iſrael/ letati ſũt. Per hec cum illis deeſſẽt/ bñ cũ ill' actũ ẽ: Nãz

Expoſitio Capi. XI.

Steterunt contra hoſtes etc. Quõ venerint filij iſrael de egypto in deſertum ducente eos ſapiẽtia dictum eſt. ſ. in capitulo precedenti: Nũc que et qualia ſuſtinuerũt in deſerto oſtendit philo dicẽs: d Steterũt/ iſraelite: e Contra hoſtes/ amalech et alios: Exo. xvij. c. f Et de inimicis ſe vindicauerunt: vt legitur ibidem. Et Nume. xxv. b. de madianitis. g Sitierunt/ filij iſrael in deſerto. h Et inuocauerũt te: qui oĩa potes/ moyſes et aaron. i Et data eſt illis aqua de petra altiſſima: id eſt abundantiſſima: Nume. xx. b. k Et requies ſitis de lapide duro: id eſt aqua de lapide duro: ꝑ quã ceſſauit ſitis eorũ. l Per que eñi etc. Cõmemoratis beneficijs populo iſraelitico datis/ reuertitur auctor et narrat penas egyptioꝝ: quas in morte ꝑmogenitoꝝ et multiſ alijs cladibus paſſi ſunt. Primo dicens/ q cũ filij iſrael abũdarent aquis dulcibus in egypto/ in terra ieſſen: egyptij ob defectum aquarum affligebant/ aquis eorum conuerſis ĩ ſanguinẽ. Et hoc ẽ: l Per que eñi penas paſſi ſunt inimici illorum: id ẽ egyptij. n A defectione pot⁹ ſui in eis/ vel/ in eo/ cuz abũdarent filij iſrael/ letati ſũt: per hec cum illis deeſſent/ bene cum illis actũ eſt. Ita ꝯſtrue. Data ẽ aqua filijs iſrl' de petra altiſſima: Et merito: l Per que eñi: id per aquas: per quas/ m Penas paſſi ſunt inimici illorũ: id eſt egyptij: n A defectione potus ſui: id eſt ob defectũ aquarum ad potandum. s Per hec: id eſt per eas aquas: v Bene actum eſt cum illis: id eſt cum filijs iſrael. t Cum illis deeſſent: id eſt egyptijs. q Filij iſrael letati ſunt cũ abundarẽt in eis/ aq̃s: vel/ in eo/ potu: q2 cũ oẽs aq̃ egypti cõuerſe eſſẽt ĩ ſanguinẽ: in terra ieſſen vbi erãt filij iſrl' aq̃ dulces et clare iueniebant abundanter: Exo. vij. d. Uel ſic: l Per q̃ penas paſſi ſũt inimici illorũ a defectiõe pot⁹ ſui: id ẽ ꝑ aq̃s quib⁹ deficientib⁹ ad potũ/ puniti ſunt egyptij. s Per hec bñ actũ eſt cum illis: id eſt cum filijs iſrael. t Cũ deeſſent illis: id ẽ filijs iſrael aque: cũ ꝑus defuiſſent eis in deſerto. o Et in eis/ aquis. p Cũ abundarent/ poſtea exauditi a domino: r Letati ſunt/ filij iſrael: quia aqua fluebat de petra. Et vere paſſi ſũt egyptij a defectione potus ſui. x Nam pro fonte ſempiterni fluminis: id eſt nili/ quo prius vtebantur ſemper. y Humanũ ſanguinẽ

Moralit̃ d Steterũt contra hoſtes. Tres ſunt hoſtes ꝯtra quos ſtare debem⁹. Caro/ mũdus/ diabolus. Primus pugnat ꝯtra nos duplici manu: gula et luxuria. Sz ꝑmã manũ amputare debem⁹ per abſtinentiã: ſecundã per continentiam. Secũdus ſimilit̃ pugnat duplici manu: ambitione honoꝝ/ et amore parẽtum Sz primã amputat timor iudicij: nam iudiciũ duriſſimũ fiet in his q̃ preſunt. Sap. vj b. et ſecũdaz amputat amor chriſti: Iuxta illud Math. x. d. Qui amat patrem aut matrem plus q̃ me: non eſt me dignus. Tertius hoſtis pugnat ſimiliter duplici manu: occulta ſuggeſtione et aperta impugnatione. Primam euadim⁹ per prudẽtiam/ que metitur rerum exitus: ſecundã vincimus per patientiam: que fortit̃ ſuſtinet hoſtis ictus. In verbo ſtandi ſignificatur perſeuerantia. Dicit ergo de martyribus et penitentibus: d Steterũt contra hoſtes: perſeuerãdo vſq3 ad mortem. f Et de inimicis/ ſuis/ ſe vindicauerũt: vt dictum eſt expugnãdo. g Sitierũt/ aquam ſapiẽtie. De qua Eccĩ. xv. a. Aqua ſapiẽtie ſalutarĩ potabit illos. h Et inuocauerũt te. Quoniã apud te eſt fons vite. Et chriſt⁹ ĩ bello ſuo ſitiuit. Unde dixit: Sitio: Ioh. xix. e. Cui ꝓpinatus eſt triplex potus: myrrhe/ fellis et aceti. Et ſignificat hic chriſti potus triplicẽ amaritudinẽ triplicĩ temptatiõis. Potus myrrhe eſt temptatio auaricie: que nimiam habet amaritudinẽ. Potus fellis eſt temptatio carnis: que ſub ſpecie dulcedinis amaritudinẽ tenet mortiferã. Potus aceti eſt ambitio ſeculi: que dentes ſtupeſcere facit. Hos potus guſtat: qui temptat̃: ſed bibit qui ſuccũbit. Dñs autẽ cum guſtaſſet noluit bibere/ dans nobis exemplũ vt nos ſimilit̃ faciam⁹. Guſtare neceſſe eſt: quia neceſſe eſt vt veniant ſcandala temptationum: ſed bibere ꝓhibemur. Prouerb. j. b. Fili ſi te lactauerint peccatores ne acquieſcas eis. Contra hunc triplicem potum mortiferũ/ dedit nobis dñs in paſſione triplicem potum ſalutiferũ. Primũ in ſudore ſanguinis: ſecũduz in aqua lateris: tertum in effuſione lachrymarũ. Sudorẽ ſanguinis/ contra ꝯſtum auaricie. Aquã lateris/ contra ardorez carnis. Lachrymarũ effuſionem/ contra ſeculi ambitionez. i Et data eſt illis aqua de petra altiſſima: et requies ſitĩ de lapide duro. Chriſt⁹ petra eſt. j. Corĩ. x. a. Petra autem erat chriſtus. Item chriſtus lapis eſt. Unde Ps. Lapidem quem reprobauerũt edificantes: hic factus eſt in caput anguli. Petra duritatez habet/ ſed lapis politionẽ. Ubi chriſtus in paſſione petra fuit: in reſurrectione lapis duriſſimus. Aqua de petra tibi datur: cum cogitans de chriſti paſſione cõpateris. Aquã de lapide bibis: ſi cogitans gaudia reſurrectionis reſurgenti congratularis. Igitur aqua de petra ẽ aq̃ doloris et compaſſionis: ſed aqua de lapide eſt aqua gaudij et exultatiõis. Prima eſt aqua marath: que ligno poſito dulcorata eſt: Exo. xv. d. Secunda eſt aqua de ciſterna bethleẽ quã ſitiebat dauid. ij. Reg. xxiij. c. De prima dicitur: Super aquam refectionis educauit me. De ſecũda dicitur Ioh. iiij b. Qui biberit de aqua quam ego dabo ei: non ſitiet in eternum. Uel aqua de petra ẽ conſolatio de conſideratione humanitatis: aqua de lapide duro/ eſt conſolatio vel gaudium de contemplatione diuinitatis. l Per que enim penas paſſi ſunt inimici illoruz a defectione pot⁹ ſui et in eis cum abundarẽt filij iſrael letati ſunt: ꝑ hec cũ illis deeſſent bñ actũ eſt. Per penas q̃s chriſt⁹

* in cruce ſuſtinuit

Moraliter | Math. x | Ps. 35. | Triplex potus chriſti ĩ paſſiõe | Ps. 117. | Ps. 22.

☞ b Humanū ſāguinē dediſti iniuſtꝭ/ aqs niſi ꝯ̃ſis i ſan
guinē. Uel ſic: Bene actū eſt cū illis.id eſt cū iſraelitis.
in eo/ i quo puniti ſūt egyptij. a Nā ꝓ fonte ſēpiterni
fluminis.i.loco aq̃rū petre oreb/ q̃ ſequebātur eos ꝑ deſertū
tanq̃ꝫ fluuius ſempiternus: id eſt ſp̄ fluens. b Humanū
ſanguinē dediſti iniuſtis: id eſt egyptijs. c Qui cū
minuerentur ꝛc̄. Oſtenſo ꝙ bene actum eſt cum iſraeli/
tis/ in eo in quo egyptij ſunt puniti: oſtendit auctor q̃ꝫ be/
ne actum eſt cum ipſis/ in eo i quo male actum eſt ꝓus cū eiſ/
dem: quia in recōpenſatiōe paruulorꝝ ſuorꝝ quos pharao ne/
cari fecit/ dedit eis dn̄s aquam inſperatā vt non morerenť ſi/
ti. Et hoc ē: c Qui
Al. ꝉ quidem iſraelite. d Cū mi/
nuerenť i traduc/
B tione infantiū oc/
ciſorꝝ: quos pharao
iuſſit necari: Exo.ij.c.
Quorū nece iminut⁹
eſt numer⁹ hebreorū:
quia ſi non eſſent occi
ſi paruuli/ plures eēnt
filij iſrael exeūtes de
egypto. In recōpen/
ſatiōe aūt hui⁹ mali:
e Dediſti illis.i. iſraelitis. f Abundantem aquā
inſperate: Nume.xx.b. Quā niſi habuiſſēt/ morerenť ſiti.
g Oſtēdēs ꝑ ſiti q̃ tūc fuit/ i deſerto: h Queādmo
dū tuos exaltareſ: ſuccurrēdo illis/ q̃s ꝓus humiliaueraſ
in defectu aque. k Et aduerſarios illorum necares
ſiti in egypto: vel ſubmerſione i mare rubrū. Per hoc inquā
oſtendiſti ꝙ ſicut filios iſrael quos prius humiliaueras in ſi/
ti/ poſtmodū exaltaſti dando aquas: ita tuos quos hic humi
liari ꝛ affligi permittis/ exaltabis in futuro: cū torrēte volup
tatis tue potabis eos: ꝛ aduerſarios: id eſt ꝑſecutores eorum
Aliter necabis ſiti eterna. Uel ſic expone litterā. c Qui/ ſcilicet
egyptij. d Cū minuerenť in traductiōe infantiū:
id ē in morte ꝑmogenitorꝝ ſuorū occiſorū/ ab angelo exter/
minatore. e Dediſti illis: id eſt filijs iſrael: f Abū/
dantē aquam inſperate: Nume.xx.b. g Oſtēdēs
ꝑ ſitim q̃ tunc fuit/ filijs iſrael i deſerto cum eā extinxiſti:
h Queadmodū tuos: quos prius humiliari ꝑmittis:
i Exaltares: id eſt exaltabis. k Et aduerſarios il/
lorū necares: id eſt necabis. l Cū eñ tēptati ſūt/ iſra
elite: id eſt afflicti ab egyptijs. m Et quidē cū miſeri/
cordia diſciplinā: id eſt correctionē: n Accēperūt/
quaſi donū.q.d. indignatio tua miſericorꝺ iť conuerſa eſt eis
Pſ.59. in dignationē. Iuxta illud Pſ. Iratus eſt ꝛ miſert⁹ eſt nob.
o Scierunt/ ipſi filij iſrael: id eſt experimēto cognouerť:
p Queadmodum cum ira iudicati impij/ egyptij:
q Tormēta paterenť. Pena eñ iudeorū fuit ex miſeri/
cordia/ et ideo diſciplina ſiue correctio dicť: pena egyptiorꝝ
ex ira fuit/ et ideo tormentū dicitur. r Hos quidē: id ē
iſraelitas: s Tanq̃ꝫ pater monens/ ad correctionem:
t Probaſti: per penas illatas. v Illos autem: id ē
egyptios vel chananeos: x Tanq̃ꝫ rex dur⁹ interro/
gans: id ē penis duris ſubijciens. y Condemnaſti.i.
temporaliter et eternaliť damnaſti: vel in corpore ꝛ i anima.
☞ Abſentes eñ quaſi
Moraliter * in cruce ſuſtinuit: iudei defecerūt a potu gr̄e ꝛ ſacre ſcrip/
ture. Unde Math.xxi.d. Auferetur a vobis regnum dei ꝛ
dabitur genti faciēti fructum eius. Per eaſdē penas veri fi/
lij iſrael: id eſt vniuerſi fideles letati ſunt ꝛ redēpti. a Nā
pro fonte ſempiterni fluminis humanū ſanguinē
dediſti iniuſtis. Sempiternus fluuius/ chriſtus eſt: qui a
patre naſcēdo ſemper fluit: qui totam irrigat eccleſiam. Un/
de Geñ. ij.b. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad
ad irrigandū paradiſū. Fons fluminis/ eſt miſericordia chri/
Pſ.35. ſti. De quo Pſ. Quoniā apud te eſt fons vite. Per ſangui/
nem ſignificať peccatū. Oſee.iiij.a. Sanguis ſanguinē teti/
git: id eſt peccatū peccato additum eſt. Item per ſanguinem

a pro fonte ꝉ ſempiterni flumi/
b nis/ humanum ſanguinem
c dediſti iniuſtis. Qui cum mi/
d nuerenť in traductiōe infan
e f tiū occiſorꝝ/ dediſti illis abū
g dantē aquā inſperate: oſten/
dens per ſitim que tūc fuit/
h i quemadmodū tuos exalta/
k res/ et aduerſarios illorum
l necares. Cum enim tempta
m ti ſunt: et quidem cum miſe/
n ricordia diſciplinā ꝉ accepe/
o p runt: ſcierunt quemadmo/
dum cum ira iudicati impij
q r tormenta paterentur. Hos
s quidem tanq̃ꝫ pater monēs
t v probaſti: illos autem tanq̃ꝫ
x y rex dur⁹ interrogās ꝯdēnaſti.

ſignificať pena. Unde Pſ. Letabiť iuſtus cū viderit vindi/ Pſ.57.
ctam: manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Ergo ꝓ
fonte ſempiterni fluminis/ datus eſt ſanguis iniuſtis iudeis:
quia per mortē chriſti ipſi peccatū ꝛ penā: nos ꝟo miſericor/
diā cōſecuti ſumus. Human⁹ dicit: qꝛ non ex natura diuini/
tatis/ ſꝫ ex natura humanitatꝭ paſſus ē chriſt⁹. c Qui cū
minuerenť in traductiōe occiſorū infantiū/ dediſti
illis abūdantē aquā iſperate. Ecce iuſticia dei ꝛ miſe/
ricordia ei⁹ ſimul. Egyptij occiduť ꝛ filij iſrael inſperate po/
tantur/ cum ſe derelictos putarēt. Iob.xi.d. Cum te conſū/
ptū putauerꝭ/ orieris vt lucifer. g Oſtēdēs ꝑ ſitim que
tūc fuit/ quemad/
modū tuos exal/
tares ꝛ aduerſari
os illorꝝ necares. Al. ꝉ accipi ſcieris
In heñ ipſo ꝙ dn̄s
hic ſuos flagellari ꝑ/
mittit/ figuratur futu/
ra eorum conſolatio:
ꝛ damnatio impiorū.
Preſens enim afflic/
tio/ future ſerenitatis
indicium eſt. Et econ/
trario preſens iocun/
ditas/ future deſolationis ſignum eſt. Unde Math.xvj.a.
Ueſpere facto dicitis ſerenum erit: rubicundum enim eſt ce/
lum: ꝛ mane/ hodie tempeſtas: rutilat eñ triſte celum. Nūc
celum ſanctorꝝ qui ꝓ chriſto affliguntur rubicundū eſt: ſed cra/
ſtino ſerenū erit. Ecōtrario malorꝝ celū modo rutilat: ſꝫ tem/
peſtatē futurā ꝓmittit. Hiere.xxv.f. Ecce i ciuitate in q̃ in/
uocatū ē nomē meū/ ego icipio affligere: ꝛ voſ imunes eritꝭ?
Nō eritꝭ imunes. Itē dr̄ Hiere.xlix.c. Ecce qb⁹ nō erat iu/
diciū vt biberent calicem/ bibentes bibēt: et tu quaſi innocēs
relinq̃ris? Nō eris innocēs ſꝫ bibēs bibes. Eſa.xxxij.c. Su/
per humerum populi mei ſpine et vepres aſcendent: quan/
to magis ſuper omnes domos gaudij ciuitatis exultantis.
l Cum enim temptati ſunt/ filij iſrael. m Et quidē
cum miſericordia diſciplinaꝫ accēperunt. Sic om/
nes boni cum flagellanť a domino/ libenter recipiunt diſcipli
nam: ſcientes ſe miſericorditer flagellari. ſed et medicinalter.
Ideo eñ hic flagellantur/ ne in eternū damnenť: et ſi quid in
eis purgandum eſt/ per flagella purgetur. Heb.xij.b. Queꝫ
diligit domin⁹ caſtigat: flagellat autem omnem filium quem
recipit. o Scierunt quemadmodū cum ira iudi/
cati impij tormenta paterenť. Notabile ē hoc verbū:
Electi enim non ſolum ex miſericordia ſed cum miſericordia
corriguntur: mali vero cū ira ꝛ ex ira. Uñ ſequiť/ r Hos
quidem tanq̃ꝫ pater monens probaſti/ igne tribula/
tionis. v Illos autē tanq̃ꝫ rex durus interrogās
condemnaſti/ eternaliter. Duo autem modo maxime int/
rogat domin⁹ omnes nos: timorem ſcilicet ꝛ honorem. Ma
lach.j.b. Si ego pater ſū/ vbi eſt honor meus? Et ſi domin⁹
ego ſum/ vbi eſt timor meus? Qui amore dei bona faciūt: re/
ſpondēt prime queſtioni. Qui timore iudicij declinant a ma/
lo: reſpondent ſecunde. Qui autē nec amore dei bona facit:
nec timore iudicij mala declinat/ cōcludeť: ſed cōcluſione in/
diſſolubili: Ite maledicti in ignē eternū. Et hꝫ erit diſciplina/ Math.25.
et ex ira ꝛ cum ira. Sed diſciplina bonorum in preſenti et cū
miſericordia eſt: quia minor eſt exigentia meritorum. Unde
Iob.xj.a. Utinam deus loqueretur tecum ꝛ aperiret tibi la/
bia ſua: vt oſtēderet tibi ſecreta ſapiētie: et ꝙ multiplex eſſet
lex eius: et intelligeres ꝙ multo minora exigaris q̃ꝫ meretur
iniquitas tua. Et eſt ex miſericordia: qꝛ fructus multiplex cū
ea datur etiam in preſenti. Primus eſt conuerſio ad deum.
Unde Pſ. Imple facies eorū ignominia ꝛ q̃rent nomē tuū Pſ.82.
dn̄e. Oſee.vj.a. In tribulatiōe ſua mane ꝯſurgēt ad me. Se
cund⁹ ē fecūdatio bonorꝝ operꝝ. Exo.j.b. Quāto opp̄mebāt Pſ.134
eos: tāto magꝭ multiplicabāť ꝛ creſcebāt. Et Pſ. Fulgura
i pluuiā fec. Terti⁹ ē purgatio pctorꝝ. Malach.iij.a. Sede/
bit ꝯflans ꝛ emundās q̃ſi argētū ꝛ purgabit filios leui. Et in
* libro Proſperi. Iuſto

a b Abſentes eni ⁊ pſentes ſi-
c d militer torq̄bant̄. Duplex
e f eni tediū accepat illos: ⁊ ge-
g mit' cū memoria pteritorū.
h i Cū eni audirēt per ſua tor-
k l menta bene ſecū agi/ cōme-
m morati ſūt dn̄m/ admirātes
n o in finē exitus. Quem eni
p in expoſitione praua proie-
q r ctum deriſerūt/ in finē euēt'
s t mirāti ſūt. Nōn ſimilit̄ iuſtis
v faciens: pro cogitationibus
x autem inſenſatis iniquitātes
y z illorum. Qr quidam erran-
a b tes colebant †mutos ſerpen-
c tes et beſtias ſuperuacuas:
d immiſiſti illis multitudinem
mutorū animaliū in vindi-
e f ctā: vt ſcirēnt quia per que
peccat qs/ ꝑ hec et torquet̄:

a Abſentes eni/ q̄ſi vere iſraelitas in correctione ꝓbaſti. Abſentes eni/ iſraelite/ pharaoni: b Et preſentes: id ē coram pharaone poſiti: c Similit̄ torquebant̄/ pena ſcilicet tēpali tm̄/ velut infra dicet̄. d Duplex eni tedium .i. duplex afflictio. Unū eni tediū eis †penale/ nō culpabile/ e Accepat illos: id eſt hebreos. Et qđ ſit illud duplex tedium/ oſtendit. g Et gemitus cū memoria preteritoꝝ: id eſt gemitus pro pſentibus penis: ⁊ recordatio pteritarū penarum. Ūn̄ dicit Interl̄. Preteritoꝝ maloꝝ recordatio et preſentiū tempeſtas. h Cum eni audirēt ⁊c̄. Probat auctor q̄ dn̄s tāꝫ pat monēs ꝓbauit iſraelitas. Cum eni audirēt: id eſt intelligerēt ipſi iſraelite. i Per ſua tormēta: id ē ſibi inflicta: qr vexatio dat intellectū: Eſa. xxviij. c. k Bn̄ ſecum agi/ a dn̄o: id ē iuſte ⁊ miſericordit̄: l Cōmemorati ſunt dn̄m admirantes/ conſiliū eius. n In finē exitus: id eſt poſt rei euentum videntes iſraelite mirabilem exitum ſue afflictionis/ mirati ſunt conſiliū dn̄i quo puniuit eos tam miſericordit̄ ⁊ tam iuſte. o Quē eni .ſ. moyſen: p In expoſitione praua ꝓiectum: id ē in carecto ripe fluminis morti expoſitū: q Deriſerūt/ iſraelite cum irataret ad pharaonem tanꝫ ductor populi. r In finē euētus: id eſt poſt rei euentū: s Mirati ſunt/ conſiliū dei: qui per moyſen eos eduxit/ quem ipſi deriſerāt pri'. t Nō ſimiliter iuſtis faciēs/ vt iniuſtis: quia non ſimiliter peccant. Septies eni cadit iuſtus ⁊ reſurgit/ penitēdo: Prouer. xxiiij. b. Impius autem cū venerit in ꝓfundum maloꝝ contemnit/ deſperādo: Prouer. xviij. a. Vel ſic ab illo loco: Abſentes ⁊c̄. Quaſi vere īterrogās per tormēta ꝯdēnaſti impios: a Abſentes eni/ a filijs iſrael: id ē chananei ⁊ amalechite. b Et preſentes/ eis/ ſimilit̄ torquebant̄: id ē vtriꝫ torquebant̄ a facie filioꝝ iſrael/ ⁊ pſentes ⁊ abſentes. Hebrei eni intrātes terrā ꝓmiſſionis/ pſentes perimebāt: et abſentes terrore torquebāt̄ audita fama eoꝝ. Unde raab dixit exploratorib' quos miſerat ioſue: Irruit in nos terror veſter et elāguerūt oēs habitatores terre: Ioſue. ij. b. d Duplex eni tedium: id eſt pteritoꝝ maloꝝ recordatio: ⁊ pſentiū tēpeſtas: f Illos .ſ. chananeos. e Accepat/ nō ipſi tediū. Per h innuēs auctor tantū fuiſſe q̄ illos abſorbuerat: ſic dixit raab exploratorib': Hec audiētes ptimuim': ⁊ elanguit cor noſtrū: nec remanſit in nobis ſpiritus ad introitū veſtrum: Ioſue. ij. b. h Cum enim audirēt/ chananei vel egyptij: i Per ſua tormēta: id ē a ſe filijs iſrael illata: k Bn̄ ſecum: id eſt cū filijs iſrael/ agi: l Cōmemorati ſunt dn̄m/ ipſi egyptij: id eſt confeſſi virtutē eius dicentes: Fugiamus iſrael: dn̄s eni pugnat pro eis: Exo. xiiij. f. m Admirātes ī finē exit'/ populi iſraelitici. o Quē eni/ dn̄m vl' moyſen: p In expoſitiōe praua ꝓiectū: id eſt ſiniſtra interptatione operum eius vilem reputatū: vel in carecto ripe ꝓiectum ⁊ expoſitum: q Deriſerunt/ ipſi egyptij: r In finem euent': id eſt finalē euentū moyſi. s Mirati ſunt/ egyptij/ vidētes completū eſſe qđ pri' dixerat moyſes. t Nō ſimilit̄ iuſtis faciēs. q. d. auctor: ita dn̄e: illos vt pater probaſti: iſtos vt rex durus īterrogās condemnaſti: non ſimilit̄ iuſtis faciēs/ vt iniuſtis: quia licet hic puniant̄ boni ⁊ mali/ differētur tn̄: quia bonoꝝ pena purgatio ē vel ꝓmotio: maloꝝ ſo pena initiū ꝯdēnatiōis et vindicta peccati. v Pro cogitationib' aut īſenſatis: id eſt ſcd̄m qualitates cogitationū inſenſatorum: ſūt/ x Iniquitates illorum: quia qualis eſt arbor: talis eſt ⁊ fruct': Matth. vij. c. Vel ſic: v Pro cogitationib' inſenſatis: id eſt de malis cogitationib'/ ſecute ſunt/ x Iniquitates illorum: hoc ē: quia de deo et moyſe male cogitauerūt egyptij: ideo permittēte dn̄o ſecuta ſūt opa mala. Unde dicit Interl̄. Iniquitates illorū: id eſt praua opa que ex cogitatione procedunt. Vel ſic. v Pro cogitationib' inſenſatis: id eſt merito cogitationū inſenſatoꝝ: ſunt: x Iniquitates illorū .i. pena iniquitatū. Unde dicit alia Interl̄. Scd̄m duriciā ſuā et cor impenitēs theſaurizat ſibi irā ī die ire. Ro. ij. a. y Qr quidā ⁊c̄. Dixerat auctor impios cōdemnari et torqueri: oſtendit q̄lit̄ torquebant̄ ⁊ quare: qr muta animalia colebant/ a mutis animalib' torquebant̄: vt ex q̄litate pene cognoſcerent qualitatē culpe. Et hoc dignū erat: vt qui ꝓ creatore creaturā venerabant̄: vnde querebant auxilium/ inde ſuſtinerent ſuppliciū. Et hoc eſt: y Qr .id eſt quia. z Quidam/ eoꝝ: id eſt egyptiorū vel chananeoꝝ: a Errantes colebant: id eſt quaſi deos venerabant̄: b Multos/ vel mutos ſerpētes: id eſt eſculapium ſub ſpecie ſerpentis. c Et beſtias ſupuacuas: id eſt arietes ⁊ canes: dicit Interl̄. hoc eſt iouem ſub ſpecie arietis: et mercurium ſub ſpecie canis. De quibus dicit̄ Roma. j. c. Mutauerūt gloriam incorruptibilis dei/ in ſimilitudinē imaginis corruptibilis hominis: et volucrū ⁊ quadrupedū ⁊ ſerpentum. Et quia ſic fecerunt: ideo/ d Immiſiſti illis multitudinē mutorū animaliū in vindictam/ culpe. e Ut ſcirēt ꝑ q̄ peccat qs ꝑ hec ⁊ torquet̄. Sepe enim ipſo inſtrumēto ſue offenſionis puniunt̄

* libro Proſperi. Iuſto iudicio dei dat̄ plerūꝫ pctōrib' poteſtas: qua ſanctos ipſi' pſequāt̄: vt q̄ ſpiritu dei †iuuant̄ ⁊ aguntur/ fiāt per laborū exercitia clariores. Quartus eſt examinatio. Unde Pſ. Probaſti cor meū deus ⁊ viſitaſti nocte/ igne me examinaſti. Eſa. iiij. b. Si abluerit dn̄s ſordes filiarum ſion: ⁊ ſanguinē hieruſalem lauerit de medio eius in ſpū iudicij ⁊ ſpū ardoris. Quint' ē corroboratio. Deut. viij. d Poſtꝫ afflixit te dn̄s ac corroborauit/ ad extremū miſert' ē tui ⁊c̄. Sext' eſt defēſio. Pſ. Da nob dn̄e auxiliū de tribulatione. Exo. xiiij. e. Ingreſſi ſūt filij iſrael ꝑ mediū ſicci maris: erat autem aqua quaſi murus a dextra eorum ⁊ leua. Septimus eſt eruditio. Prouerb. xxij. c. Stulticia colligata eſt in corde pueri: ⁊ virga diſcipline fugabit eam. Hiere. vj. b. ſcd̄m ſeptuaginta. Per omnem dolorem ⁊ flagellum erudieris hieruſalem. Octauus eſt humiliatio. Iob. vj. a. Sagitte dn̄i in me ſunt: quarum indignatio ebibit ſpiritum meū. Nonus eſt deſiderium patrie. Luc. xv. d. Quāti mercennarij in domo patris mei abundant panibus: ego aūt hic fame pereo: Surgam ⁊ ibo ad patrem meum. Decimus eſt coronatio. Iaco. j. b. Beatus vir qui ſuffert tēptationē ⁊c̄. In libro Proſperi. Quātūcūꝫ ſeuiāt impij: melior eſt in hoc tempore cauſa iuſtorum: qui quanto acrius impetuntur: tanto glorioſius coronantur. a Abſentes enim ⁊ preſentes ſimilit̄ torquebantur: quia malos in preſenti ⁊ in futuro eadem pena torquebit: ſcilicet vermis conſciētie: qui peccantes remordet: et poſt mortem acrius cruciabit. d Duplex enim tedium/ viuendi/ acceperat illos: et gemit' cum memoria preteritorum. Preteritoꝝ malorum recordatio/ pro quib' penam eternā expectant: et preſentiū tribulationū tēpeſtas. Sequit̄: f Per que peccat quis/ per hec ⁊ torquetur: vt qui peccat in lingua/ torquetur in ea: vt diues epulo: Luc. xvj. f. Prouerb. xx. c. Suauis eſt homini panis mendacij: ⁊ poſtea implebitur os eius calculo. Cetera non mutantur vſꝫ in finē capituli.

Al. tēpale

C

Al. †multos

Moraliter

Al. †minant̄

Pſ. 16.

Pſ. 59.

a b Nōn enī impoſſibilis ērat
c omnipotēs manus tua/quę
d creauit orbem terrarū ēx ma
e teria inuiſa īmittēre ill' multi
f tudinē vrſoꝝ: āut audaces
g leones: āut noui generis ira
plenas et ignotas beſtias:
h aut vāporē igneū ſpirātes:
i aut odorēꝫ fumi proferētes:
k aut hōrrēdas ab oculis ſcin
l tillas emittētes: quarū non
ſolū lęſura poterat illos ex/
terminare: ſed ꝛ aſpect⁹ per
m timorē occidere: Nām et ſi/
n o ne his vnō ſpiritu pōterant
occidi perſecutionē paſſi ab
p ipſis factꝭ ſuis: ēt†diſpergi p
q ſpiritū virtutꝭ tuę: Sed ōm/
r nia in menſura ꝛ nūmero et
s t pōndere diſpōſuiſti. Mul/
v x tum enī valere tibi ſōli ſup/
y erat ſemper: ēt virtuti bra/
z a chij tūi qs reſiſtet: Quoniā
tanꝗ momentū ſtatherę: ſic
b c ēſt ante te ōrbis terrarum: ꝛ
d tānꝗ gutta roris anteluca/
e ni quę deſcēdit in terrā: †Et
f miſererꝭ oīm: †qꝛ oīa potes:

offenſionis puniunt peccatores: Vt golias ſuo gladio eſt oc/ ciſus. j. Regꝭ. xvij. f. Aman ī patibulo quod parauerat mar/ docheo eſt ſuſpēſus: Heſter. vij. d. a Nō enī. q. d. ſic pu/ niti ſunt: vt ex pęna cognoſcerent culpam: Nam aliter pote/ rat eos deus punire ſi vellet: a Non enim impoſſi/ bilis: id eſt impotens: b Erat manus tua omnipo/ tens. i. filius. c Que creauit orbem terrarum: om/ nia corpalia. d Ex materia inuiſa. i. indiſtincta ꝛ infor/ mi. e Immittere illis multitudinē vrſoꝝ: qui ſubi/ to deuorarēt eos. f Aut audaces leones: qui nō timēt hoīes. g Aut no/ ui generis ira ple/ nas ꝛ ignotas be/ ſtias. i. nouū gen⁹ ſe/ uiciei habentes. h Aut vaporem ig/ neū: vel ignis ſpi/ rantes: vt dracones quidem. i Aut odorē fumi pferē/ teſ: ad excecādos ocu/ (Al. t ignis) los coꝝ. k Aut hor rendas ab oculis ſcintillas emitten tes: quę videndo oīa vrunt. l Quarū nō ſolū lęſura po/ (B) terat illos extmia re: ſꝫ ꝛ aſpect⁹ p ti/ morē occidere. q. d. tales beſtias poterat illis īmittere dñs ſi vellet: ꝗ ſolo vi/ ſu tātū timorē illis incuterēt vt morerent. Et h̄ pbat p locū a minori. m Nā ꝛ ſine his/noui generꝭ beſtijs: n Vno ſpū. i. indignatiōe vel iuſſu dei: o Poterāt occidi p/ ſecutionē paſſi ab ipis factꝭ ſuis. i. p facta ſua digni ef/ fecti vt talia paterent. p Et/poterāt/diſpgi p ſpm̄ vtu/ tis ſuę. i. indignationē dei. q Sed omnia in menſu/ ra ꝛ numero ꝛ pondere diſpoſuiſti. q. d. vere diſpergi poterāt p ſpm̄ virtutis dei: ſed tu dñe potēs/ſapiēs ꝛ benig/ nus/alit ordinaſti: Quia/oīa ī mēſura ꝛ numero et pō/ dere diſpoſuiſti. Quod ſm ſanctos et ſm magiſtros di/ uerſimode exponit. Vno mō refert ad ſola corpalia. De qui/ (Prima expoſitio) bus Eccī. xviij. a. Qui viuit ī ęternū/creauit oīa ſimul. i. cor poralia. Quorū materia ſūt quattuor elemēta: quoꝝ ꝗdā ſūt grauia/quędam leuia: vnde vnū ſuper aliud eſt ꝓportionalit: et ī hoc eſt pond⁹ coꝝ/ ſm Augꝭ. qui dicit: Pondus ē impe/ tus rei ad ꝓpriū locum tendentis: id eſt ꝓprietas impellens rem ad locū determinatū ꝛ in eo ꝯſeruans. Numer⁹ cōſiſtit ī hoc/ ꝙ quattuor tm̄ ſunt: ignis/aer/aqua/ terra. Menſura in hoc eſt/ꝙ ſunt cōtenta ſuis limitib⁹. Et ſm hoc exponit ſic. q Omnia: id eſt materiam omniū: r Diſpoſuiſti in menſura/limitata. r Et numero/certo. ſ. quaternario. (Secunda expoſitio) s Et pondere/ꝓportionabili. Aliter ſm alios. Pond⁹ re/ fertur ad potentiā operantis: numer⁹/ad ſapiētiā ordinātis: menſura ad clementiam ꝯſeruantis. Et ita pondus refertur ad patrem: cui appropriat potētia. Numer⁹ ad filium: cui at/ tribuitur ſapientia. Menſura ad ſpm̄ſanctū: cui aſſignat cle/ mentia. Et ita omnis creatura habet pondus a patre crean/ te: numerū a filio ordinante: menſuram a ſpūſancto conſeruā te. Et hoc videtur innuere apoſtolus Roma. xi. d. vbi dicit: Ipſi ſoli gloria: ex quo omnia/quo ad patrē: per quē omnia/ quo ad filium: in quo omnia/quo ad ſpiritūſanctū. Et hęc ex poſitio ſatis ꝯuenit cū Augꝭ. qui diſtinguit duplicē menſurā ꝛ duplicē numerū ꝛ duplicē ordinem. Dicit enī ꝙ ē menſura menſurans ꝛ menſura menſurata: ꝛ ſimiliter numerus nume/ rans ꝛ numer⁹ numeratus: et ordo ordinās ꝛ ordo ordinat⁹. Mēſura mēſurās eſt ipſe deus/mēſuras cuilibet rei pfigēs. Mēſura mēſurata ē cuiuſlibet rei certa ꝗntitas: ꝗ dr̄ magna vel pua vel etiā mediocris. Numer⁹ numerās ē ipſe de⁹: nu/ mer⁹ numerat⁹ vniuſcuiuſꝗ ꝓpria ꝗlitas ꝗ diſtinguit ab alio.

Ordo ordinans ſiue pond⁹ ponderans/eſt ipſe de⁹/omnib⁹ dans pondus propriū. Pondus ponderatū/ſiue ordo ordi natus eſt ipſa rerum ꝓprietas: qua res in loco ſuo perſiſtit. Scōm Augꝭ igitur idem eſt menſura qd̄ modus: idem ſpe/ cies qd̄ numer⁹: idē ordo qd̄ pond⁹. Et exponit ſic. Omnia diſponit deus in mēſura numero ꝛ pondere. i. modo/ſpecie/ꝛ ordine. In mēſura. i. in ſe omīa menſurante. i. modū cuilibet rei pfigente. Et in numero. i. in ſe omīa numerāte. i. cuilibet rei ꝓpriā ſpeciē largiēte. Et in pondere. i. in ſe oīa ponderāte . i. oīb⁹ ꝓpriū ꝛ certū ordinē aſſignāte. Raban⁹ in Glo. aliter (Tertia expoſitio) dicit. Numerū dic̄ p iudicio et diſtinctiōe: qꝛ ī iudicio oīa diſtin/ cte numerant. Pon/ (23. q. 4. c. q peccat) dus ponit p iuſticia: (Al. t diſper) ex iuſticia enī grauitaſ pęnę petōrib⁹ incum/ bit: et ſoliditas glorię iuſtis. Menſurā po/ nit p veritate: menſu/ ra enī falſitatē nō reci pit/quā vitas exclu/ dit. Vnde ſm Raba nū ſenſus ē. q Oīa diſpoſuiſti ī mēſu/ ra. i. in vitate. i. vero eē pduxiſti: nō phan/ (Al. t Sed) taſtico. r Et nume (Al. t om) ro. i. diſtincte ſine ꝯfu ſiōe. s Et pōdere . i. iuſte vnicuiꝗ ſm ꝓpriā capacitatē tribuens bonitatis/ ſm ęternā diſpoſitionē omīa cōdens. Aliā Glo. ponit Rab. vbi (Quarta expoſitio) dicitur: In menſura/ꝗlitas: in numero/quātitas: in pondere ratio. In his ꝯſtituit deus mūdum ꝛ gubernat ꝛ iudicatur⁹ eſt. In his iuſtus iudex cōprehēdi non poteſt nec rephendi. In clauſtro hoꝝ triū omīa abſcondita latēt: quę ſolū clauib⁹ iudicij ꝛ miſcdię dei reſerabunt: qn̄ illuminabunt abſcondita tenebrarū: ꝛ reuelabunt conſilia cordiū. j. Corꝭ. iiij. a. Qua/ litatē mēſurę vocat veritatē: quātitatē/ numeri diſtinctionē: rationē pōderis/ordinē iuſticię. In his trib⁹ Rab. dicit om/ nia facta eē/gubernari ꝛ iudicari/vt reddāt ſingula ſingulis. In veritate ſūt facta: id eſt in vero eſſe: diſtincte gubernant: iuſte iudicabunt. Nos leuiter exponim⁹ h̄. Omnia fecit de⁹ (Quinta expoſitio) in numero/pondere/ꝛ menſura: ſiue modo/ſpecie/ꝛ ordine. i. ī eſſe determinato ꝛ finito ꝛ diſtincto ꝛ ordinato. Moralit (Moralis) autē fecit omnia. In menſura: contra vitium ſuperfluitatis. In numero: contra vitium ſingularitatis. In pondere: con/ tra vitium leuitatis. v Multum enim: quaſi ita potēs eras illos exterminare: vt dictum eſt: Multum enim va lere: id eſt poſſe: x Tibi ſoli ſuperat ſemper/vel/re/ ſtabat ſemper: alia littera. q. d. vere pdicta facere potui/ ſti: quia ſemper mltū facere potuiſti: deo enī nihil eſt impoſ/ ſibile: Matth. xix. d. Cui⁹ irę reſiſtere nemo pōt: Iob. ix. b. y Et virtuti brachij: id ē filij: z Tui quis reſiſtet: q. d. nullus. Vnde Eſa. lj. c. Induere fortitudinem brachiū domini. Et vere null⁹ poteſt reſiſtere tibi: a Quoniam tanꝗ momentum ſtatherę: quę leui exceſſu ponderis declinatur: b Sic ē ante te: id eſt in comparatione tui: c Orbis terrarum: continens ꝛ contentū. d Et tāꝗ gutta roris antelucani/vel/ante lucem: id eſt matuti/ ni: quę pmo aſpectu ſolis ſtatim exiccatur. e Que deſcē dit in terram/a nubibus: ſic eſt ſupple orbis terrarum/an/ te te: id eſt ſicut ros cito tranſit ante ſolem: ſic omnia ad nu/ tum tuum cito tranſeunt ꝛ mutantur. Vnde Eſa. xl. d. Ecce gentes ſicut ſtilla ſitulę: et quaſi momentū ſtatherę reputatę ſunt. Momentum ſtatherę dicit lingulam ſtatherę: cuius rectitudine iudicatur ęqualitas ponderū: quę faciliime mo/ uetur: ſic omnia ad nutū dei. Et cum ita facile poſſint omnia diſſoluere: tunc f Et miſereris omnium: quia om/ nia potes. q. d. non ſolum potens: ſed et miſericors es.

Et ideo diſſimulas

ℬ a Et/ideo/diſſimulas pctā hoim/fragiliū nō demonū. b Propter penitentiā.i.qꝛ misericors es:ideo expectas pctōres ad penitentiā. Unde Roma.ij.a. An ignoras ꝙ benignitas dei ad penitentiā te adducit: Uel sic. a Diſſimulas peccata hominū ꝑpter penitētiā.i.quia homines penitēt:iō diſſimulas.i.non recordaris peccata eorum. Unde Ezech.xviij.e Si autem impiꝰ egerit penitentiā: omniū iniquitatū eius nō recordabor amplꝰ. Un de Rab. Potētia dei bonitate plena ē/ opꝰ ſuū ꝑpter peccata nō deſpicit:ſed ꝑ penitētiā abluit ꝛ pie fouet et nutrit. Sed que eſt iſta ratio quā aſſignat

A auctor:oim misereris quia oia potes: Potius videtur dicendum

Al. nobis / Al. partibꝰ

eſſe:oim misereris:qꝛ misericors es. Sꝫ melius dicit ſic: Naꝫ qꝛ oipotēs eſt/ ideo punire poteſt cum vult vel differre vel oino dimittere penaꝫ cum vult: et hoc ipſiꝰ ſolꝰ eſt/ qui omniū dn̄s ē. Eius eni misereri nō poteſt niſi ipſe velit. Unde ſignant dicitur in oratione: Deus qui oipotentiā tuā parcēdo maxime ꝛ miserēdo manifeſtas. Uel vt quidā dicūt:quia oipotēs eſt/oia q̄ſi nihil reputat et indigna ira ſua: Juxta illō: Dignū te ceſaris ira nullꝰ honor faciet. Et vere oim misereris: c Dilig eni omia que ſunt:inquātū ſūt/ꝯſeruādo ea in eſſe. d Et nihil odiſti eorum que feciſti. Peccatū eni nō fecit ipe/ qō odit. Ju-

Ps.5. xta illud: Odiſti oēs qui operantur iniqtatem. e Nec eni odiens.i.odibile aliqd: f Cōſtituiſti/ creando ex nihilo. g Aut feciſti/de p̄iacēti materia. Et reuera dilig oia que ſunt. i Aūt.i.qꝛ. h Quō poſſet aliqd ꝑmanere niſi tu voluiſſes/ ꝑduxiſſe in eſſe: k Aut qō a te vocatū non eſſet/ab eterno: l Cōſeruaret/in eſſe:q.d. nullo modo. m Parcis aūt amnibꝰ: qm̄ tua ſunt dn̄e q̄ amas animas: ꝑpter quas ꝛ corꝑibꝰ parcit: ꝑpter qs etiam omia fecit. Unde Ezech.xviij.a. Ecce omnes anime mee ſunt.

O Q̄ bonus ꝛ ſuauis ē ꝛc̄. Expoſi. Ca. XII. Adhuc ꝑbat auctor ꝙ bonꝰ eſt dn̄s ꝛ ſuauis colentibus eum:ſed peccatoribꝰ iuſtus. Et h̄ oſtendit: qꝛ ſeptē illas gentes q̄ olim terrā chanaan poſſidebāt ꝑpt iniqtates eorū eiecit:filios ſuo iſrael nois ſui cultores introduxit: In quo facto myſtice deſignat ꝙ vniuerſitas vitiorū que ꝑ petm̄ primi hois poſſederat genus humanū:ꝑ gratiā dei expulſa eſt ꝛ introducta vniuerſitas virtutū. Dicit ergo quaſi admirādo: n O q̄ bonꝰ ꝛ ſuauis ē dn̄e ſpūs tuus in oibus. Bonus eſt:qꝛ bona ſua libent cōmunicat. Sua-

Ps.24. uis:quia penitentibꝰ dulcit veniā preſtat. Unde Ps. Dulcis ꝛ rectus dn̄s ꝑpter hoc legē dabit delinquētibꝰ in via. Et Eccj.xxiiij.c. Spūs meꝰ ſup mel dulcis. Uel bonꝰ laborā-

Ps.33. tibꝰ in actiua:ſuauis q̄eſcētibꝰ in ꝯtēplatiua. Un̄ Ps. Guſtate et videte qm̄ ſuauis eſt dn̄s. Et tn̄ pctis nr̄is exaſperatur. Un̄ Job.xxx.c. Sto ꝛ nō reſpicis me: mutatꝰ es mihi in crudelē. Eſa.xxvij.a. Indignatio nō eſt mihi:qs dabit me ſpinā et veprē:in ꝓlio gradiar ſup eā. o Jdō q̄ bos q̄ exerrāt peccādo: p Partibꝰ corripis.i. ꝑtialibꝰ penis.i.paulatim ꝛ nō ſubito. Uel/ Patribꝰ corripis.i.patrū doctrinis. q Et de q̄bus peccāt.i.in quibꝰ peccant. r Admo-

a et diſſimulas peccata homi- b nū propter penitentiā. c Dili- d gis eni omnia que ſunt: et ni- e hil odiſti eoꝝ que feciſti: nec f eni odiēs aliquid cōſtituiſti g aut feciſti. h Quomodo autē i poſſet aliquid ꝑmanere niſi k tu voluiſſes: aut qō a te vo- l catū nō eēt: m ꝯſeruaret: Parcis aūt omnibꝰ: quoniā tua ſūt dn̄e q̄ amas aīas. Ca. XII

n O o Q̄ bonus ꝛ ſuauis eſt dn̄e ſpiritus tuus in omnibꝰ. Ideoq̄ p hos qui exerrant partibus q corripis: et de quibus pec- r cant admones et alloqueris: s t vt relicta malicia/ credāt in v tē domine: Illos enim anti- x quos inhabitatores ſancte y z tue terre: quos exhorruiſti: q̄-

a niām odibilia opera tibi fa- b ciebant per medicamina: et c d ſacrificia iniuſta: et filiorum ſuorum necatores ſine miſe- e ricordia: et comeſtores viſce- f rum hominū et deuoratores g h ſanguinis: et auctores parē- i tes animaꝝ inauxiliatarū vo- k luiſti perdere a medio ſacra- l mēto tuo: per manus paren- m tum noſtroꝝ: vt dignāꝫ per- ciperent ꝑegrinationē pue- n roꝝ dei: que tibi omniū cha- o rior ē terra. Sed ꝛ his tanq̄ p q hoibꝰ ꝑpeciſti: et miſiſti ante- ceſſores exercitꝰ tui veſpas: r s vt illos paulatim exterminat t v rent: Nōn quia impotens eras i bello ſubijcere impios x y iuſtis: aut beſtijs ſeuis: aut vbo duro ſimul exterminare:

nes/eos:per ꝓmiſſiones ꝛ cōminationes/ vt ceſſent ꝛ peniteant. Matth.iij.a. Agite penitentiā:ecce eni appropinq̄bit regnū celoꝝ. s Et alloqueris:ꝑ creaturas/ꝑ ſcr̄pturas/ꝑ inſpirationes/ꝑ ꝑdicatores. t Ut relicta malicia credāt/fide formata. v In te dn̄e/q̄ ſaluas oēs ſperātes i te: et ꝯdēnas aduerſarios tuos. x Illos eni rā notabiles in malo: y Antiqs inhabitatores ſacte tue terre:i peccati vetuſtate manentes: z Quos exhorruiſti .i.q̄les. Jō/ a Qm̄ odibilia opa tibi faciebāt.i. pctā q̄ ſola deꝰ odit int omia. Un̄ in Ps. Iniqtatē odio habui ꝛc̄. Faciebant inquā/ b Per medicamina.i.per ſortilegia. c Et ſacrificia iniuſta.i.idolis exhibita. Iniuſtū eni eſt vt hō ad imaginē dei factꝰ fulat idol mutis. Leuit.xix.f. Nō augurabimi/nec obſeruabitis ſomnia. d Et/exhorruiſti/filioꝝ ſuoꝝ necatores ſine miſcdia: qui.ſ.imolabāt filios

† Ps.118.

Al. indigne

B

ſuos. Un̄ Ps. Immolauerūt filios ſuos ꝛ filias ſuas demonijs. Deut.xviij.b. Caue ne imitari velis abominatiōes gentium: ne inueniat in te qui luſtret filiū ſuū aut filiam ducēs ꝑ ignem: e Et/exhorruiſti:comeſtores viſcerū hominū. Hoc nō legitur de gentibꝰ ſꝫ de iudeis obſeſſis. Thren. iiij.b. Manus mulierū miſericordiū coxerūt filios ſuos: facti ſunt cibi earū in cōtritiōe filie populi mei. f Et deuoratores.i. effuſores. g Sanguinis/humani: h Et auctores parentes animarū inauxiliatarū:id eſt eorum qui ſe defendere non poterant: vel alijs auxiliari non volebāt. i Uoluiſti perdere/penitus. k A medio ſacramento tuo:id ē a ſancta tra tua:que eſt i medio mūdi. Unde Ps. Operatꝰ es ſalutem in medio terre. Et dicit hic terra ſacramentū:id eſt ſacre rei ſignū: id eſt terre viuentiū.

Ps.105.

Ps.73.

l Per manus parentū noſtroꝝ: qui ſub ioſue intrauerunt in eā: Multi eni de gentibꝰ remanſerūt:quos nō poterāt expellere filij iſrael. Plures tn̄ expulerūt: m Ut dignam ꝑciperēt ꝑegrinationē pueroꝝ dei.q.d.iō expulſe ſunt gētes: vt ipſi hebrei recipent dignā remunerationē ꝑ ꝑegrinatiōe pueroꝝ dei.ſ.abraā/iſaac/et iacob:quibus ꝓmiſſa fuerat tra illa. Gen̄.xij.b. Apparuit dn̄s abraā ꝛ dixit ei: Semi tuo dabo terrā hāc. Uel ſic. Illos/ i Uoluiſti ꝑdere/oino: vt ipſi iudei perciperēt.i.intelligerēt illā terrā eſſe/ m Dignā ꝑegrinatione pueroꝝ dei: q̄ non debet eſſe in ocio: ꝛ iō fuerūt relicti multi de gentibꝰ ad exercitiū. n Que/ſcꝫ terra ꝓmiſſiōis: tibi oim charior eſt terra/ o Sed ꝛ his.i.iebuſeis q̄s illi reliqſti: p Pepciſti/tanq̄ hoibꝰ:id eſt quia ad imaginem dei facti ſūt: vel qꝛ infirmi. q Et miſiſti anteceſſores exercitus tui veſpas.i.acerrimos timores:qbꝰ corda gētiū pūgebātur. Deut.vij.c. Scabrones mittet dn̄s deus tuus in eos donec deleat oēs atq̄ diſꝑdat. Et exponitur hoc Deut.xi.c. Terrorem vr̄m ac fortitudineꝫ dabit dn̄s deus veſter ſuper oēm terrā quā calcaturi eſtis. r Ut illos.i.gētes: s Paulatim/nō ſimul: t Exterminaret.i.ex terminos terre eiceret. Uel/ Exterminaret.i.occideret. v Nō qꝛ ipotēs i bello eras ſubijcere ipios.i. gētiles: x Juſtis.i.iudeis. y Aut beſtijs ſeuis aut vbo duro ſimul exterminare: ſed partibꝰ iudicās

a b ſed partibus iudicans dā/
c bas locum penitentie: nōn
ignorans qm̄ iniqua eſt na/
d tio eoꝝ/et naturalis malicia
e f ipſoꝝ: et qm̄ nō poterat mu/
tari cogitatio illoꝝ in perpe/
g tuū: Semen enī erat maledi
h ctum ab initio. Nec timens
i aliquē: veniā dabas pctīs il
k loꝝ. Quis enī dicet tibi/ qd
l feciſti: Aut qs ſtabit contra
m iudiciū tuū: Aut qs in ꝯſpe/
ctu tuo veniet vindex iniqꝝ
n hominū: Aut qs tibi impu/
o tabit/ſi perierint natiōes quaſ
p tu feciſti: Nec enī eſt aliꝰ de/
us ꝙ tu: cui cura ē de oībꝰ:
q r vt oſtendas quoniā nō iniu
s ſte iudicaſ iudiciū. Neqꝫ rex
t neqꝫ tyrānꝰ in ꝯſpectu tuo
v inquirent de his quos perdi

x y diſti. Cum ergo ſis iuſtus: iuſte
z oia diſponis: ipſum qꝫ q nō
a b debet puniri condēnaſ et ex
c terum eſtimās a tua virtute.
d e Virtus enī tua iuſticie ini/
f g tiū eſt: et ob hoc q oim dn̄s
es/oībꝰ te parcere facꝭ. Vir/
h i tutem enī oſtēdis tu: qui nō
crederis eſſe i vtute ꝯſūma/
k l tus: et hos q te neſciūt in au
m daciā traducꝭ. Tu aūt dn̄a/
n toꝛ virtutis cum trāquillita/
o te iudicas: et cum magna re/
p uerētia diſponis noſ. Sub/
eſt enī tibi cū voluerꝭ poſſe.
q Docuiſti aūt populū tuū p
r talia opera: quoniā opoꝛtet
s t iuſtum eſſe et humanum: et
bone ſpei feciſti filios tu/
v x os: qui iudicans/ dans lo
cum in peccatis penitentie.

a Sed ptibꝰ iudicās. i. vtriqꝫ pti ſm merita ſua reddēs: b Dabas locū penitentie: in hoc miſericoꝛditer agēs cū gentibus. Vel ablatiui caſus: a Partibus iudicāſ: id eſt penis particularibꝰ eos puniēs/non ſimul exterminās: b Dabas locū penitētie: gentibꝰ reſeruaſ. Vn̄ Deut. vij. d. Deꝰ magnꝰ ⁊ terribilis: ipſe ꝯſumet nationes has in cō/ſpectu tuo paulatim atqꝫ ꝑ ptes: nō poteris delere eos pariſ: ne foꝛte multiplicenſ ꝯtra te beſtie terre. c Nō ignorās qm̄ iniqua eſt natio eoꝝ: ꝓpter penitentiā reſeruabas. d Et naturalꝭ malicia ipſoꝝ/ꝑmanēs inueterata: ⁊ ꝑ ꝯſuetudinē quaſi in naturam v̄ſa. e Et qm̄ nō poterat. i. vix poterat. Vel/Non poterat/ſm merita eoꝝ: f Mutari cogitatio illoꝝ/indurata ꝓpria neqtia/in perpetuū. Unde Hiere. xiij. d. Si pōt ethiops mutare pellē ſuā et pardus varietates ſuas: et vos poteritis bn̄ facere cū didiceritꝭ malū. *(margin: Al. ſtudere)* g Semen enim erat maledictū ab initio/in dei pſcientia: dic Interl. Vel/ab initio: id eſt ex q fuerūt/erat in eis quedā pua qlitas maledictione digna: dicit alia Interl. Scdm pmā Interl. videtur q pſcientia dei ſit cauſa malicie: qd eſt hereticū. Iuxta ſecūdaꝫ videſ q malicia ſit aliquid. i. qualitas quedam. Sol. dicendū q ſemen illud de quo dicit hic/fomes ē: qd in pſciētia dei maledictū fuit. i. maledictione dignū: nō ꝓpter ſe/ſed ꝓpter ſequelā eiꝰ. Sicut dſ Gen̄. ix. d. Maledictꝰ puer chanaā: ⁊ tn̄ nō peccauerat ipſe/ſed cham paſ eiꝰ. Scdm hoc nulla eſt ſecūda obiectio: quia fomes quedam qualitas eſt. h Nec timens aliquem/ fortiorē/vel ſupioꝛem: quia non erat. i Veniā dabas peccatis illoꝝ. q. d. nō timoꝛ ſed amoꝛ induxit eum ad dimittēda peccata. k Quis enī dicet tibi quid feciſti: q. d. nullus poteſt cōtradicere tibi/qn ſm ꝓpꝛiam voluntatē diſponas creaturas. Unde Eſa. xlv. b. Nunqd dicet lutū figulo ſuo: quid facis: Et Roma. ix. d. Nunqd dicet figmentum ei qui ſe finxit: quid me feciſti ſic: l Aut quis ſtabit cōtra iudiciū tuū: qui iuſte iudicas ⁊ omipotens es: m Aut quis in cōſpectu tuo veniet vindex iniqꝝ hominū. i. vindicare eos volens quaſi feciſſet eis iniuriaꝫ: n Aut quis tibi imputabit/ſi perierint nationes: id eſt gentes: o Quas tu feciſti: Sed nō tales. Bonos enī fecit dn̄s/ſed male pereunt: q. d. nullus. p Nec enī ē alius deus ꝙ tu (Eſa. xlv. a. Ego dn̄s et nō eſt amplius: extra me non eſt deus) cui cura eſt de omnibus. Contra. j. Coꝛ. ix. b. Nunquid deo cura eſt de bobus: q. d. non. Item Hieroꝰ ſuper Abacuk. Abſurdū eſt diuinā maieſtatem ad h̄ deducere vt ſciat quot culices naſcanſ: quot ve moriantſ: Non ſimus tam fatui dei cultoꝛes: vt dū eiꝰ ꝓuidentiā ad infima queqꝫ retrudimꝰ/in noſmetipſos iniurioſi ſimꝰ: vt eandē rationabiliū ⁊ irrationabiliū ꝓuidentiam eſſe dicētes. *(margin: al. adulatores)* Sol. Duplex eſt cura. ſ. ꝓuidētie ⁊ doctrine. Curam ꝓuidētie habet deus de omnibꝰ creaturis: quia cuilibet prouidet neceſſaria: curam doctrine habet de ſolis rationabilibꝰ. De hac loquiſ apoſtolus et hieronymꝰ. Unde non eſt ibi cōtrarietas aliqua. q Ut oſtendas: omīa ſeruādo in eſſe et ſtatu ſuo. r Qm̄ nō iniuſte iudicas iudiciū: quia reddis vnicuiqꝫ iuxta opa ſua. s Neqꝫ rex/ terrenꝰ q bene regit ſubditos ſuos. t Neqꝫ tyrannꝰ: qui ſua crudelitate pꝛemit ſubditos. v Inqrent de his qs pdidiſti: id eſt ꝯdemnaſti. i. vtrū iuſte pdideris eos vel vt reſtituanſ. x Cū ergo ſis iuſtꝰ/ſubſtantialiſ. y Iuſte oia diſponis/in celo ⁊ in terra. z Ipſum qꝫ qui nō debet puniri/ſm iudiciū hominū. a Condēnas/ſm iudiciū tuū. Vel ſic: z Ipſum qꝫ qui nō debet puniri. i. q non ē puniēdus. i. tibi ꝑ penā viuendꝰ: a Cōdemnas/eternaliſ. b Et exterū. i. extraneū ⁊ indignū: c Eſtimas a tua virtute. i. a diuīa pietate. Hec enī eſt virtus dei. Vn̄ Ps. Deꝰ in noie tuo ſaluū me fac et in vtute tua iudica me. *(margin: Ps. 53.)* d Virtus enī tua. i. pietas tua. *(margin: Al. ſoꝛtitu)* e Iuſticie. i. iuſtificationis humane. f Initiū ē: qꝛ ex mera pietate dei daſ gr̄a iuſtificās. Al. d Virtus tua. i. fides chriſti: e Iuſticie initiū eſt. Vn̄ Roma. j. Iuſticia dei ꝑ fideꝫ ieſu chriſti. Vl ſic: d Virtus tua. i. coꝛrectio tua/q oēs coꝛrigiſ *(margin: Al. ipſa)* e Iuſticie initiū eſt. i. bone vite. g Et ob hoc q oim dn̄s es: oībꝰ te ꝑcere facꝭ: cū tn̄ iuſte poſſes punire: Sꝫ h̄ facꝭ tn̄/vt dic Glo. vt q pꝛees potētia/miteſcas natura. Et in h̄ daſ exēplū ꝑlatis: vt qnto potētioꝛes ſūt: tāto mitioꝛes ſint. h Virtutē enī oſtēdis tu: cum ſupbos humilias. i Qui nō crederis eē i virtute cōſūmatꝰ. Hoc ē: qꝛ a ſupbis nō crederꝭ eē pfecte vtutꝭ ſiue potētie: oſtēdis te hie pfectā virtutē cū illos coꝛrigēdo humilias. Vn̄ dicit Origꝭ. Si deꝰ tm̄ benignꝰ eſſet: benignitatē eiꝰ ꝯtēneremꝰ: ſi tm̄ iuſtus/deſparemꝰ. Hieroꝰ. Neceſſaria ē miſcōia ob pniam: et iuſticia ob delicta. k Et hos q te neſciūt: ꝑ fidē opantē ꝑ dilectionē: l In audaciā traducꝭ/a cōſoꝛtio tuo. i. audacter punis ⁊ eijcis a te. Vel ſic: k Hos q te neſciūt: id eſt qui tuā coꝛrectionē nō ſentiūt: l In audaciā traducis. i. i parcēdo eis ⁊ ſbtrahēdo coꝛrectionē/audaciā peccandi pbes. Vn̄ Eccs. viij. b. Quia nō ꝓferſ cito ſnia ꝯ malos/abſqꝫ timoꝛe vllo filij hoim ppetrāt mala. m Tu aūt dn̄atoꝛ vtutꝭ. i. dn̄s vtuoſus ⁊ foꝛtis. Vel/Dn̄atoꝛ virtutis. i. dn̄s vtutū angelicarū. n Cū trāquillitate iudicas/oia pdicta. Ira enī nō cadit in deū. Et cū dr iraſci: intelligiſ q ad effectum/vel ſm opinionem maloꝛum qs punit. o Et cū magna reuerētia diſponis nos: nō ſtatim puniēdo: ſed ad pniaꝫ expectādo/cū ſtatim poſſes punire. p Subeſt enī tibi cū voluerꝭ poſſe. Et ē argumētū q aliqd pōt deꝰ qd nō vult: qd nullꝰ dubitat. q Docuiſti aūt ppl̄m tuū ꝑ talia opa/q feciſti/cū trāquillitate iudicādo: et cū reuerētia diſponēdo. r Qm̄ opoꝛtet. i. opoꝛtunū eſt: s Iuſtū eē ⁊ humanū. i. benignū: aliter iuſticia ſine benignitate ſeueritas ē. Vn̄ Eccs. vij. c. Noli eē iuſtꝰ multū. Et Ps. Uniuerſe vie dn̄i miſcōia ⁊ vitas. *(margin: Ps. 24.)* Et ſamaritanꝰ vinū ſimul ⁊ oleū infūdit vulneribꝰ ſauciati: Lucꝭ. x. f. t Et bone ſpei feciſti filios tuos/cōfidere d te ⁊ ſpare in te ſolo. v Qui. i. qꝛ: x Iudicās dās locū i pctīs pnie. i. ad pniaꝫ expectas etiā in pctīs. i. in multitudine pctoꝛum. Et h̄ probat. Si enī

Et hoc ꝓbat. a Si enĩ inimicos ſeruoꝝ tuoꝝ.i.cha naneos vel egyptios odiẽtes iſrł. b Et debitos morti: id eſt dignos morte tp̃ali ⁊ etẽrna: c Cũ tanta cruciaſti attentione.i.expectatiõe ⁊ deliberatiõe: q̃ decẽ plag̃ verberauit egyptios dñs ⁊ reſpirare pmiſit/eos ad penitentiam expectãs: q̃ q̃o nõ pe/nituerunt puniuit eos tandẽ ſubmergẽdo in mare rubꝛum. d Et liberaſti.i.liberatio/nem expectãdo obtu/liſti. Vel/ liberaſti/ eos ſepe: e Dans tp̃s ⁊ locũ.i.oppoꝛ/tunitatem ⁊ ſpacium: f Per que poſſēt mutari a malicia ſua/ſi vellẽt. g Cũ quãta ⁊c̃. Hucuſq̃ ſuſpendit ꝯſtructio ab illo loco: Si enĩ inimicos ſuoꝝ tuoꝝ ⁊ debitos morti cũ tãta at/tentiõe iudicas. Cum inquã ita ſit: Cũ q̃n/ta diligẽtia.i.patiẽtia ⁊ deliberatiõe: h Iudicas filios tuos/in te credentes et te imitãtes: i Quorũ parẽtib⁹.i.abꝛaã iſaac ⁊ iacob: k Iuramẽta ⁊ cõuẽtiones dediſti bonarũ ꝓmiſſionũ.i.firmas ꝓmiſſiões de bono dediſti eis/dicẽs: Tibi ⁊ ſemini tuo dabo terrã hãc.i. ſignificatã per hãc. Geñ.xij.b.et.xvij.b. l Cũ ergo nobis diſciplinã das: id eſt correctionẽ. m Inimicos noſtros multiplicit̃ flagellas: id eſt condẽnas.q.d.flagellas tuos ad correctionẽ: inimicos autẽ tuos ad ꝯdemnationẽ. Unde Pſ. Multa flagella pctõris: ſperantẽ autem in dño miſericoꝛdia circũdabit. Hoc enĩ diſtat inter iudiciũ electoꝝ ⁊ reproboꝝ: q̃ illos dñs corripit vt emendet: iſtos flagellat vt cognoſcant ſe/non poſſe repugnare cõtra deum ⁊ vt luant peccata ſua. Et hoc facis: n Ut bonitatẽ tuam cogitem⁹ iudicantes/alios: hoc eſt/vt iudicãdo alios/benigniores ſim⁹ recolentes te benignũ. o Et cum de nobis iudicat̃ ab alijs/ ſperemus miſericoꝛdiã tuaz: id ẽ ſemp ad tuam miſericoꝛdiã oculũ habeam⁹/vt foꝛtiores ſimus in ſuſtinẽdo. p Unde ⁊ illis qui in vita ſua/q̃ ſibi viuunt/ non deo: q Inſenſate et iniuſte vixerunt: id eſt ĩfideliter quo ad fidem: et iniuſte/quo ad opera. r Per hec que coluerũt dediſti ſumma toꝛmẽta: vt quia noluerũt creatorẽ digne honorãdo cognoſcere: traditi ſũt ĩ reprobũ ſenſũ: vt faciãt q̃ nõ ꝯueniũt/ꝯtumelijs affligentes coꝛpa ſua in ſemetipſis: Ro. j.d. s Eteni in erroꝛis via: que ſimplicit̃ eſt ĩmunda: t Diutius errauerũt/a veritate: v Deos eſtimãtes hec que ĩ manibus ſunt ſupuacua.i.ab opib⁹ reſidua q̃ſi inutilia. Sicut quãdo carpentari⁹ facit domũ/inter multa ligna/aliq̃ dimittunt̃ inutilia edificationi: et de talibus fiebãt idola/q̃ deos eſtimabãt. Unde Eſa.xliiij.b. Quis foꝛmauit deũ/⁊ ſculptile conflauit ad nihil vtile? Vel/ Manibus ſupuacua/ dicit truncationes lignoꝛ que remanent opantib⁹: que ad nihil valent niſi ad ignem/⁊ inde fiebãt idola. Unde Eſa.xliiij. b. Artifex lignarius operat⁹ eſt deũ/⁊ adoꝛauit: et fecit ſculptile/⁊ curuatus eſt ante illud: mediũ eius combuſſit igni: et de medio eius carnes coxit ⁊ comedit: coxit pulmẽtũ ⁊ ſaturatus ẽ/⁊ calefactus: et dixit: Uah: calefact⁹ ſũ: vidi focũ: reliquũ aũt ei⁹ fecit deũ ⁊ ſculptile ſibi. Aliq̃ libri habẽt: Que in aĩalib⁹ ſunt ſupuacua: Et ẽ ſenſus: Deos eſtimãtes hec aĩalia: que in aĩalib⁹: id eſt inter aĩalia ſũt ſupuacua.i.ad nullum vſum vtilia: vt ſunt dracones/ſerpentes ⁊ hmõi: que adoꝛabãt vt deos ſuos. x Infantiũ inſenſatoꝛ more viuẽtes: q̃ ludendo ſibi faciũt tales imagines. y Propter hoc tañ pueris inſenſat̃.i.rõne carẽtib⁹. z Iudiciũ in deriſũ dediſti/eis.i.penam in qua deriſiõe digni videbant: vt quãdo ciniſes ⁊ rane ⁊ muſce ⁊ huiuſmodi extermĩabant eos/non vrſi vel leones. a Qui autem ludibꝛijs ⁊ increpationibus: id eſt penis illis deriſione dignis: b Nõ ſunt correcti/a malicia ſua: c Dignũ dei iudicium expti ſunt/ in mari rubꝛo vbi ſubmerſi ſũt. Vel ſic: a Qui autem ludibꝛijs ⁊ increpationibus: id eſt penis tempoꝛalib⁹ quibus increpat nos dñs/quaſi luderet nobiſcum: b Non ſũt correcti/a malicia ſua: c Dignuz dei iudicium experti ſunt: id eſt penas eternas. d In his enim que patiebantur/ iuſte pro peccatis ſuis: e Moleſte ferebant: quia murmurabant contra deum: nec corrigebant. f In quibus patientes: non a patiẽtia/ſed a paſſione: g Indignabantur/moꝛe ferarum. h Per hec que putabãt deos in ipſis: id eſt inter eos vel ꝓpter eos. i Cum exterminarentur: ipſi homĩes cultoꝛes eoꝛum: k Uidentes: id eſt intelligẽtes: l Illum quẽ olim: id eſt ante exterminationẽ: m Negabantur ſe noſſe verum deum agnouerũt: et tñ agnitum non adoꝛauerunt vel gloꝛificauerũt vt deum: ſicut dicitur Roma.j.c. Qui cum cognouiſſent deum: non ſicut deum gloꝛificauerunt/ aut gratias egerunt. n Propter q̃: id eſt quia agnouerunt/et agnitum non coluerunt. o Et finis condẽnationis illoꝛum: id eſt finalis eoꝛum ꝯdemnatio. p Ueniet ſuper illos: id eſt deſup eis aduenit/deꝑmens eos in ꝓfundũ inferni. Ecce q̃ murmuratio ⁊ indignatio ĩ flagellis dñi initia ſũt opprobꝛij ſempiterni: q̃d excecati impatientia nõ intelligũt. Unde Hiere.xx.c. Confundentur vehementer quia non intellexerũt opprobꝛiũ ſempiternũ q̃d nunq̃ delebit̃. Greg⁹. Quos flagella p̃ſentia nõ corrigũt: ad futura ſupplicia trãſmittũt:

B

Al. ·poſſũt

Al. ·iudicaſti

Al. ·cõuerſiones

Pſ.31.

a Si ẽnim inimicos ſeruorũ
b tuorum ⁊ dẽbitos morti cũ
c tãnta cruciaſti attentione ẽt
e liberaſti/dãns tempus ⁊ lo/
f cum pẽr que ꝑ poſſent muta/
g ri a malicia: cũm quanta di/
h ligẽtia ·iudicas filios tuos:
i k quõrum parentib⁹ iũramen
ta et ·cõuẽtiones dediſti bo/
l narum pꝛomiſſionũ? Cũm
ẽrgo nobis diſciplinã das/ini/
m micõs noſtros multipliciter
n flagellas: vt bõnitatem tuã
o cogitemus iudicantes: ẽt cũ
de nobis iudicatur/ſperem⁹
p miſericoꝛdiã tuam. Undẽ ⁊
q illis q̃ in vita ſua inſẽnſate ⁊
r iiuſte vixerũt/ pẽr hec q̃ co/
luẽrt dediſti ſũma toꝛmẽta.
s t Etẽni in erroꝛis via diũtius
v errauerũt/ dẽos eſtimantes
hẽc que ĩ ·manib⁹ ſũt ſupua/
x cua/ĩfãntiũ inſenſatorũ mo/
y re viuẽtes. Prõ pt̃ h̃ tanq̃
z pueris inſenſatis iũdicium
a in deriſum dediſti. Qũi au/
tẽ ludibꝛijs ⁊ increpatiõib⁹
b c nõn ſunt ·correcti: dignũm
dei iudicium experti ſũt. In
d his ẽnim que patiebantur
e f mõleſte ferebant/in qũibus
g h patiẽtes indignãbant. Pẽr
hec ·que putabant deos in
i ipſis cũm exterminarent vi/
k l dẽntes illũm quem olim nẽ/
m gabant ſe noſſe verum deũ
n o agnouerũt. Prõpter q̃d ẽt
finis condẽnationis illorũ
p vẽniet ſuper illos. Ca. XIII
q Vani autez ſunt oẽs
homines in quibus
nõ ſubeſt ſciẽtia dei:

Al. ·tanimalib⁹

Al. ·correpti

Al. ·quos

A

Vani aũt ſt̃ oẽs hoĩes ⁊c̃. Expoſitio Ca. XIII De pena idolatrarũ actũ eſt in capitulo p̃cedẽti: vbi oſtẽdit auctor q̃ iuſtiſſime puniunt̃ p hec que coluerũt: nũc inuehit̃ in eoſdẽ/oſtẽdẽs vanitatẽ eoꝛ ⁊ inexcuſabilitatẽ: Naz p creaturarũ ſpeciẽ quã colebãt/creatorẽ eoꝛ poſſent cognoſcere ſi vellẽt: ⁊ iõ ĩexcuſabiles erũt ⁊ vani/creaturam ꝓ creatore colẽtes. Et h̃ ẽ: q Vani ſũt oẽs hoĩes in quib⁹ non ſubeſt ſcientia dei.i.ſcientia de deo.i.fides qua deus agnoſcit̃. Et bene dicit̃/ſubeſt: quia fides eſt fundamentũ totius edificij ſpiritualis. Unde Heb.xj.a. Fides eſt ſperandarũ rerũ ſubſtantia. Vani ſunt omnes homines/vanitate mutabilitatis. Vaniores vanitate moꝛtalitatis. Vaniſſimi vanitate iniquitatis. Que triplex eſt.ſ.vanitas voluptatis: vanitas curioſitatis: vanitas infidelitatis. De qua dicitur hic: q Vani ſunt omnes homines/ in quibus nõ ſubeſt ſciẽtia dei: id eſt fides vnius dei.

A Et de his que

a et de his que videtur bona:
b non potuerūt intelligere eū
c d q̄ eſt. Nec opib⁹ †attenden
e tes agnouerūt quis eſſet ar
f g tifex: ſed aut ignem/ aut ſpi
h i ritū/ aut citatum aerem/ aut
k gyrum ſtellarum / aut nimiā
l m aquam/ aut ſolem aut lunā
n rectores orbis terrarū deos
o putauerunt. Quoꝝ etſi ſpe
cie delectati/ deos putauerūt:
p q ſciant quanto his dn̄ator eo
r rum ſpecioſior eſt. Speciei
s t enī generator hec omnia con
v x ſtituit: Aut ſi virtutē ⁊ ope
y z ra coꝝ mirati ſunt: intelligāt
a ab ipſis: quoniā qui hec †fe
b cit fortior ē illis. A magni
tudine enī ſpeciei ⁊ creature
c cognoſcibilit̄ poterit crea
d tor hoꝝ videri. Sed tn̄ ad
huc ī his minor querela eſt.
e f Et hi enī fortaſſis errāt deū
g querentes ⁊ volentes inue
h nire. Etenī cum in operibuſ
i k illi⁹ conuerſent: ⁊ inquirūt ⁊
l m perſuaſum habent: quoniā
n bona ſunt que vident. Ite
o rum autem nec his debet ig
p noſci: Si enī tātū †potuerūt
ſcire vt poſſent eſtimare ſe
q culum: quō huius dn̄m nō
facilius inuenerūt? Infeli
r ces autem ſunt: ⁊ inter mor
tuos ſpes illoꝝ eſt: qui ap
pellauerūt deos opera ma
nuū hominū: aurum ⁊ argē
s tum artis inuentionē: et ſimi
t litudines aīaliū/ aut lapidē
v inutilem/ opus manus anti
x que. Aut ſi quis artifex fa
y ber de ſilua lignū rectū †ſe
z a cuerit: et huiuſ docte eradat
b c corticē omnē: ⁊ arte ſua vſuſ
diligent̄ fabricet vas inuti
d e le in conuerſationē vite: re
f liquias autē huius opis ad
preparationē eſce abutatur:
g h et reliquū hoꝝ qd ad nul
i lū vſum facit/ lignum curuū
k et †verticibus plenū ſculpat
diligenter per vacuitatē ſu
l am: et per ſcientiam ſue artis
m figuret illud ⁊ aſſimilet illud

a Et de his q̄ vident̄ bona: et ſūt/ bonitate nature. b Nō potuerūt .i. noluerūt/ excecati malicia: c Intelligere cū q̄ eſt .i. deū qui ꝓprie ē: q2 imutabilis. Vn̄ Exo. iij. d. Ego ſū q̄ ſum: ⁊ q̄ eſt miſit me ad vos. d Nec opibus attendētes .i. aurē intellect⁹ extēdētes ad ſilitudinē auſcultantis. e Agnouerūt q̄s eſſet artifex/ oīm creaturarū. f Sꝫ aut ignē: quē vulcanū dicebāt. g Aut ſpm̄ .i. etherē: quē iouē dicebant. h Aut citatū aerē .i. mobilē: quē iunonē dicebant. i Aut gyrum ſtellarū .i. multitudinē ſtellarū habētes figuras diuerſas .i. diuerſoꝝ hominū vel aīalium. k Aut nimiam aquā/ quam thetym dicebant. l Aut ſolem/ quē phebum dicūt. m Aut lunā .i. dianā. Et hiſ figuram humanā tribuebāt: Et ſb̄ hūana ſpecie īſenſibilia colebāt maiores philoſophi: minores ꝓ ruſtici colebant ſerpentes et huiuſmodi. n Rectores orbis terrarum deos putauerunt. Et ita dupliciter peccabant. Primo quia elemēta: id ē dei opera deo ꝑferebant. Scdo: quia elemētorum figuras ſub humana ſpecie colebāt. o Quoꝝ etſi ſpecie delectati: id ē pulchritudine: deos putauerūt: p Sciant .i. ſcire poterāt. q Q̄to his dn̄ator eorū .i. deus. r Specioſior eſt: qui talia fecit: et tanta ⁊ tam ſpecioſa: cui⁹ pulchritudinē ſol ⁊ luna mirantur: Mundū mente gerens pulchrū/ pulcherrimus ipſe. s Speciei enī generator .i. formaꝝ creator. Vel/ Speciei generator .i. filij: qui eſt ſpecies. Vnde Aug⁹. Eternitas in patre: ſpecies in imagine: vſus in munere. t Hec omnia: que dicta ſunt: v Conſtituit .i. fecit. x Aut ſi virtutē ⁊ opa .i. effectus. y Mirati ſunt: quia magna. z Intelligāt ab ipſis/ elemētis: a Qm̄ qui hec fecit fortior eſt illis: quia omnis cauſa ꝑſtantior eſt ſuo effectu. b A magnitudine enī ſpeciei ⁊ creature .i. a magnitudine ſpeciei create: c Cognoſcibilit̄ poterit creator hoꝝ videri .i. intelligi: non ſolum deus: imo tota trinitas: vt magnitudo referat̄ ad potentiā/ ⁊ ita ad patrem: ſpecies ad ſapientiā/ ⁊ ſic ad filium: creatio ad benignitatē/ ⁊ ſic ad ſpiritūſanctū: ex ſola enī benignitate fuit q̄ deus oīa creauit/ qui nihilo indigebat. d Sed tn̄ adhuc in his minor querela eſt/ qui adorant ſolem ⁊ lunam ⁊ huiuſmodi creaturas dei nobiles: q̄ꝫ in alijs qui adorant opera hominum. q. d. ſtulti erant illi qui ſolem et lunam adorabant: ſed ſtultiores fuerunt qui lapides et ligna fabricata/ deos putabant. Et de his ſatis habes/ Eſa. xlj. b. et. xliiij. b. Hiere. x. a. et Baruch. v. e Et hi enim: qui ſolem ⁊ lunam ⁊ huiuſmodi colunt: f Fortaſſis errant deum querētes .i. iueſtigātes p creaturas. g Et volētes inuenire: ſiſtēdo delectant̄ in creaturis. Fortaſſis/ nō ē ibi nota dubitatiōis/ ſed libertatis arbitrij. Et vere volebāt inuenire querētes. h Etenī cū in opib⁹ illi⁹ .i. dei. i Côuerſent̄

ratione pquirentes q̄d ſit deus. Vel/ Côuerſent̄ .i. delectādo quieſcāt. k Et inq̄rūt/ q̄d ſit deus. l Et pſuaſū habent .i. ratum. Vel/ Perſuaſū habent/ a ꝓpria ratione. m Qm̄ bona ſūt q̄ vident̄/ oculis corporis/ ⁊ ocul' cordis: q̄ oīa bona ſūt pticipatiōe ſume bonitatis: a qua ſūt et in quā ducūt. n Iterū aūt nec his/ q̄ colunt ſolem et lunam et huiuſmodi: o De bet ignoſci: quia nō volunt deum inuenire cum poſſent. q. d. licet dixerim q̄ minor ē in his querela: non tn̄ oīno ſūt ſine q̄rela. p Si enī tātū potuerūt ſcire vt poſſēt eſtimare ſeculū .i. motum firmamēti: et curſus planetaꝝ/ ⁊ huiuſmodi: q Quō hui⁹ dn̄m n̄ facili⁹ inuenerūt: q. d. nō ſunt excuſabiles: quia ſicut ſcientiā mūdi habuerūt: ita ſciētiā dei habere potuerūt: quia īuiſibilia dei per eius viſibilia cognoſcunt̄: Roma. j. c. Sed videtur q̄ philo ſibi ipſi ſit ɔtrari⁹. Sup̄ enī. ix. d. dixit: Que in terris ſūt difficile eſtimam⁹: q̄ ī celis ſūt q̄s iueſtigabit: Hic dicit: quō huius dn̄m non facili⁹ inuenerūt: Immo deberet dicere difficilius. De⁹ enī incomprehēſibilis eſt: creature ꝓ cōprehēſibiles intellectu. Sol'. Aliud ē cōprehēdere deū: aliud ē comp̄hendere qd̄ de⁹ eſt. Primū impoſſibile vel nimis difficile eſt: Et de hoc dictum eſt. ſ. ix. Secundū facile eſt: q2 ductu ꝓprie rōnis poteſt q̄libet cōprehēdere qd̄ de⁹ ē: Et h̄ dr̄ h. r Infelices aūt ſūt/ ⁊ int̄ mortuos ſpes illoꝝ ē: q̄ appellauerūt deos opa manuū hominū: auꝝ ⁊ argētū artis inuētionē .i. ſimulacꝝ aureū ⁊ argēteū arte noua ita excogitatū/ ita credētes. s Et ſilitudines aīaliū/ brutoꝝ. t Aut lapidē iutilē/ edificio: vel īpotentē ſe iuuare vl' alioſ. Lapidē dico/ v Op⁹ man⁹ antiq̄ .i. antiq̄ artific'. Hoc dic̄: q2 ī maiori reuerētia habebant idola q̄ antiq̄ erāt. x Aut ſi q̄s artifex faber/ ferrari⁹ vl' lignari⁹: y De ſilua lignū rectū ſecuerit/ cū ſecuri. z Et hui⁹/ ligni: a Docte .i. artificialit̄: b Eradat corticē oēm .i. decorticet oīno. c Et arte ſua vſus diligēt fabricet vaſ iutile .i. valde vtile. Sicut dic̄ Virgili⁹. Mult̄ ipruдētib⁹ imber offluit .i. valde prudētib⁹. Vl'/ Vas iutile .i. ſimulacꝝ ad nihil vtile. d In ɔuerſatione vite .i. ī vſu hūane vite. Hmōi enī ſimulacꝝ nlli vſui aptū ē. Eſa. xliiij. b. Quis formauit deū ⁊ ſculptile ɔflauit ad nihil vtile? e Reliq̄as aūt huius opiſ .i. vaſis iutilis: f Ad ꝑpationē eſce abutat̄ .i. vtat̄ ponēdo ī ignē ad coquēdū cibos. Et ē antiq̄ grāmatica: q̄ dic̄: abutat̄ reliq̄as .i. reliquijſ. Et dic̄ abutat̄: q2 videt̄ abuſio: q̄ illd̄ qd̄ iūctū fuit deo ſuo/ ponat̄ ī ignē ad cōburēdū. g Et reliquū hoꝝ .i. ꝑpatiōis eſce ⁊ vaſis de q̄b⁹ ſmo ꝑceſſit: h Qd̄ ad nullū vſū fac̄ .i. qd̄ ad nullū vſū valet. i Lignū curuū ⁊ v̄ticib⁹ plenū .i. nodis. k Sculpat diligent̄ p vacuitatē ſuā .i. qn̄ vacat ei .i. qn̄ nō eſt alibi occupat⁹. l Et p ſciaꝫ ſue artis figuret illud/ in ſtatuā. m Et aſſimilet illd̄ imagini hoīs aut alicui ex aīalib⁹ brutis

Al'·teius
Al'·†cōſtituit
B
Al'·†potu
C
Al'·†tem Eſa. 44. b
Al'·†uerti
Virgil'. i. Georg.

alicui ex animalibus brutis illud comparet.i.ſimi/le faciat. a ¶Perliniens rubrica.i.rubro colore. Aliq libri habēt: rubrica/media correpta: que eſt īſtrumētū quo vtuntur mulieres ad plauandū veſtes: cuius diminutiuū eſt rubriciuncula/ et gallice dicit̄ liche. Eſa.xliiij.b.appellat̄ inſtrumētū/quo fit idolum/runcina. Artifex inquit lignari⁹ extendit normā formauit illud in runcina. b ¶Et rubicūdū faciens fuco colorem illi⁹ ſculptil̄. c ¶Et omnē maculam que in illo/ſculptili/ē/faciat rubricūdā fuco. d ¶Perliniēs terra.i.ita ſternēs pauimentū vt pulchra tēpla idolo ſuo ꝯſtruat. Unde ſequit̄: e ¶Ut faciat ei dignā habitationē.i.pulchꝛ templū. f ¶Et in pariete ponēs illō idolum vel deum. g ¶Et cōfirmās ferro.i.ꝯfigens clauis ferreis parieti. h ¶Ne forte cadat/ad terram. i ¶Proſpiciens illi/deo.i.puidens ꝯtra caſum ⁊ fractionem.

B

imagini hominis/aut alicui ex animalibus illud comparet: perliniens rubrica ⁊ rubicundum faciens fuco colorem illius: et omnem maculā que in illo eſt perliniēs terra vt faciat ei dignā habitationem: et in pariete ponens illud: et cōfirmās ferro/ nē forte cadat proſpiciēs illi: ſciēns quoniam non poteſt adiuuare ſe: Imago enī eſt: ⁊ opus eſt illi adiutoriū. Et dē ſubſtantia ſua: et de filijs ſuis/ ⁊ de nuptijs vōtū faciens inquirit. Nō erubeſcit loqui cum illo q̄ ſine anima eſt: et pro ſanitate quidē īfirmū deprecatur: et pro vita mortuum rogat et ī adiutorium inutilem inuocat: et pro itinere petit ab eo qui ambulare non poteſt: et de acquirendo ⁊ de operando et de omnium rerum euentu petit ab eo qui in omnibus eſt inutilis.

k ¶Sciens qm̄ non poteſt adiuuare ſe/ille deus. Sicut dagon qui cecidit ad terrā arca poſita iuxta ipſum.j.Regl.v.a. l ¶Imago enim eſt: et opus eſt illi adiutoriū: id eſt indiget adiutorio alieno. Simile Mat.ix.b. Nō eſt opus valētib⁹ medicus. m ¶Et de ſubſtantia ſua: id eſt de ſua poſſeſſione. n ¶Et de filijs ſuis: et de nuptijs/ſuis/an bene proueniant. o ¶Uotum faciens/idolo: p ¶Inquirit: id eſt de poſſeſſione ſua faciens votum deo ſuo: inquirit de filijs ſuis q̄d eis eueniet/⁊ de nuptijs ſuis et de vxoribus ſuis: q ¶Non erubeſcit loqui cum illo qui ſine aīa eſt: cum ipſe ſit rationalis. r ¶Et pro ſanitate quidem/recupanda vel ꝯſeruanda: s ¶Infirmū: id eſt impotentem: deprecatur. Unde Baruch.vj.b. Habet in manu gladium et ſecurim: ſe aut a bello aut a latronibus non liberat. t ¶Et pro vita/conſeruanda: v ¶Mortuū rogat: id eſt idolum inanimatū. x ¶Et in adiutorium/ſuū/ y ¶Inutilē: id eſt qui iuuare non pōt: z ¶Inuocat/in auxilium. a ¶Et pro itinere/ faciendo: b ¶Petit: id eſt conſulit: id eſt rogat auxiliū. c ¶Ab eo qui ambulare non poteſt: id ē ab idolo qō pedibus caret. Unde Baruch.vj.c. Sine pedibus ī humeris portant̄ oſtentātes ignobilitatem ſuam hoībus. d ¶Et de acquirendo: id eſt de negociatiōe. e ¶Et de operando: id eſt de opatione ſua facienda vel inchoāda. f ¶Et de omniū rerum euentu/qualiter ꝓueniat: g ¶Petit ab eo/cōſilium: h ¶Qui in omnib⁹ eſt inutilis: id eſt impotēs. Sic inſultat ſapiētia/vel ipſe philo his qui colunt idola: vt intelligant q̄ꝫ pernicioſū ſit omnipotentē deſerere ⁊ figmenta adorare. Unde Eſa.xliiij.b. Quis formauit deum ⁊ ſculptile conflauit ad nihil vtile? Ecce omnes ꝑncipes ei⁹ cōfundentur. Myſtice Myſtice aūt quicq̄d de idolis hic dicitur/refertur ad ꝑncipes hereticorum: qui ſimulacra: id eſt falſa dogmata ſua artifici corde componūt et venerant̄ q̄ faciunt. Nec ſufficit eis error ꝓprius: ſed ſimplices decipiunt: queſtum purāt pietatem.j.Timoth.vj.b. Et deuorant domos viduarum Moraliter ſub obtentu ꝓlixe orationis: Marci.xij.d. Moralit̄ autem cultores idolorū ſuorum/ſunt omnes ſuperbi: qui nihil niſi qō ipſi faciūt reputant: aliorꝫ a utē oīa facta vel dicta vilificāt ⁊ ꝯtemnūt vel ore vel corde. Sed ab hoc vitio nos arcet dñs: Lucl.xvij.c. Cū feceritiſ oīa que ꝑcepta ſunt vobis/ dicite: ſerui inutiles ſum⁹: qō debuim⁹ facere fecimus. Iob xxxj.c. Si vidi ſolem cum fulgeret ⁊ lunam incedentē clare: et letatus ſum ī abſcōdito ⁊ oſculatus ſum manū meam. Quidā adorant idolum aureum ſapientie ſue: alij idolum argenteū eloquentie ſue: alij luteū luxurie ſue: alij terreū auaricie ſue: alij idolū ex oīb⁹ his cōflatū: q̄lis fuit imago nabuchodonoſor: Daniel.iij.a. De hoc dr̄ Ezech.xvj.b. Tuliſti vaſa decoris tui de auro meo ⁊ de argēto meo que dedi tibi: ⁊ feciſti tibi imagines maſculinas/⁊ fornicata es in eis. Oſee.viij.a. Argentum ſuum et aurum ſuum fecerunt ſibi idola vt interirent. Origeñ. ſuper Oſee. Unuſquiſq̄ꝫ qō mirat̄ qō colit qō diligit: h̄ iſti deus eſt. Aug⁹. O magne: min⁹ te amat qui tecum aliq̄d amat qō non ꝓpter te amat.

A

Al. ꝓ prudētia

Exo.14.c.

Iterum alius nauigare cogitans: et per feros fluctus iter facere incipiens/ligno portante ſe/fragilius lignum inuocat. Illud enī cupiditas acquirendi excogitauit: ⁊ artifex ſapientia ſua fabricauit. Tu autem pater gubernas ꝓuidētia: quoniam dediſti in mari viam: et inter fluctus ſemitam firmiſſimam: oſtendens qm̄ potens es ex omnibus ſanare: etſi ſine rate aliquis adeat mare. ¶Ca. XIIII

Iterum alius nauigare cogitās. ¶Expoſitio Ca. XIIII. Adhuc inſultat ſapientia idolatris: oſtēdens maximam verecundiā eſſe q̄ hō ad imaginem dei factus/manibus ſuis faciens idolum/ſimiliter ⁊ nauim q̄ mare tranſit/adoret idolum/⁊ non illum qui dedit ei ſcientiā faciendi et nauim ⁊ idolum: maior enim eſt factor q̄ꝫ factura. Unde facturam ſuam adorare inſanire eſt. Myſtice ꝟo intelligitur de hereticis: qui quaſi nauem quandā errorum fingunt dogmata ſua: que vt deum colunt ⁊ venerant̄: et non illum qui dedit eis ſcientiā qua talia fingūt. Dicit ḡ: i ¶Iterū alius/a predictl̄ idolatris. k ¶Nauigare cogitās: ad litteram. l ¶Et per feros fluctus/maril̄: m ¶Iter facere incipiēs ligno portante ſe: id ē naue. n ¶Fragilius lignū inuocat: id eſt idolum ſuum qō eſt fragili⁹: quia ſubtilioris compoſitiōis: quo ad materiam ꝟo eque fragilia ſunt. o ¶Illud enim: id eſt nauem/ p ¶Cupiditas acquirendi/ diuitias: excogitauit q ¶Et artifex ſapientia ſua: id per ſapientiā ſuam: r ¶Fabricauit/ illam nauim: vnde magna vtilitas conſecuta eſt: Nam quomodo veniſſet fides ad nos niſi apoſtoli nauigio tranſfretaſſent? s ¶Tu autem pater. Quaſi ille ita inuocat lignum fragile. Tu autem pater: id eſt deus creator omniū: t ¶Gubernas prouidentia/ nauim per mare ambulantem: imo ⁊ totum mundū. Et vere gubernas: v ¶Quoniā dediſti in mari/rubro/ x ¶Uiā/iſraelitis: Exo.xiiij.e. Et in iordane ſimiliter: Ioſue.iij.d. y ¶Et inter fluctus ſemitam firmiſſimā: id eſt ſup terrā ſolidā: z ¶Oſtēdens quoniam potens es ex omnib⁹ ſanare/vel/in omnibus: id eſt de omni periculo liberare: ⁊ in omni loco: a ¶Etſi ſine rate quis adeat mare/confidens in deū: et neceſſitate compulſus: vel eccleſie vtilitate/vt filij iſrael: Exo.xiiij.e. Myſtice. Nauis qua mare tranſitur/crux eſt: Myſtice cuius auxilio fluctus ſeculi tranſeunt ſecure fideles. Et hanc nauem magna cupiditate plurimū acquirendi populum excogitauit filius dei: propter quod et populus fidelium dicit̄ gens ſancta et populus acquiſitiōis.j.Pet.ij.b. Sequitur:

a ¶Sed vt non eſſent. Quaſi ita potẽs es ſine rate ſalua/
re: Sed/tñ/ vt nõ eſſent vacua.i. ſuꝑuacua. b ¶Sapiẽ
tie tue opera.i.ꝑ ſapiẽtiã excogitata et fabricata vt nauis.
c ¶Propt̃ hoc etiã ⁊ exiguo ligno.i.naui: d ¶Cre/
dunt hoĩes aĩas ſuas.i. vitas ſuas: e ¶Et trãſeũtes
mare ꝑ ratẽ libera
ti ſunt/multi a flucti/
bus maris. Nec ſolũ
a mari: ſꝫ a diluuio fa
cto/ꝑ ratẽ liberati ſũt
noe ⁊ familia ſua: Geñ.
vij. Et hoc eſt qđ ſe/
quitur: f ¶Sed ab
initio/mundi.i.parũ
poſt initium. g ¶Cũ
perirent ſuꝑbi gi/
gantes/in diluuio.
h ¶Spes orbiſ ter
rarum: id ẽ ſemina/
riũ humani generis.ſ.
noe ⁊ filij eius ⁊ filie ꝑ
quos reparatũ eſt ge/
nus humanũ. i ¶Ad
ratem.i. ad arcã. k
¶Confugiẽs remi/
ſit ſeculo ſemẽ na/

a b Sed vt non eſſent vacua ſa
c piẽtie tue opera: propt̃ hoc
d etiam ⁊ exiguo ligno credũt
e hoĩes animas ſuas: ⁊ trãnſ/
euntes mare/per ratem libe/
f g rati ſũt. Sed ab initio cũm
perirent ſuperbi gigantes/
h i ſpẽs orbis terrarum ad ratẽ
k tconfugiẽs/remiſit ſeculo ſe/
l men natiuitatis: que manu
m tua erat gubernata. Bene/
n o dictũ ẽ eñ lignũꝫ per qđ fit
p iuſticia. Per manus autem
qđ fit idolum/maledictũ eſt
q et ipſum/et qui fecit illud: q̃

Al. ꝛfugiẽs

tiuitatis.i. ꝓpagationẽ cõſeruauit. l ¶Que manu tua:
id eſt potentia tua: erat gubernata/vel fabricata. Et
vere manu tua gubernata remiſit ſemen natiuitatis ſeculo:
m ¶Benedictũ eſt enim.i.ideo benedictũ eſt: n ¶Li/
gnũ.i.nauis. o ¶Per qđ fit iuſticia.i. per qđ iuſte ſalua
tũ eſt genus humanũ ꝑ noe iuſtũ ⁊ filios eius: q̃ in toto mũ/
Myſtice do ſoli iuſti inuenti ſũt. Myſtice n ¶Lignũ/illud ẽ chri/
ſtus. Prouer.iij.c. Lignũ vite eſt his qui apprehẽderũt eã.
Per hoc lignũ vite facta ẽ iuſticia: q̃ ꝑ chriſtũ captiui q̃s in
limbo iniuſte detinebat diabolꝰ/ liberati ſunt: ⁊ reprobi iuſte
damnati: et ideo bñdictꝰ eſt: q̃ oẽs bñdicũt eum. Vel lignũ
eſt crux chriſti: per quã facta eſt iuſticia: q̃ per crucẽ dñs iu/
ſte diabolũ debellauit: ⁊ ſuũ populũ liberauit. Et de hoc lig
no dr̃ Hiere.xj.d. Mittamꝰ lignũ in panẽ eius.i. panem in
ligno: et hoc ẽ corpꝰ dñi ĩ cruce: ⁊ eradamꝰ eũ de terra viuẽ/
tiũ: hoc eſt lignũ ꝑ qđ dulcedinẽ receperũt aque marath: q̃s
añ nõ poterat bibere populꝰ pre amaritudine. Vñ Exo.xv.
d. Clamauit moyſes ad dñm: qui oſtẽdit ei lignũ: qđ cũ mi/
ſiſſet in aquas/in dulcedinẽ verſe ſũt. De h̃ etiã ligno dr̃.iiij.
Reg.vj.b. Precidit hõ dei lignũ et miſit illuc: ſtatim q̃ na/
tauit ferꝝ qđ ĩ ꝓfũdũ fluuij ceciderat. p ¶Per manꝰ aũt
qđ fit idolũ maledictũ ẽ ⁊ ipſũ. Quaſi lignũ illud bñ/
dictũ eſt per qđ facta ẽ iuſticia: ſed ipſum idolũ qđ fit ꝑ manꝰ
hominũ maledictũ eſt. q ¶Et q̃ fecit illud/ idolũ.i. dia/
bolus: ad cuius ſuggeſtionẽ fit/q̃ inde punit̃: qui ſibi vſurpat
diuinũ honorẽ: vel artifex ipſe q̃ fecit ⁊ q̃ adorat. r ¶Quia
ille q̃dẽ opatꝰ ẽ/idolũ: s ¶Illud aũt/idolũ t ¶Cũ eſſet
fragile/lignũ: deus cognomiatus eſt. Sed quõ idolũ
maledictũ eſt: cum dicat apl̃s: ꝙ idolum nihil ẽ in mundo. j.
Cor.viij.a. Et Eſa.xliiij.b. Plaſte idoli oẽs nihil ſt̃: Pre/
terea idolũ lignũ ẽ qđ nihil mali facit: q̃ inaiatũ: q̃re ẽ male/
dictũ: Sol. Idolũ aliqñ ſumit̃ ꝓ ligno ſic figurato: aliqñ ꝓ
demone ꝑſidẽte: aliqñ ꝓ cõpacto ex his. Hoc mõ dic̃ apl̃s
ꝙ idolũ nihil ẽ: q̃ nihil efficit̃ ex ligno ⁊ demone ꝑſidẽte: ſic
ipſi credebãt vnũ eſſe ex ſpũ preſidẽte ⁊ ligno: ſicut vnũ eſt
ex corpe ⁊ aĩa viuẽte corpus. In h̃ loco ſumit̃ idolũ et ꝓ lig/
no ⁊ demone ꝑſidẽte: ſed ex diuerſis reſpectibus. Reſpectu
huiꝰ ꝓbi/fit/ſumitur ꝓ ligno figurato: reſpectu huiꝰ ꝙ dicit/
maledictũ/ſumit̃ ꝓ demone q̃ maledictꝰ ẽ: q̃ decipit hoĩes.
Ouidius.2. metamorph. Simile. Hic ſitus eſt phaeton currꝰ auriga paterni. v ¶Si
milit̃ aũt odio ſũt deo ipiꝰ ⁊ impietas eiꝰ.i. idolatra
q̃ exhibet creature honorẽ debitũ creatori. x ¶Et impie/
tas eiꝰ.i.idolũ.i.ſpũs ꝑſidens idolo: q̃ eſt cauſa impietatis.
y ¶Eteni qđ factũ eſt.i.idolũ.i.ſpũs idolo facto. z ¶Cũ
illo qui fecit/idolũ.i.cũ artifice: tormenta patiet̃. Dia/

bolus: q̃ vſurpat ſibi diuinũ honorẽ: ⁊ hoĩes factos ad ima/
ginẽ dei retrahit a ſeruitio eius. Artifex: quia honorẽ debi/
tum deo exhibet diabolo: ⁊ ꝙ opus nefariũ facit. Vel ſic:
y ¶Eteni qđ factũ eſt.i. diabolus q̃ factus eſt ab idolatris
deus corꝝ. z ¶Cũ illo q̃ fecit/eũ ſibi deũ. a ¶Tormẽ
ta patietur/ vterq̃
pro peccato ſuo. b
¶Propter hoc: quia
deus odio habet ido/
latras et idola. c
¶Et ĩ idol̃ nationũ
.i. natiõibꝰ idolatr̃: vt
ſit hypallage: vel de/
monibus qui in idolis
adorantur a nationi/
bus: d ¶Non erit
reſpectꝰ/ miſericor/
die dei: q̃ nec ipſi ido
latre: nec ipſi demões
miſericordiã ꝯſequen
tur. Vñ Hiere.x.c.
Stultus factꝰ eſt oĩs
hõ a ſcia ſua: cõfuſus
ẽ oĩs factor in ſculpti/
li: q̃ falſũ ẽ qđ cõfla/
uit: nec ſpũs eſt ĩ eis:

r ille quidem operatus eſt: il/
s t lud autem cũm eſſet fragi/
le/deus cognominatus eſt.
v Similiter aũt odio ſunt deo
x y impius ⁊ impietas eiꝰ. Ete/
z nim qđ factum eſt/ cũm illo
a qui fecit/tormenta patietur.
b c Propter hoc et ĩ idolis na
d e tionum nõ erit reſpectꝰ: quo
f niam creature dei in odium
g facte ſunt: et in temptationẽ
h animę hominum/et in muſci
i pulam pedibus inſipienti/
k um. Initiũm enim fornica/
l tionis eſt exq̃ſitio idolorũ:

B

vana ſunt ⁊ opus riſu dignũ: in tempore viſitatiõis ſue peri/
bũt. e ¶Om̃ creature dei.i.hoĩes a deo creati. f ¶In
odiũ facte ſũt: Informant̃ eñ a diabolo q̃ inuidet deo/cul/
tũ ſuũ in odiũ dei: vñ ſuggerit eis idola adorare. Vel ſic: e
¶Creature dei.i.idola lignea vl̃ lapidea. f ¶In odiũ facte
ſt̃.i.cultores ſuos faciũt odire deũ ⁊ odiri a deo. Vl̃ e ¶Crea
ture dei.i.demones idolis ꝑſidẽtes. f ¶In odiũ facte
ſunt.i.et deum odiũt/⁊ a deo odiunt̃ ꝓpt̃ idolatriã quã ſug/
gerũt hoĩbꝰ. g ¶Et in temptationẽ aĩe hoim/ facte ſt̃
ſupple.i.inducte ꝓpt̃ idola: q̃ ꝑ ea temptant̃ ſimplices ⁊ ſuc/
cumbũt. h ¶Et/iterũ: creature.i.idola facta ſũt: in mu/
ſcipulã.i.in deceptionẽ. i ¶Pedibꝰ inſipiẽtũ.i.affecti
bꝰ illoꝝ q̃ decepti adorãt idola. Vel ſic. e Creature dei.i.
idola vl̃ demones: f ¶In odiũ facte ſũt et ĩ tẽptationẽ
.i. odibilẽ tẽptationẽ aĩe hoiꝫ capiẽde: h Et ĩ muſcipulã:
id ẽ in deceptionẽ: i ¶Pedibus inſipiẽtũ.i.affectionibꝰ
ſimpliciũ decipẽdis. k ¶Initiũ eñi fornicatiõis. Qua/
ſi vere idolatria eſt muſcipula pedibꝰ ĩſipiẽtũ: q̃ aĩa hoĩs ꝑ
hãc decepta polluit̃ fornicãdo cũ diabolo. Et h̃ ẽ: k ¶Initiũ
eñi fornicatiõis.i.cuiuſlibet pc̃ti mortal̃: quo aĩa recedit a
deo: l ¶Eſt exq̃ſitio idoloꝝ.i.exhibitio cultꝰ diuini idol̃.
☞ Et adinuentio illorũ

Moralit̃ b ¶Propt̃ hoc ⁊ in idolis ⁊c̃. Per idola ac Moraliter
cipiunt̃ mulieres clericoꝝ ornate vt ſimilitudo tẽpli.i. ſicut Pſ.143.
imago crucifixi: que eſt in tẽplo depicta multis coloribꝰ: q̃bꝰ
m̃ti cultũ deo debitũ impẽdũt/⁊ ab eis ſibi faciũt exhiberi.
Nec eſt minor hec idolatria ſpũalis/idolatria gẽtiliũ littera/
li. Ibi eñi idolatra aĩaꝫ ſuã auertit a deo: hic ꝓo idolatra mul
tas aĩas auertit a deo. Vñ dic̃ beatꝰ Berñ. Horrẽdũ oĩno
facimꝰ qđ ⁊ ipſoꝝ videt̃ ſcelꝰ excedere/q̃ maieſtati dñi manꝰ
ſacrilegas ĩiecerũt: Gẽtes aĩas ſuas auertebãt a dño ⁊ opibꝰ
manuũ ſuaꝝ ꝑ idolatriã adherebãt: hmõi aũt tã ſuas q̃ alioꝝ
aĩas faciũt a dño fornicari. De his igit̃ idolis dic̃ philo: b
¶Propt̃ h̃ et in idol̃ nationũ nõ erit reſpectꝰ: miſeri/
cordie. e ¶Om̃ creature dei: id ẽ mulieres create a deo.
f ¶In odiũ facte ſũt: per ſuã fornicationẽ. g ¶Et in tẽ/
ptationẽ aĩe hoim: etiaꝫ ſapientũ: qui multoties temptã/
tur ab ipſis. Vñ Eccs.vij.d. Inueni amariorẽ morte mulie/
rem: ſagena cor eius ⁊ vincula manꝰ illiꝰ. Si videris mulierẽ
ad ꝯcupiſcendũ: iam in ſagenã eiꝰ cecidiſti. Ideo dr̃ Ecc̃i.ix.
a. Nõ inſpicias mulierẽ multiuolã: ne forte incidas in laque/
os illius. h ¶Et ĩ muſcipulã pedibꝰ inſipiẽtũ: q̃ nec
initiũ nec finẽ hñt ſapie.i.nec timorẽ nec amorẽ: q̃ nõ ſapit
eis dñſ vt iuſtꝰ ⁊ iõ nõ timẽt: nec vt miſericors/ideo nõ amãt.
Vñ his creature ꝑdicte facte ſũt ĩ muſcipulã. k ¶Initiũ eñi
* fornicationis eſt

a Et adinuētio illoꝝ corruptio vitę ē: tam naturalis ꝗ̃ spūalis. q. d. idolatria causa ē ⁊ radix oīs malicię ⁊ corrup/tionis. Vñ Roma. i. c. Propt̃ qđ tradidit illos deus ī desi/deria cordis eoꝝ in imūdiciā vt ꝯtumelijs afficiāt corpa sua in semetipsis. b Nō eni. Quasi vere inuētio idoloꝝ cor/ruptio vitę est: et ido/latria causa alioꝝ viti/oꝝ: Nō eni erant: idola. s. c Ab ini/tio/mūdi. d Necꝫ erūt in perpetuū: sed destruent̃. Et sub/dit vñ ꝓcesserit idola ꝑmo: et cām inuētiōis. Cū eñ pat̃ dolens de morte filij imaginē eꝰ fecit ad ꝯsolationē sui: quā postea q̄si deum hoies coluerūt. Gre/goriꝰ ꝓ sup illđ Luc. xj. b. In beelçebub ꝑn/cipe demonioꝝ ⁊c. dicͭ ꝙ ninꝰ rex niniue bel/lo pře suo mortuo sta/tuam fecit: quā sūma reuerentia honorauit ita vt etiam reis ad eā cōfugiētibꝰ parceret: vnde progressu tem/poris hoies cęperunt eam venerari vt deū/ et multiplicari: et q̄dā vocauerūt eā bel: alij baal: alij baalim/ alij beelçebub f̃m va/rietatē linguaꝝ. Et Cicero dicit/ ꝙ in quibusdā ciuitatibꝰ vi/ros optimos esse consecratos honore deorū imortalium: vt homies reipublicę gratia libentiꝰ se exponerēt. Unde roma/ni cęsares suos ꝯsecrauerūt: ⁊ mauri similit̃ reges suos: Sic paulatim cęperūt religiōes/ dum primi qui eos nouerāt fili/os suos: deinde nepotes ⁊ postea omnes posteros suos illo ritu imbuerūt: Et hi sūmi reges ob celebritatē noīs in ꝓuin/cijs oībꝰ celebrabant̃: priuati ꝓ populi gentis vel vrbis suę cōditores vl̃ viros fortitudine insignes vel mulieres castita/te mirabiles/ sūma veneratiōe coluerunt: vt ęgyptij isidē/ pę/ni vraniā: romani q̄rinū: samos iunonē: naxos liberū: mauri iubā: latini faunū: paphi venerem: ⁊ sic per varios populos sacra varia suscepta sūt: dum hoies in suos ꝑncipes grati eē cupiunt. Preterea pietas eoꝝ qui successerāt plurimū con/tulit ad errorem: qui vt diuina stirpe nati viderent̃/ diuinos honores parētibꝰ suis ꝯtulerūt. Ita faciūt heretici hodie: q̄ suis heresiarchis mortuis/ maximū honorē exhibēt. Hoc vi/tio infecti sunt fere omnes q̄ curias magnatū sequunt̃. Et h̄ ē e Supuacuitas eni. Quasi vere nō erāt ab initio: Su/peruacuitas eni. i. ociū vel vanitas: f Hominū hec adinuenit in orbē terrarū: sicut diximꝰ. g Et ideo breuis illorum/ hominū vel idoloꝝ: finis est iuentus. Et postea subdit quō sunt inuēta. h Acerbo enim luc/tu dolens pater/ aliq̄s. i Cito sibi rapti filij. i. citius mortui ꝗ̃ vellet: k Fecit imaginē/ filij sui in cuiꝰ ꝯtem/platione aliqđ solatiū h̄ret. l Et illū qui tunc q̄si ho/mo mortuꝰ fuerat. i. vere mortuꝰ. Quasi/ eni ꝟitatis exp̄s/siuū est h̄/ nō similitudis signū. m Nūc. i. post mortē eiꝰ. n Tanꝗ̃ deū colere cępit ⁊ ꝯstituit int̃ seruos su/os: qui parati erāt obedire in oībꝰ. o Sacra: vt incēsum: p Et sacrificia. i. oblatiōes/ vel victimas aialiū. q De/inde interueniēte tpe. i. ꝓcedēte tpe. r Cōualescēte iniq̄ ꝯsuetudine/ sacrificādi talia imagini/ vel tales imagi/nes faciēdi. s Hic error tanꝗ̃ lex custoditꝰ ē ⁊ tyrā/noꝝ. i. crudeliū principū. t Imperio colebant fig/mēta. i. idola facta. v Hos q̄s ⁊c. Secūdā cām inuen/tiōis idoloꝝ/ vel potiꝰ multiplicatiōis tangit h̄ auctor. Cum eni reges a suis subditis remotissimis ꝓpt̃ loci distātiā nō pos/sent ꝑsonalit̃ adorari/ fecerūt imagies suas deferri ad natiōes lōginq̄s: ⁊ illas tanꝗ̃ deos adorari a subdit̃ iusserūt. Et h̄ ē: Hos q̄s ī palā. i. ꝑsentes: x Hoies. i. subditi. y Ho/norare nō poterāt/ sacrificijs vel incēsis. z Propter hoc ꝙ longe eēnt/ ipsi hoies a regibus suis. a E longin/quo figura eoꝝ. i. similitudine illoꝝ ty/rannoꝝ. b Allata/ ad hoies remotos. c Euidētē imagi/nē regis quē hono/rare volebāt fece/rūt/ hoies. d Illū q̄ aberat/ ab eis. e Tanꝗ̃ ꝑsentem colerent/ venerādo imaginem. f Sua sollicitudine. i. dili/gent̃. g Proue/xit aūt. i. induxit et in/uitauit. h Ad hoꝝ. i. idoloꝝ. i Cultu/rā/ dilatādā. k Et hos q̄ igrabāt/ hu/iusmodi culturā idolo/rū. l Artificis ex/imia diligētia: q tā/tę pulchritudinis facie/bat imagies idoloꝝ: ꝙ simplices q̄ pluꝰ ignorabāt idolatriā/ aliqđ numen credebāt ī esse eis: et ideo adorabāt ea m Ille eni/ artifex: n Vo/lens plus placere illi qui se assumpsit: id est qui eum elegit artificem suę imaginis. o Elaborauit arte sua vt similitudinem: id est imaginem. p In melius figuraret: id est pulchrius ꝗ̃ ipse rex esset: vel melius ꝗ̃ ali/quis eius artifex: vt scilicet bene ⁊ oīno exprimeret formam il/lius cuius imago fiebat. q Multitudo autem homi/nū abducta: id est seducta. r Per speciem operis: id est per pulchritudinē imaginis: quę erat vsꝫ in libidinem oculorū. s Eum qui ante tempus. i. paruo tempore: t Tanꝗ̃ homo honoratꝰ fuerat/ dulia. s. v Nunc id est facta illa pulchra imagine. x Deum ęstimauerit: latriam exhibendo. y Et hec fuit vitę humanę dece/ptio. s. fuga timoris:

a Et adinuentio illorum corru/
b ptio vitę est. Non enim erāt
c d ab initio/ necꝫ erunt in per/
e petuū. Superuacuitas eni
f hominū hec adinuenit in or/
g bem terrarū: et ideo breuis
illorum finis inuentus est.
h Acerbo enim luctu dolens
i k pater citò sibi rapti filij fecit
l imaginem: et illum qui tunc
quasi homo mortuꝰ fuerat:
m n nunc tanꝗ̃ deum colere cę/
pit: ⁊ constituit inter seruos
o p suos sacra et sacrificia. De/
q inde interueniente tempore
r conualescēte iniqua consue/
s tudine/ hic error tanꝗ̃ lex cu/
stoditus est ⁊ tyrannoꝝ im/
t perio colebantur figmenta.
v x Hos quos in palam ho/
y mines honorare non pote/
z rant/ propter hoc ꝙ longe
a essent: ē longinquo figura eo/
b c rum allata euidentem imagi/
nem regis quē honorare vo/
d lebant/ fecerūt: vt illum qui
e aberat tanꝗ̃ presentem cole/
f g rent sua sollicitudine. Pro/
h i uexit autem ad horum cultu/
k ram: et hos qui ignorabant
l artificis eximia diligentia.
m n Ille enim volens plus pla/
o cere illi qui se assumpsit/ ela/
borauit arte sua vt similitu/
p dinem in melius figuraret.
q Multitudo autem hominū
r abducta per speciem ope/
s ris/ eum qui ante tempus
t v tanꝗ̃ hō honoratus/ nunc
x y deū ęstimauerit. Et hec fuit

Moraliter

* fornicationis est exquisitio idoloꝝ: id est circū/spectio mulierum ad ꝯcupiscendum/ est initium fornicatiōis. Unde Matth. v. e. Omnis qui viderit mulierem ad concu/piscendum eam: iam męchatus est eam in corde suo. De hac inquisitione idolorum spiritualium dicitur Esa. lvij. b. Mi/sisti legatos tuos procul: id est oculos ⁊ sensus alios in vicos et platęas ciuitatis: ⁊ humiliata es vsꝫ ad inferos. Contra quos dicit Eccꝰ. ix. b. Noli circumspicere in vicis ciuitatis: nec oberraueris in platęis illius: auerte faciem tuam a mulie/re compta: ⁊ ne circūspicias speciem alienā. a Et adin/uentio illorum/ idolorum/ corruptio vitę est. Unde Eccs. vij. d. Inueni amariorē morte mulierē. b Nō eni erant ab ab initio/ necꝫ erunt in perpetuū: Fornica/tores eni et adulteros iudicabit deus: id est ꝯdēnabit: Heb. vlt. a. Apoc. xviij. c. Negociatores terrę flebunt super il/lam et lugebunt: quoniā merces eorum nemo emet ampliꝰ. Nō eni poterit pulchritudinē suā vendere mulier pulchra ⁊ speciosa quā modo venalem exponit. Unde Ezech. xvj. b. Habens fiduciam in pulchritudine tua/ fornicata es in nomi/ne tuo: ⁊ exposuisti fornicationē tuā omi transeūti vt eiꝰ fie/res. g Breuis illorū finis inuentꝰ est. Gregꝰ. Mo/mentanea ē voluptas fornicatiōis: sed ęterna pęna fornican/tis. Prouerb. vlt. d. Fallax gratia ⁊ vana est pulchritudo.

 * Et oia commixta

ptio.ſ.fuga timoris vel pulchritudo imaginis:id ē cauſa de/ceptionis. a Quoniam aut affectui: id eſt dilectioni filiorū defunctorū: b Aut regib⁹/adhuc viuis. c Deſeruientes homines/ex timore vel cupiditate placendi. d Incōmunicabile nomen:id eſt hoc nomen de⁹/qḋ eſt incōmunicabile:q2 vni ſoli conuenit. e

r Et oia cōmixta ſūt.i.cōfuſa:q2 nlla rō ē:nlla ordinatio vbi nō ē religio. Et q̄nto q̄s ſimulatior erat:tāto deo ſuo placere magis putabat. Que aūt ſūt illa cōmixta enumerat auctor. s Sanguis/i vulneratiōe aliorū. t Homicidiū/in occiſiōe. v Furtū/i aliene rei indebita ſbtractiōe: x Et fictio/i falſa hypocriſis ſimulatione. y Corruptio/i v̄ginū defloratione. z Infidelitas/i mutua p̄ditione. a Turbatio/in diſcordiarū et ſchiſmatū ſeminatiōe. b Et piuriū/i falſa iuratiōe vel iuramēti tranſgreſſiōe. c Tumultus/ in rixarum p̄tentione. d Bonorū dei imemoratio/in beneficiorū dei ingratitudine. e Animarum inquinatio/i caſtrimargie et luxurie operatione. f Natiuitatis imutatio/in vitij cōtra naturam perpetratione. g Nuptiarum inconſtantia:in vxorū illicita p̄mutatione. h Inordinatio mechie et impudicie/in adulterij vel inceſtus cōmiſſione. Hec oia cōmixta erant.

Lapidibus ⁊ lignis: id eſt imaginib⁹ lapideis vel ligneis: impoſuerunt. Sed videtur q̄ hoc nomen deuſ cōmunicabile ſit multis. Nam dicitur
Ps.83. in Ps. Ego dixi dij
Ps.95. eſtis. Itē: Omneſ dij gentiū demonia. Itē dixit domin⁹ ad moyſen Exo.vij.a. Ecce cōſtitui te deū pharaonis. Itē Gen.xxxiij.b. Vidi te ſic deum/dic iacob ad eſau. Forte diceſ q̄ hoc nomē deus equocum ē: Et dicit̄ adoptiue de ſctis:vt ibi:Ego dixi dij eſtis:Et nūcupatiue de idolis:vt ibi:Omēs dij gentiū demona. Et naturaliter de diuina eſſētia. Primo ⁊ ſecūdo modis cōmunicabile ē nomen dei:tertio modo nō:et ſic dicitur hic. Sed cōtra. Ipſa diuina eſſentia cōmunicabilis eſt trib⁹ perſonis:ergo ⁊ nomen eius cōmunicabile eſt:non ergo incōmunicabile. Sol. Incōmunicabile eſt:quia vni ſoli rei conuenit per appellationem:licet pluribus perſonis:quia ille perſone non ſunt plura/imo vnū ſolum. f Et non ſuffecerat.q.d. non ſufficit eis ita erraſſe circa fidē:ſed cū iſto errore ſe omnib⁹ vitijs ſubdiderūt:et cū in mltis malis viuerēt/dicebāt ſe pacē hr̄e. Et hoc ē:Et nō ſuffecerat erraſſe eos circa dei ſciētiā:q̄ carebāt credētes ligna ⁊ lapides eſſe deos g Sed ⁊ in magno viuētes inſciētie bello.i.igrātia:qua deū expugnabāt auferētes ei cultū ſuū:vel que eos expugnabat ſubijciēs idolatrie. h Tot ⁊ tāta mala/qb⁹ ſubiecti erāt: i Pacem appellant:Sic dr̄ Job.xxx.a.de auaris:Eſſe ſub ſentib⁹ delitias cōputabāt. Sed q̄ ſūt ſub regno diaboli diuerſis vitijs ſubiecti/verā pacem non poſſūt habere. Unde Job.ix.a.Quis reſtitit ei ⁊ pacem habuit:q.d.null⁹. k Aut eni filios ſuos.q.d.vere mltis ⁊ magnis malis ſe immiſcuerūt. Aut enim filios ſuos ſacrificātes erant demonijs. Sicut in ſacrificijs ſaturni:qui propter odiū iouis filij ſui oēs p̄ceperat imolari. Et palladi ipſi ſacerdotes p̄prium ſanguinem imolabāt. Unde Quintilian⁹ ait: Iſtud ſi cogit deus veſter iratus eſt:⁊ ſi iratus eſt/non acceptat ſacrificia veſtra. l Aut obſcura ſacrificia facientes: id eſt nocturna accēſis facib⁹. Sicut fit i ſacrificijs iſidis egyptie: que cum fletu ⁊ planctu ac facibus accenſis oſſa oſiris mariti ſui ab egyptijs interfecti diſperſa per agros queſiuit: et ideo ſacra eius cū facibus accēſis celebrantur. Similit̄ ⁊ ſacra ceteris que p̄ſerpinā filiā ſuā quā patru⁹ pluto ei⁹ rapuerat cū facibus accenſis in ſicilia queſiſſe legitur:et ideo ſacra eius ardentium tedarum actione celebrantur. m Aut inſanie plenas vigilias habentes:vt i ſacrificijs bacchi et cybelis matris deorum:in quorum feſtiuitate dij congregati totam noctem luſibus ⁊ luxibus vacantes turpiter inſaniendo tranſigebāt. n Nec vitam:id eſt vite honeſtatem. o Nec nuptias mūdas iam cuſtodiunt.q.d. iura corrumpūt:vitā exterminant occidēdo:et nuptias adulterādo maculāt:q2 ſic dijs ſuis placere putāt. Nō ḡe cuſtodiūt vitā vel nuptias: p Sed ⁊ ali⁹ aliū p̄ iuidiā occidit/ſpūaliter vel corpalit̄. q Aut adulterās/vxorē ei⁹:cōtriſtat.

a vite humane deceptio: quo-
b niam aut affectui aut regib⁹
c deſeruientes homines/incō-
d e municabile nomen lapidib⁹
et lignis impoſuerūt. Et nō
f ſuffecerat erraſſe eos circa
g dei ſcientiam:ſed ⁊ i magno
h viuentes inſciētie bello: tot
i et tanta magna mala pacem
k appellant. Aut enim filios
l ſuos ſacrificantes: aut ob-
m ſcura ſacrificia faciētes: aut
inſanie plenas vigilias ha-
n o bentes:nec vitam nec nu-
ptias mundas iam cuſtodi-
p unt:ſed ⁊ alius alium per in-
q uidiam occidit: aut adulte-
r rans contriſtat: et omnia cō-
s t mixta ſunt:ſanguis/homici-
v x dium/furtum ⁊ fictio/corru-
y z a ptio et infidelitas/ turbatio
b c et periurium/tumultus: bo-
d e norum dei imemoratio:ani-
f marum inquinatio: natiuita-
g tis imutatio: nuptiarum in-
h conſtantia:inordinatio me-
i chie et impudicie. Infando-
rum enim idolorum cultura
omnis mali cauſa eſt/ et ini-
k tium et finis. Aut enim dū
l m letantur inſaniunt: aut certe
n vaticinātur falſa: aut viuūt

i Infandorū eni idolorū cultura ois mali cauſa eſt/et initiū ⁊ finis. Cum eni mens a ſuo creatore auertit̄ per infidelitatē: prope eſt vt omnib⁹ ſceleribus implicet̄. Sed p̄tra. Eccl̄i.x.b. Initiū omnis mali ſuperbia: Nō ergo idolatria. Item.j. Timoth.vj.b. Radix omniū malorum cupiditas: Non ergo idolatria. Sol. Sicut dicit Rab.in quadam Glo.ſ. tij. idolatrie initiū fuit ſuperbia ⁊ cupiditas. Supbia eni principū imagines adiuenit:in quib⁹ ab abſentib⁹ ſe faciebāt adorari vt deos. Supbia aūt maxima ē ſi creatura creatori velit equari:q̄ diabolo ⁊ hoi fuit p̄ditiōis initiū:ſicut dicit quedā Glo ſup Eccl̄i.x. Imaginū autē tanta fuit cupiditas:vt q̄ p̄cioſiores erāt/honorabiliores haberent̄:vt dic̄ Rab. Et iō auariciā vocat apl̄s idolorū ſuituṫ:Eph.v.b. Patet q̄ q̄ ex eoipſo q̄ ſupbia vel auaricia initiū ē ois mali/et ex hoc etiā idolatria. In malo aūt ſunt duo: auerſio a deo ⁊ p̄uerſio ad creaturā:et ex h̄ vlteri⁹ idolatria cā eſt ois mali: Et forte cupiditas ſm q̄ ē radix ois mali/⁊ ſupbia idē ſūt ſubiecto/ſ differūt rōne:ſicut auerſio a deo ⁊ p̄uerſio ad creaturā. Ūn dic̄ Glo.q̄dā ſup Eccl̄i.x. Caueam⁹ cupiditatē ⁊ ſupbiā:nō duo mala ſ vnū/a q̄ oia trahūt initiū. Seq̄t. k Aut eni dū letant̄. Quaſi ḡe cultura idolorū cā ē ois mali: Aut eni dū letāt̄/in feſtiſ deorū/aut ludis: l Inſaniūt:q2 homicidia faciūt:aut libidie ſe polluūt. m Aut certe vaticināt̄ falſa: ſic̄ p̄phe achab:de qb⁹ dr̄.iij.Reg.xxij.d. Ecce dedit dn̄s ſpm̄ mēdacij i ore oim̄ p̄pharū tuorū. n Aut viuūt iniuſte/ p̄rimis nocēdo.

Moraliter * r Et oia cōmixta ſūt:ſanguis/ homicidiū ⁊c. Flumina babylonis enumerat h̄ auctor:qb⁹ tota babylon irrigat̄.i.mūd⁹. Quorū p̄mū ē crudelitas:ſecūdū/homicidiū: tertiū/furtū:quartū/hypocriſis:q̄ntū/raptus:ſextū/ p̄ditio: ſeptimū/ē ſeuitia:octauū/ p̄iuriū:nonū/p̄tentio:decimū/ingratitudo:vndecimū/caſtrimargia:duodecimū/ſodomia:decimūtertiū/bigamia:decimūquartū/mechia:decimūquītū/
Ps.136. inceſt⁹. Hec ſūt flumina babylonis. De qb⁹ dicit̄ Ps. Sup flumina babylonis illic ſedim⁹ et fleuim⁹ dū recordaremur ſion. Hec flumina fluūt i mare eterne amaritudinis:ſicut dr̄ Eccl̄s.j.b. Oia flumia intrāt mare:et mare nō redundat. Et ſūt q̄ſi p̄ſtadia q̄ndecim ſtadijs q̄bus de bethania itur in hieruſalē:vt dr̄ Joh.xj.c. De qb⁹ alibi dictū eſt. Alia nō mutant̄.

Tu autē de⁹

g iuſte/ primis nocendo. a ¶ Aut piurant cito/ defacili
p leui cauſa falſa iurando. b ¶ Dum eni confidũt i ido/
lis/ q̄ ſine itellectu ⁊ ſine anima. i. ſine volũtate/ ſunt:
c ¶ Male iurantes noceri ſe non ſperant. i. non timēt
ex hoc puniri. d ¶ Utraq̄ ergo. Quaſi quia nō credũt ali
q̄d ſibi poſſe nocere:
e ¶ Ergo. i. ideo. d
¶ Utraq̄. i. periurare
et in idolis credere: f
¶ Illis euenient di/
gne: id eſt pena pro
vtroq̄ eueniet eis iu/
ſto iudicio dei. ſ. p p̄/
iurio et idolatria. g
¶ Quoniā male ſen
ſerunt de deo attē
dentes idolis: ec/
ce idolatria. h ¶ Et
iniuſte iurauerũt
i idolo: id ē in cultu
idoli faciendo: vel per (Al. pambu/labat)
idolum:- i ¶ Contē/ (Al. p̄ua/ricatione)
nentes iuſticiam:
id eſt fidem iuramenti
ſui. Et in hoc duplici (A)
ter peccant: et quia iu
ramentum tranſgredi
untur: et quia iurabāt
per idola: qđ prohibe
tur in lege. Exo. xxiij.
b. Per nomē exter̄nor̄

a iniuſte: aut periurant cito.
b Dum eni cōfidũt i idolis/ q̄
c ſine itellectu ⁊ ſine aīa ſt/ mā
le iurantes/ noceri ſe nō ſpe/
d e rant. Utraq̄ ergo illis eue/
f g nient digne: quoniam male
ſenſerunt de deo/ attenden/
h tes idolis: et iniuſte iuraue/
i runt in idolo contemnentes
k iuſticiam. Non enim iuran/
l tium eſt virtus: ſed peccan/
m tiuz pena ꝑambulat ſem/
n o per in iuſtorum ꝑuaricat/
tionem. ¶ Capi. XV

p q ¶ Tu autem deus no/
ſter ſuauis et verus
es/ patiens et in mi/
ſericordia diſponens omīa.
r Etenim ſi peccauerimus tui

s ſumus: ſcientes magnitudi/
t nem tuam: et ſi non peccaue
rimus/ ſcimus quoniā apud
v te ſumus computati. Noſſe
x eni te conſũmata iuſticia ē:
y et ſcire iuſticiam ⁊ virtutem
z tuam radix eſt imortalitatis.
a b Non enim in errorem indu/
xit nos hoim male artis exco
c gitatio: nec vmbra picture/
d e labor ſine fructu/ et effigies
ſculpta per varios colores:
f cuius aſpect⁹ inſenſato dat
g h concupiſcentiam: et diligit
i mortue imaginis effigiem ſi/
k l ne anima. Malor̄ amato/
m res digni ſũt morte/ q̄ ſpem
n habēt in talib⁹/ et qui faciũt
o illos/ et q̄ diligũt/ ⁊ q̄ colũt.

noti ⁊ chari. Luc. x. c. Gaudete qm̄ noīa vr̄a ſcripta ſunt in
celis. Hiere. xxxiij. b. Adhuc trāſibũt greges ad manũ nu/
merātis. Mali ꝰo inumerabiles ſũt ꝓpt̄ multitudinē ⁊ indi/
gnitatē. Un̄ Eccs. j. d. Stultor̄ infinitus eſt numerus. Ps.
Multiplicati ſunt ſuper numerũ qui oderunt me. Et vere tu (Ps. 59.)
es deus noſter. v
¶ Noſſe enim te/ po
tentem/ miſericordē:
x ¶ Conſũmata iu/
ſticia eſt: id eſt pfe/
cta iuſtificatio: que in/
cipit a timore ⁊ termi
natur in amore. Ti/
mor ꝰo oritur in con/
ſideratione potentie:
amor autem in contē/
platiōe miſericordie.
Unde Eſa. xxvj. d.
A facie tua concepi/
mus ⁊ peperim⁹ ⁊ q̄ſi
parturium⁹ ſpiritum
ſalutis. De hoc dicit
Ps. Duo h audiui/ (Ps. 61.)
q2 ptās dei eſt et tibi
dn̄e miſcdia. y ¶ Et
ſcire iuſticiā ⁊ vir/ (B)
tutem tuam. i. chri/
ſtum dn̄m noſtrũ/ dei (1. Cor. 1. d.)
virtutem ⁊ dei ſapien
tiam: qui factus eſt no
bis ſapientia a deo et

deor̄ũ nō iurabitis. Deut. vj. c. Dn̄m deũ tuũ timebis: ⁊ illi
ſoli ſeruies: ac p nomē illi⁹ iurabis. Math. v. e. Reddes iu/
ramenta deo tuo. k ¶ Non eni iurantiũ eſt virtus: id ē
iurare non eſt ex virtute: vel iurare non eſt bonũ. l ¶ Sed
peccantiũ pena: id eſt ex pena pcti. Propter icredulitatē
enim hominũ oportet aliquādo iurare. Unde Math. v. f.
Sit ſermo veſter eſt eſt/ non non: qđ autem abũdanti⁹ his ē
a malo eſt. Et vere iurare ē pena peccati: quia/ m ¶ Per/
ambulat ſemp in iuſtor̄ũ pŕuaricationē. Que di/
ctiones/ in iuſtor̄ũ: id eſt in mandator̄ũ dei que iuſta ſunt:
o ¶ Preuaricationē: id eſt tranſgreſſionē. Aliqui libri ha/
bent pambulabat. Et tunc legit̄ ſic: k ¶ Non eſt iuran/
tium virtus: id eſt iurare non eſt bonũ. l ¶ Sed peccā/
tiũ pena pambulabat: id eſt creſcebat. n ¶ In iuſtorũ
pŕuaricationē: id eſt in mandator̄ tranſgreſſionē: pena
eni ſp creſcebat dum ipſi p̄cipitabāt ſe de vitio in vitiũ man/
data tranſgredientes. ¶ Expoſitio Capituli. XV

Tu autem deus noſter ⁊c. Supra in caplo p̄ce/
denti egit auctor de idolis ⁊ inuentione eorum: Nūc
ſubiungit de deo et laudibus eius: vt ex collatione
mutua melius ab inuicem diſtinguant̄. Et imprimis oſtēdit
auctor ſuauitatē miſericordie/ ⁊ patientie longanimitatē dei:
qua predictis idolatris parcit ad tempus/ expectans eos ad
penitētiā. Quaſi ḡ diceret: Illi ſic ⁊ ſic faciũt: p ¶ Tu autē
deus noſter/ vnus: non plures vt illorum: q ¶ Suauis
et verus es/ patiens ⁊ in miſericordia diſponens
omnia. Suauis/ in beneficior̄ũ exhibitiōe: ver⁹ in promiſ/
ſor̄ũ ſolutione: patiens in peccator̄ expectatione: miſericors
in bonor̄ũ ⁊ malorum retributione. Malis enim citra meri/
tum: bonis vltra meritũ miſericordit̄ retribuit. Et vere ſua/
uis ⁊ miſericors es: r ¶ Etenim ſi peccauerim⁹ tui ſu/
mus: id eſt in tua poteſtate ad faciendũ de nobis quicquid
(Ps. 138.) placuerit tibi. Nec poſſum⁹ euadere man⁹ tuas: quia ſi aſcē/
derimus in celũ tu illic es: ſi deſcenderim⁹ ad infernũ ades:
ſi ſumpſerim⁹ pennas nr̄as diluculo ⁊ habitauerim⁹ in extre
mis maris: Eteni illuc man⁹ tua deducet nos et tenebit nos
dextera tua. s ¶ Sciētes magnitudinē tuā: qua attin/
gis a fine vſq̄ ad finē fortit̄. S. viij. a. t ¶ Et ſi non pecca/
uerimus/ ſcimus qm̄ apud te ſum⁹ cōputati: tanq̄

iuſticia ⁊ ſctificatio ⁊ redemptio. z ¶ Radix eſt imortali
tatis: id eſt beatitudinis. q. d. radix beatitudinis eſt fides hu
manitatis chriſti. Arbor eni eſt chriſtiana religio: cuius eſt fi
des radix: fructus ꝰo eterna quies. Et nota/ tres ſunt in tri/
nitate perſone. Duas iam cognouim⁹: nā filius incarnat⁹ eſt:
quia in terra viſus: et cũ hoib⁹ ꝯuerſat⁹: Baruch. iij. d. Spi
ritusſctũs ſup chriſtũ in colũbe ſpecie deſcendit: Luc. iij. d.
Et in linguis igneis in aplos venit: Act. ij. a. De patre nō/
dum aliq̄d vidim⁹: qm̄ videre ꝯſũmata iuſticia eſt. Un̄ phi/
lippus: Dn̄e oñde nobis patrē ⁊ ſufficit nobis: Joh. xiiij. a.
q. d. Te vidim⁹: ſpm̄ſctm̄ vidim⁹: reſtat vt p̄rem videam⁹/ ⁊
erit tūc nr̄a iuſticia ꝯſũmata: q̄ incepit a filio ⁊ ꝓgrediēs per
ſpm̄ſctm̄ ꝯſũmabit̄ in p̄re. Un̄ Joh. xvij. a. Hec ē vita etna
vt cognoſcant te ſolũ verũ deũ ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtũ.
a ¶ Nō eni in errorē. Quaſi vere et ſi peccauim⁹ tui ſum⁹/
ſciētes magnitudinē tuā/ nō ſic idolatre q̄ te oīno igrāt. Nō
eni in errorē/ vt te igrem⁹ licet peccauerim⁹: b ¶ Indu/
xit nos hoim male artis excogitatio. i. excogitatio idolo
rũ faciēdor̄. c ¶ Nec vmbra picture. i. ſpēs idolor̄ cito
trāſitura vt vmbra. Umbra dico: d ¶ Labor ſine fructu
induxit nos i errorē: e ¶ Et effigies ſculpta p varios co
lores: ſupple nō induxit nos i errorē. q. d. nec ſpēs nec figu/
ra idolor̄ iduxit nos i errorē. Effigies dico: f ¶ Cui⁹ aſpec
tus iſenſato. i. hoi ſimplici: g ¶ Dat ꝯcupiam/ colēdi et
venerādi idolũ vt deũ. h ¶ Et diligit: iſenſat⁹ aſpecta effigi/
ei pulchritudīe: i ¶ Mortue imaginis effigiē ſine aīa
. i. diligit effigiatā imaginē/ q̄ eſt ſine vita ⁊ ſine aīa. k ¶ Ma
lor̄ amatores. q. d. nō ſolũ artifices idolor̄ punient̄: ſed ⁊
amatores eor̄. Et h ē: k ¶ Malor̄. i. idolor̄: l Amatores
digni ſũt morte/ eterna. m ¶ Qui ſpem hn̄t i talib⁹. i.
idol. n ¶ Et q̄ faciũt illos/ deos. o ¶ Et q̄ diligunt ⁊ q̄
colũt. i. mēte adorāt: qđ pl⁹ eſt q̄ diligere vel facere. Oēs hi
digni ſũt morte etna: q2 faciētes ⁊ ꝯſentiētes par pena ꝯſtri/
git. Un̄ Roma. j. d. Qui talia agũt digni ſũt morte: nō ſolũ
q̄ faciũt ea: ſꝫ q̄ ꝯſētiũt faciētib⁹. Myſtice/ intelligit̄ h ō here (Myſtice)
tici inuentorib⁹ falſor̄ dogmatũ ⁊ imitatorib⁹ eor̄: q̄r vtriq̄
. i. et mgr̄i ⁊ diſcipuli digni ſũt morte etna. Un̄ S. iiij. b. Ex
iniq̄s oēs filij q̄ naſcēt̄ teſtes ſt̄ neq̄tie aduerſus parentes i int̄/
rogatiōe ſua. Eſa. xlij. c. Cōfūdēt̄ ꝯfuſiōe q̄ ꝯfidũt i ſculptili.

a Sēd ⁊ figulus mollem terrā
premens laborioſe fingit ad
vſus noſtros vnumquodq̄
b vas/ ēt de eodem luto fingit
que munda ſunt in vſū va/
c ſa: ēt ſimuliter que his ſūt cō
d traria. Horum autem vaſo/
rum quis ſit vſus iudex ē fi/
e gulus. Et cūm labore vano
f deum fingit de eodem luto:
g h ille qui pauloante de terra
i factus fuerat: ēt poſt puſillū
k l ēducit ſe vndē accept⁹ eſt:
m n rēpetitus ānime dēbitū quā
o p habebat. Sȝ cūra ē illi nōn
q r qȝ laboraturus eſt: nēc quo/
s t niam breuis illi vita eſt: ſēd
v concertatur āurificibus ⁊ ar
x gentarijs/ ſēd ⁊ erarios imi/
y z tātur: ēt gloriā prefert: quo/
a b niam res ſuꝑuacuas fingit.

c d Cinis ēſt enim cor ei⁹ ēt ter/
ra ſuperuacua ſpes illius: et
e f lūto vilior vita illi⁹: quoni/
g am ignorauit quī ſe finxit/ et
h i quī inſpirauit illi animā quē
k operat̄: ēt qui inſufflauit ei
l ſpiritum vitalem. Sēd ⁊ eſti
mauerunt luſum eſſe vitam
m nr̄am: et ꝯūerſationē vite cō
n poſitā ad lucrū: et ōportere
vndecūq̄ etiā ex malo acq̄/
o p rere. Hic ēni ſcit ſē ſuꝑ oēs
q dēlinq̄re/ q̄ ex t̄re materia fra
gilia vaſa ⁊ ſculptilia fingit.
r s Omnēs eni inſipiētēs ēt in/
t fēlices ſupra moduȝ aīe ſue
v x ſūꝑbi ſunt/ inimici ppl̄i tui ēt
y improperātes illi. Quoniā
z oīa idola nationū dēos eſti/
a mauerūt: quib⁹ neq̄ oculo/
rum viſus eſt ad vidēdum:

a Sed ⁊ figulus ⁊c. Reprobauit auctor idola erea/ lapidea ⁊ lignea: nunc damnat fictilia: Juſto eni dei iudicio factū eſt: vt qui de terra facti ſunt/ quia meliorem ſui partem: id eſt animam ad imaginē dei factam ad adorandum deum viuum ſequi noluerint/ viliorem ſui partem: id eſt corpus terrenum imitādo adorarēt luteum deū. Et hoc eſt: Sed et figul⁹. Nō ſolum faber manibus facit deos: vt dictum eſt: ſed et figulus mollem terrā premēs laborioſe fingit ad vſus nr̄os vnūquodq̄ vas: id ē q̄libet gen⁹ vaſorum. b Et de eodem luto fingit q̄ munda ſunt i vſū vaſa: id eſt vaſa i honorem. c Et ſimi-
Al. reducit liter que his ſunt contraria: id eſt immunda: id eſt vaſa in contumeliā. Roma. ix. c. An nō habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere aliud quidē vas i honorē: aliud vo in ꝯtumeliā. Et. ij. Timoth ij. c. In magna domo non ſolum ſūt vaſa aurea ⁊ argentea: ſed ⁊ lignea ⁊ fictilia. d Horum autem vaſorum quis ſit vſus iudex eſt figulus/ ꝓ volūtate ſua. e Et cum labore vano: id eſt inutili ⁊ infructuoſo: f Deum fingit de eodem luto: de quo priuſ finxerat vaſa munda ⁊ imunda. g Ille: id eſt figulus. h Qui pauloante de terra factus fuerat: quantum ad corpus. i Et poſt puſillum educit ſe: id eſt reducit̄ merito peccatorū ſuorum. l Unde acceptus eſt vel/ aſſumptus: id eſt in terram de qua plaſmatus fuerat. m Repetitus/ a deo: n Anime debitum: id eſt animam ſuam quam deo debet: qui creauit eam. p Quam habebat/ in cuſtodia: ſed ipſe miſer incarcerauit eam vt la-
Pſ. 141. tronem. Unde clamat Pſ. Educ de carcere animam meam. Vel ſic: m Repetitus: a natura. n Anime: id eſt vite temporalis. o Debitū: id eſt mortem. Vel/ debitum anime/ dicit obſequium et cultum debitum deo qḋ impendit idolis: qḋ deus ab eo repetit. Quidam libri habēt Que habebat/ vbi nos habem⁹: quā habebat. Et eſt ſenſus. k Educit ſe vnde acceptus eſt: id eſt in terrā: m Repetitus/ a terra: p Que habebat debitum anime: id eſt apud quā erat anima depoſita in corpore degens. Et non ſolū fingit figulus ſibi deum: q Sed cura eſt illi/ figulo ſcilicet: id eſt ſollicitus eſt. r Non quia laboraturus eſt: id eſt non de labore ſuo in faciendo idolum. s Nec etiā/ ſollicitus eſt de hoc: quoniam breuis illi vita eſt/ vnde deberet ſollicitus eſſe: vt in illa breui vita poſſit promereri vitam eternam. t Sed concertatur: id eſt cōcertat: vel impersonalit̄ cōcertat̄ ab eo: v Aurificibus et argentarijs: id eſt artificibus qui de argento vel auro idola faciunt: vt pulchrius faciat idolum q̄ illi de auro vel argento. x Sed ⁊ erarios: id ē artifices operātes ex ere: y Imitatur: vt ita operetur idolum de terra/ vt illi de ere. z Et gloriam prefert: id eſt iactat ſe: gloriam ſuam alijs preferendo/ dicens: q̄ melius operatur: a Quoniam res ſuperuacuas: id eſt vſibus hominū: b Fingit. ſ. idola lutea. Et reſpicit illud qḋ ſuꝑ dixerat: Et cū labore vano deū fingit. Et vere vano: a Qm̄ res ſuꝑuacuas fingit. i. idola vana et muta. Nec eſt mirū ſi fingit ſuꝑuacua. c Cinis ē eni cor ei⁹. i. vile vt cinis/ qḋ deberet eſſe rōnale. d Et terra ſuꝑuacua ſpes illi⁹. i. illud in quo ſperat. ſ. idolū eſt terra ſuꝑuacua. i. inutilis. e Et luto vilior vita ei⁹. i. figuli. ſ. ipſe figulus viuēs eſt vilior ipo idolo luteo: qȝ ſubiect⁹ ē illi vt deo. Et reuera vilior: f Qm̄ ignorauit/ figulus deū: g Qui ſe finxit. i. illū q̄ plaſmauit eū: h Et q̄ iſpirauit illi aīaȝ: viuificantē corpus: et amat ipſe figulus que opat⁹ ē idola. q. d. iō luto vilior eſt figul⁹: quia ignorat deū qui eum fecit: ⁊ amat idola que ipſe fecit. Vel deus amat i Que opatur. i. que operatus eſt. i. hoīes quos fecit. k Et qui inſufflauit ei. i. inſufflando dedit: ſpiritum vitalem. Supra dixerat: Qui inſpirauit illi aīam: nūc dicit: qui inſufflauit ei ſpiritū vitalem: Propter quod volunt aliqui dicere: q̄ aliud eſt ſpūs hoīs/ aliud aīa hoīs. Sȝ Aug⁹ dicit q̄ idē eſt aīa ⁊ ſpūs: ſ dicitur anima inquātum corpus animat. i. viuificat: ſpiritus inquātū celeſtia ꝯtemplat̄. Hic aūt vtrūq̄ noiat̄: nō ſolū ꝓpter differētiā dictā: ſed ꝓpt̄ myſteriū: Nā primus adā fact⁹ eſt in animā viuentem: ſecūdus vo adam factus in ſpm̄ viuificantem: vt dicitur. j. Cor. xv. f. Primo hoi data ē anima viuens: ſecūdo ſpiritus viuificās. Ille viuere: ille bene viuere nobis donat. l Sed et eſtimauerūt luſū eſſe vitā nr̄am: quaſi non ſolum in predictis: ſed etiam bonos ſpernebant: ⁊ ſuꝑfluam et vanā ⁊ lubricā et deridendā: m Cōuerſationē vite compoſitā ad lucrum: hoc ē: eſtimauerūt homines in hac vita ꝯuerſantes ad lucrum temporale tm̄modo factos. n Et oportere vndecunq̄ etiaȝ ex malo acquirere/ lucrum: ſiue iuſte ſiue iniuſte: per fas et nefas. o Hic enim. q. d. huiuſmodi homo inexecrabiliſ eſt: quia ſcienter errat. Et hoc eſt: Hic eni/ qui p̄dicta facit: p Scit ſe ſuꝑ omnes/ alios pctōres: q Delinquere qui ex terre materia fragilia vaſa ⁊ ſculptilia fingit: et illa habet in vſus q̄tidianos: ⁊ iſta adorat vt deos. Et vere iſti ſunt ſuper omnes pctōres. r Omnes eni/ ſiue nobiles ſiue ignobiles qui idola putant deos: s Inſipiētes/ ſunt/ ſine dei ſapientia. t Et infelices ſupra modum anime ſue: id eſt in detrimentū anime ſue ⁊ damnationem: licet hic dn̄ari videantur: quia vermis cōſcientie ſue non morietur/ ⁊ ignis non extinguetur: Eſa. vlt. g. v Superbi ſunt inimici populi tui: id eſt idolatre qui aduerſant̄ populo tuo. x Et improperātes illi: id eſt deridētes illū. Et vere inſipiētes: y Qm̄ oia idola nationū. i. gentiū: z Deos eſtimauerūt/ et coluerūt. a Quibus neq̄ oculoꝝ viſus ē ad vidēdū. i. vt ipſa videāt. Neq̄ nares ad

C

B
Pſ. 115.
Pſ. 134.

y Qm̄ oia idola ⁊c. Myſtice exponitur hoc totum de hereticis ſuꝑ illū Pſ. In exitu iſrl̄ ð egypto. Moralit̄ vo idola ſunt prelati quidam/ qui viuūt vt beſtie: ⁊ ſicut dij adorant̄. De q̄b⁹ vere dici poteſt: Oculos hn̄t ⁊ nō videbūt ⁊c. Un̄ Zach. xj. d. O paſtor ⁊ idolū: dereliquēs gregē. De iſt̄ idol' dr̄ h. y Oia idola nationū deos eſtimauert. Unde ⁊ genua flectunt eis ſicut deo: cum tn̄ dicat dominus per Eſa. xlv. d. Mihi curuabit̄ oīe genu. a Quib⁹ nec

Pſ. 113.
Moraliter

* oculoꝝ viſus eſt

a Neꝗ nares ad percipiendũ
b ſpiritum: neꝗ aures ad au-
c diendum: neꝗ digiti manu-
d um ad tractandum: ſed ⁊ pe-
e des eorum pigri ad ambulã-
f dum. Homo eni fecit illos:
g et qui ſpiritum mutuatus ẽ
h is finxit illos. Nemo enim
ſibi ſimilẽ homo poterit de-
i um fingere. Cum eni ſit mor
k l talis / mortuum fingit mani-
m n bus iniquis. Melior enim
o p eſt ipſe his quos colit: quia
q r ipſe quidem vixit cum eſſet
s mortalis: illi autem nunꝗ.
t Sed et aialia † miſerrimi co-
v x lunt. Inſenſata enim com-
y parata his / illis ſunt deterio-
z ra. Sed nec aſpectu † aliqd
a ex his animalib⁹ bona po-
b teſt ꝯſpicere: Effugerũt aũt
dei laudẽ ⁊ bñdictionẽ ei⁹.

Al. † miſerrima

Al. † aliqs

a Neꝗ nares ad percipiendũ ſpiritum: id eſt ad trahendũ aera: ſine quo ſpiritus vitalis extinguet. c Neꝗ aures ad audiendũ: id eſt vt audiant. d Neꝗ digiti manuũ ad tractandũ: id eſt ad palpandũ. e Sed et pedes eorũ pigri ad ambulandũ: id eſt impotẽtes. Nec mirum: f Homo eni fecit illos / deos: non deus artifex omniũ que ſunt. g Et qui ſpiritum mutuat⁹ ẽ is finxit illos. i. figulus ſiue faber: q animã mutuat⁹ eſt a deo. h Nemo enim ſibi ſimilem homo poterit deum fingere. i. nullus homo poterit fingere deum ſimilem ſibi: id eſt animatũ ⁊ rationabilem vt ipſe ẽ: intelligit inquãtum homo. i Cum eni ſit mortalis / homo ſcilicet. k Mortuũ. i. inanimatũ. l Fingit / deũ. m Manibus iniquis: quia contra deum facit. Et reuera nemo poteſt facere deum ſibi ſimilẽ. n Melior enim eſt ipſe: inquantũ homo. o His quos colit. i. idolis inanimatis. Supra tñ eodẽ dicit ꝙ luto vilior eſt vita illi⁹: inquantũ vitijs ſubiecta / et maculata: ſed ſm naturã creatiõis melior eſt ⁊ dignior. Et ꝙ ſit melior ꝓbat. p Quia ipſe figulus vel faber. q Vixit / aliqñ vita nature. r Cum eſſet mortalis. i. potens mori. s Illi autem nunꝗ / vixerunt: quia nunꝗ animã habuerũt: neꝗ etiam ſpirit⁹ ꝓſidens idolis viuificat illa: licet moueat ea ⁊ loquatur in eis. t Sed ⁊ animalia: Quaſi nõ ſolum hominũ ſpeciẽ: ſed et aialia miſerrimi colũt. i. imagines animaliũ. v In ſenſata eni. q. d. ſic melior ẽ ipſe figul⁹ idolis ſuis. Inſenſata enim. i. idola omni ſenſu carentia. x Comparata his. i. figulis vel idolatris. y Illis ſunt deteriora: idolatris aut figulis. z Sed nec aſpectu aliqd ex his animalib⁹. i. imaginib⁹ animaliũ: a Bona poteſt cõſpicere. q. d. nullum ex idolis aſpectu interiori aliqd poteſt cernere: qd põt facere homo: Qd patet: qr homo omi creatura melior eſt. Et quis homo ita excellat omnẽ creaturam: tñ illi miſeri: b Effugerunt dei laudem et benedictionẽ eius: quia non eſt ſpecioſa laus in ore pctõris. Eccl. xv. c. Abutentes enim ratione ſibi data a deo / ⁊ ſe mutis idolis ſubijcientes: nec laudare poſſunt deũ / nec benedicere: qr pollutum eſt os eorum.

Aliter * oculorum viſus eſt ad videndum / ſpiritualia vel eterna. Unde Eſa. lvj. d. Speculatores eius ceci omnes: neſcierunt vniuerſi / canes muti non valentes latrare. Mirabile dicit: ſpeculator cec⁹: ſed mirabili⁹ dicit alibi: Ceci ītuemini ad vidẽdũ. (Eſa. 42. c.) Sed nõ eſt miraculũ: quia ceci ſunt ad ſpiritualia cõtemplandũ: videntes ad tempalia vana. Quis cec⁹ niſi ſeru⁹ dñi: Et ẽ cecitas hec ī vtroꝗ oculo: qr ītellect⁹ cognitiõe ſpiritualium: affectus dilectiõe eorundem caret: et ideo non eſt mirum: ſi multi in foueã inferni corruunt: quia ſi cecus ceco ducatũ prebet: ãbo in foueã cadũt: Matth. xv. b. a Neꝗ nares / diſcretionis vel prouidentie. b Ad percipiendum ſpiritum: id eſt ad prouidendũ eterna vel ſpiritualia: ſed tempalia toto conamĩe odorãt. Illa applicãt ad nares ſuas. Uñ Ezech. viij. g. Nũqd leue eſt domui iuda vt facerent abominationes iſtas quas fecerunt hic: quia replentes terram iniqtate / conuerſi ſunt ad irritandũ me: Et ecce applicant ramũ ad nares ſuas. In ramo ſignificat virorẽ temporalis ꝓſperitatis. c Neꝗ aures ad audiendũ / verbum dei: Cauſas autem ⁊ lites libenter audiũt a mane vſꝗ ad veſperam: nec fatigantur. He aures due ſunt: quarũ vna: id eſt dextera: id eſt verbũ dei: altera: id eſt ſiniſtra: clamor paupis / exaudit. Sȝ multi vtrãꝗ vl' claudũt vel auertũt. De prima dicitur Prouerb. xxviij. b. Qui declinat aures ſuas ne audiat legem / oratio eius erit execrabilis. De ſecunda dicitur Prouerb. xxj. b. Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis: ⁊ ipſe clamabit ⁊ non exaudiet. d Neꝗ digiti manuũ ad tractandũ: id eſt ad diſcrete operandum. In digito enim diſcretio: ī manu operatio deſignatur. Sȝ manuum dicit pluraliter: quia due ſunt manus prelati ad duo contractãda. Una ſcilicet ſiniſtra / vulnera peccatorum molliter ſunt tractanda. Altera: id eſt dextera tractandum eſt corp⁹ chriſti. Prima medicinalis ẽ: Digitis eni tangit medic⁹ vuln⁹ egroti. Sed mlti vt canes tñ lingua ligunt: ſed digitos non apponunt vulneri. Durit eni increpãt ⁊ magnas penitẽtias ꝯfitẽtib⁹ iniũgit: ipſi aũt nihil faciũt. Uñ Matth. xxiij. a. Sup cathedrã moyſi ſederũt ſcribe ⁊ phariſei: omnia ergo quecunꝗ dixerint vobis facite et ſeruate: ſm opera ſo illorum nolite facere: dicunt enim et non faciunt: alligant enim onera grauia ⁊ importabilia: ⁊ imponunt ea in humeros hominũ: digito autem ſuo nolunt ea mouere. Et tñ mlto melius curat medicus manu ꝗ lingua. Unde Job. xxvj. d. Obſtetricante manu eductus eſt coluber tortuoſus. De iſtis medicis linguat[ſiue verboſis / vt ita dicam / dicitur Luc'. xvj. e. Erat quidam mendicus nomine lazarus: qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus: cupiens ſaturari de micis que cadebant de menſa diuitis: et nemo illi dabat: ſed ⁊ canes veniebant ⁊ lingebant vlcera eius. Alia manus magis ſpiritualis eſt: qua corpus dñicum ẽ tractandum. Unde Joh. xx. g. dixit dominus thome: Inſer digitum tuũ huc ⁊ vide manus meas: ⁊ mitte manũ tuam in latus meum ⁊ noli eſſe incredulus ſed fidelis. Superior man⁹ munda debet eſſe: aliter non bene mundaret ſordes aliorum: ſicut dicit beatus Greg⁹. Pura debet eſſe manus que ſordes diluit alienas. Hec debet eſſe ſana / non leproſa vt man⁹ moyſi: Exo. iiij. a. Alioqn dicit ei: Mitte manũ tuã in ſinũ tuũ. Et: Noli me tangere. Et Eſa. lix. a. Man⁹ veſtre polluté ſunt ſanguine: ⁊ digiti veſtri pleni iniquitate. (Joh. 20. d.) e Sed et pedes eorum pigri ad ambulandũ: Unde oportet eos equitare: ⁊ tñ nõ equitaſſe chriſtum / ſed tñ ſemel / vt ita dixerim / aſinaſſe legim⁹. Et quid accidit ei: In eadẽ ſeptimana legitur crucifixus. Et. ij. Reg[. vj. b. legit: Oza percuſſus a domino: quia arcam quã proprijs humeris ferre debebat impoſuerat bobũs. Deut. xvij. d. precipitur principi ſeculari ne curr⁹ aut equos ſibi multiplicet: quid ergo epiſcopis: Ideo malachias epiſcopus ⁊ legatus / imitator domini ⁊ apoſtolorũ / pedes ibat. Nec hoc dico vt modo ſimiliter faciant epiſcopi: mallem tñ ꝙ ſic facerent / ꝗ ꝙ equos contra legem ſibi multiplicarent. f Homo enim fecit illos: et qui ſpiritum mutuat⁹ eſt / is finxit illos: hoc eſt: tales prelatos ſimilis idolis faciunt homines carnales / et qui ſpiritum mutuantur: id eſt ſpiritu mutuato eligũt tales: non proprio ſpiritu neꝗ ſpiritusancto: ſed precibus aut promiſſis. Unde de promotione iſtorum admiratur eccleſia: Eſa. xlix. f. Quis genuit mihi iſtos: Ego ſterilis ⁊ non pariens tranſmigrata ⁊ captiua: ⁊ iſtos qs enutriuit. Oſee. viij. a. Ipſi regnauerunt ⁊ non ex me: principes extiterunt ⁊ non cognoui. h Nemo enim ſibi ſimilem homo poterit deum fingere: id eſt epiſcopum vel prelatũ: Qui dicitur deus. Exo. vij. a. Ecce conſtitui te deũ pharaonis. Statim enim vt eligitur quis mutatur: quia honores mutãt mores: et quem elector putabat ſibi fore conformẽ / inuenit poſtea omnino diſſimilem.

Propt hec ⁊ his ſimilia:

P Ropter hec ꝛ his ſimilia. ¶ Expo. Ca. XVI. Oſtenſis erroribꝰ quibus hoīes inſipientes ꝛ infeli/ ces effecti / laudem dei et benedictionē amiſerūt: dicit philo / propter hec et his ſimilia egyptios iuſte punitos per multitudinē beſtiarum: qui beſtijs diuinū cultū exhibere cō/ ſueuerūt: et econtario

A iudeos alienoꝝ dñio liberatos multipliciť a dño honoratos. Et hoc eſt a ¶ Propť hec / pctā idolatrie: q̄ dicta ſūt. b ¶ Et hiſ ſimilia paſſi ſunt egyptij.ſ. c ¶ Dig/ ne.i. ſm̄ exigentiā cul pe / tormēta: d ¶ Et ꝑ multitudinē be/ ſtiarū.i. ranarū / mu/ ſcarū / locuſtarū / ꝛ hu/ iuſmodi: e ¶ Exter/ minati ſūt.i. grauiť vexati. Et merito per beſtias ſunt puniti: qꝛ beſtias coluerunt ꝛ in eis confidebant. f

a P Rōpter ¶ Ca. XVI.
b hec ꝛ his ſimiliā paſ
c ſi ſunt dignē tormē/
d ta: ēt per multitudinem be/
e f ſtiarū ēxterminati ſūt. Prō
g quibus tormentis bēne di/
h ſpoſuiſti populum tuū: qūi/
i bus dēdiſti concupiſcentiā
k delectamenti ſui nōuum ſa/
l porem / ēſcam parās eis or/
m tigometram: vt illi qūidem
n o cōncupiſcentes eſcam prō/
pterea que illis oſtēſa ꝛ miſ/
p ſa ſūt / ētiā a neceſſaria ꝯcu/
q piſcētia auerterenť. Hi āūt
r s in brēui inopes facti / nōuā
t guſtauerūt eſcā. Opōrtebat
v enī illis ſinē excuſatiōe q̄dē
x y z ſūpuenire iteritū ēxercētibꝰ
a b tyrannidē: his āutē tm̄ ōſtē/
c dere quēadmodū īimici illō
d e rū ēxtermiabanť. Etēni cū
f g illis ſūperuenit ſęūa beſtia/
rū ira / morſibus peruerſorū
colubroꝝ exterminabantur.
b Sēd non in perpetuum ira
i tua permāſit: ſed ād ꝯcorrec/
k l tionez in brēui tūrbati ſunt:

¶ Pro quibus tormentis: id eſt loco quorū tormentoꝝ: g ¶ Bene diſpoſuiſti populū tuū / eum liberando. Vel f ¶ Pro quibus tormentis: id eſt ꝓpter que tormenta. g ¶ Bene diſpoſuiſti populū tuū / iſraelicū: quia viſis tormentis egyptioꝝ corrigebať a malo ꝛ proficiebat in bo/ no. Unde Prouerb. xix. d. Flagellato peſtilente ſtultus ſapi entior erit. h ¶ Quibus: id eſt quorum aliquibꝰ. i ¶ De diſti concupiſcentiā delectamenti ſui: id eſt cōcupi/ tam delectationē.ſ. k ¶ Nouū ſaporem: id ē manna / qđ ſapiebat vnicuiqꝫ in ore ſuo qđ volebat. l ¶ Eſcam parās eis ortigometrā: id eſt coturnices / ſiue curleios: Nume.

Pſ.104. ix.c. Unde Pſ. Petierunt ꝛ venit coturnix: ꝛ pane celi ſatu/ rauit eos: id eſt manna. Exo. xvj.c. m ¶ Ut illi quidem: id eſt iſraelite: n ¶ Concupiſcētes eſcam / carnium cum haberēt manna: qđ ſapiebat cuilibet qđ volebat. o ¶ Pro pterea que illis oſtēſa ꝛ miſſa ſūt.i. māna ꝛ coturnices p ¶ Etiā a neceſſaria ꝯcupiſcētia.i. aīs radicata cōcu/ piſcētia carniū egypti / auerterenť. q. d. ita abūdanť dedit iſraelitis dñs mēna et coturnices / vt ipſi dimitterēt oēm ap/ petitū carniū egypti q̄s deſiderabāt: vt legiť Nūe. xj.a. q ¶ Hi aūt / iſrľite.ſ. r ¶ In breui iopes facti: id ad modicū penuriā eſcaꝝ paſſi: s ¶ Nouā guſtauerūt eſcā: ſcilicet māna ꝛ coturnices. t ¶ Oportebat eīn. q. d. Ita puniuiſti egyptios / ꝛ bñ diſpoſuiſti pp̄lm tuū: qꝛ iuſtū erat vt obſtinati oīno extermiarenť: et populꝰ tuꝰ ad correctionē ſimiliť corri pereť. Et hoc eſt: Oportebat eīn.i. oportunū erat. Vel Oportebat / ſm̄ exigētiā iuſticie: v ¶ Illis: id ē egyptijs. x ¶ Sine excuſatiōe: qꝛ culpa manifeſta erat. y ¶ Sup/ uenire interitū.i. pęnā interimentē. Illis dico: z ¶ Exer/ centibꝰ tyrānidē / in filios iſrľ / ꝛ in ſeipſo idola colendo. a ¶ His aūt: id ē filijs iſrľ: oportebat / b ¶ Oñdere quēad/ modū: id eſt qua ptāte vel qua cauſa: c ¶ Inimici illo/ rum: id ē egyptij: d ¶ Exterminabanť: vt mulctato pe/ ſtilente / ſapiētior paruulꝰ efficereť: Prouer. xxj.b. e ¶ Ete/ nim cū illis ꝛc̄. Quaſi reuera digne puniuiſti egyptios et corripuiſti tuos. Eteni cum illis: id eſt egyptijs: f ¶ Su peruenit: id eſt deſuper a dño venit. g ¶ Seua beſtiarū ira / morſibus peruerſoꝝ colubroꝝ extermiaban/ tur. Sed h non legiť de egyptijs / ꝙ ita puniti fuerint morſi/ bus ſerpentū / neqꝫ in lege neqꝫ ī pſalmis. Ad hoc dicūt q̄dā ꝙ noīe colubroꝝ intelligit auctor muſcas ꝛ cinipbes ꝛ locu/ ſtas: quarum morſibus puniti ſunt egyptij: vt legitur Exo. viij. ix. x. Alij dicunt ꝙ multas plagas paſſi ſūt egyptij: que non ſunt ſcripte alicubi: quarū vna fuit que dicta eſt. Meli/ us autem exponitur hoc de filijs iſrael: quia ſequens littera magis conuenit. Cōtinua ḡ ſic: Ita oſtēdiſti tuis quēadmo/ dū inimici illoꝝ extmiabanť eos filialiť corrigēdo. e ¶ Ete/ nim cū illis.i. filijs iſrael: f ¶ Supuenit ſeua beſtia/ rū ira / morſibꝰ puerſoꝝ colubroꝝ extmiabanť: q̄dā illoꝝ q̄ murmurabāt ꝯ dñm ꝛ moyſē: quobrē miſit ī eos dñs ignitos ſerpētes: q̄ꝝ morſibꝰ mlti mortui ſūt: vt legiť Nūe. xxj.b. h ¶ Sed nō in ꝑpetuū ira tua ꝑmanſit / contra eos ſicut ꝯ egyptios. i ¶ Sꝫ ad correctio/ nē.i. ad emēdationē. k ¶ In breui: id ē ad modicum: l ¶ Tur/ bati ſť / ꝛ aliq̄ infecti.

¶ Signum

Moraliť a ¶ Pro/ pť hec et his ſilia paſſi ſūt digne tor mēta: ꝛ ꝑ multitu/ dinē beſtiarū ext/ minati ſūt. Per egy ptios de q̄ꝝ pęna et culpa hic agiť / ſignifi/ cať vniuerſitas malo rū: q̄ ſunt in tenebris culpe ꝛ igrātie et merorē eťnū expectāt. Per mltitudinē be/ ſtiarū / multitudo demonū deſignať: qui malos in p̄ſenti tor/ quere incipiūt: ſed in morte penitꝰ extermināt. Vñ Baruch iij.b. Ubi ſūt ꝑncipes gentiū ꝛ qui dñanť ſup beſtias que ſūt ſup terrā: q̄ in auibꝰ celi ludūt: q̄ argētū theſauriçant et aurū ī quo ꝯfidūt hoīes: Extmiati ſūt: ꝛ ad iferos deſcēderūt. Et bñ ꝑ multitudinē beſtiarū dicunť extmiari: qꝛ q̄t pctā quili/ bet habet: tot habet demōes aſſiſtētes q̄ expectāt eū quaſi ſuū. Vñ Luc. xij.c. dr̄ diuiti: Stulte hac nocte repetēt aiaꝫ tuā. Nō dic̄ repetet / ſꝫ repetēt pluraliť: qꝛ tot demonibꝰ de/ bitor ē / q̄t vitijs ſubiectꝰ ē. Demon auaricie accōmodauit ei diuitias: q̄s ī morte repetet cū vſuris. Vñ Job. xx.b. Diui/ tias q̄s deuorauit euomet: ꝛ de vētre eiꝰ extrahet illas deꝰ. Demon luxurie accōmodauit ei delitias: pro quibꝰ oportet eū ſoluere eq̄les pęnas. Vñ Apoc. xviij.b. Quātū glorifi/ cauit ſe ꝛ ī delitijs fuit / tātū date ei tormētū ꝛ luctū. Demon ſupbie accōmodauit honores: pro quibꝰ ſoluet vſuras ꝯfuſio nis eťne ꝛ ꝯtumelie ſempiťne. Vñ Apoc. xviij.b. Quia dicit in corde ſuo / ſedeo vt regina / ꝛ vidua nō ſum ꝛ luctū non vi/ debo: ideo in vna die veniēt plage eius ꝛ mors ꝛ luctus ꝛ fa/ mes ꝛ igne cōbureť. f ¶ Pro q̄bꝰ tormētis bñ diſpo/ ſuiſti pp̄lm tuū.i. diſpones in glīa: qꝛ h tormēta ſuſtinuit patienť. Vñ Luc. xxij.c. Uos eſtis q̄ ꝑmāſiſtis mecū ī tem/ ptatiōibꝰ meis: ꝛ ego diſpono vob ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnū. Matth. v.a. Bti q̄ ꝑſecutionē patiunť ꝓpť iu/ ſticiā: qm̄ ipſoꝝ ē regnū celoꝝ. h ¶ Quibꝰ dediſti ꝯcu/ piſcentiā delectamēti ſui.i. eterne iocūditatꝪ dulcedinē diuiꝰ ꝯcupitā. Eſa. xxxv.d. Ambulabūt q̄ liberati fuerint et redēpti a dño: ꝯuertenť ꝛ venient in ſion cum laude ꝛ leticia ſempiterna ſup capita eoꝝ. k ¶ Nouū ſaporē eſcā pa/ rās eis ortigometrā.i. noui ſaporis carnes veſpe: ſed pa/ nes mane: vt dicit Exo. xvj.c. Veſpe / ē vita p̄ſens: in q̄ dñs carnem ſuā nobis tradidit ad manducandū. Vñ Joh. vj.c. Et panis quē ego dabo vobis: caro mea eſt pro mundi vita. Mane eſt dies reſurrectiōis: in quo deus ipſe panis angelo/ rū dabitur oībus electis ad manducandū. De quo dr̄ Luc. xiiij.d. Beatus qui mādūcabit panē in regno dei. q ¶ Hi aūt in breui inopes facti nouā guſtauerunt eſcā.i. ꝓpť tpalē pauptatē ꝛ tribulationē / eternas delitias ꝛ diuitias ſunt adepti. Vñ Sap. iij.a. In paucis vexati / in multis bñ diſ/ ponentur. Matth. xix.d. Uos q̄ ſecuti eſtis me in regenera/ tione cū ſederit filꝰ hoīs ī ſede maieſtatꝪ ſue / ſedebitis et vos ſup ſedes duodecī iudicātes duodecī tribꝰ iſrael. e ¶ Eteni cū illis.i. cū iſraelitꝪ. f ¶ Supuenit ſeua beſtiarū ira / morſibꝰ puerſoꝝ colubroꝝ extmiabāť: ſꝫ nō in ꝑpe tuū ira tua ꝑmāſit: ſꝫ ad correctonē ī breui turbati ſť.

Moraliter. Numeri.21. al. ꝯcorrepe

* Signū habētes

B a Signū habētes ſalutis:ſerpentez.ſ. ęneū pro ſigno poſitū:quē pcuſſi aſpiciētes ſanabant. b Ad cōmemorationē mādati legis tuę.i.vt haberēt memoriā mādatoꝝ legis tuę ad faciendū ea.Serpens autem ęneus non ſanabat eos:ſed ſacramentū myſterij.i.mors chriſti in ſerpēte figurata. Oia enim cōtingebant eis in figura.j.Cor.x.c.Joh.iij.b.dicit:Sicut exaltauit moyſes ſerpentē in deſerto:ita exaltari oportet filium hoīs:vt oīs qui credit in ipſum/nō pereat ſed habeat vitam ęternā.Et recte ſerpēs ęneus poſitus eſt in ſignū ſalutis:non ſolū illius/ſed toti⁹ mūdi:Nā in ſerpente chriſt⁹ mortu⁹:in ęre chriſt⁹ ętern⁹ ſignificat. Serpēs ſuſpenſus/eſt chriſt⁹:qꝛ mortu⁹ eſt p hūanitatē:ſed ęne⁹:quia durat in ęternū p diuinitatē.

l. noſtris

Exo.8.f. et.10.d.

B

a b ſignūm habentes ſalutis ad cōmemorationē mādati legis
c d tuę. Qui eni cōuerſus ē/nōn per h qđ videbat ſanabat:ſ
e f p tē oīm ſaluatorez. In hōc
g h aūt ōndiſti inimicꝭ tuis:qꝛ tū es q̇ liberas ab oi malo. Il
i k lōs eni lōcuſtarū ꝛ muſcarū
l occiderūt morſus:ēt non eſt inuēta ſanitas animę illoꝝ: qꝛ digni erāt ab hmōi exter
m n minari. Filiōs aūt tuos nēc

c Qui eni cōuerſus ē.q.d.ita habebāt ſignū ſalutis ſerpētē ęneū:ſed tñ non a ſerpēte ſanabant:ſꝫ a chriſto in ſerpēte figurato. Qui eni cōuerſus eſt/de iudęis ad dñm/p pęnitentiā: d Nō p hoc qđ videbat.i.per ſerpentē ęneū:ſanabat: e Sed p te oim ſaluatorē/credentiū in te. f In hoc aūt/ꝙ populū tuū talit liberaſti: g Oſtēdiſti inimicꝭ tuis:id ē incredulis. h Quia tu es q̇ liberas ab oi malo/corpali ꝛ ſpūali. i Illos eni/vel/ aūt.i.ęgyptios: k Locuſtaꝝ ꝛ muſcarū occiderūt morſus.i.grauit vexauerūt:Exo.viij.f.et.x.d. l Et nō ē inuēta ſanitas aię illoꝝ:qꝛ digni erāt ab hmōi/minutiſſimis aīalib⁹ extminari. m Filios aūt tuos.i.populū tuū iſraeliticū: n Nec draconū nec venenatoꝝ vicerūt dētes.q.d.idolatras ęgyptios parua aialia extermiauerūt:iſraelitas vo veri dei cultores/ſerpentes igniti exterminare non potuerūt: Nouit eni de⁹ pios de temptatione eripere:iniquos vero in die iudicij cruciādos reſeruare.ij.Pet.ij.b. o Miſericordia eni tua adueniens ſanabit illos.i.iſraelitas pęnitentes. p Inmemoria eni ſeruoꝝ/vel ſermonū tuoꝝ extermīabant/q̇dā illoꝝ impęnitētes.Et ē vna dictio īmemoria.i.p eo ꝙ erāt īmemores ſuoꝝ tuoꝝ vel ſmonū tuoꝝ. q Et velocit ſanabant/alij pęnitētes ꝛ reuertētes ad dñm. Vel ſic:vt/in memoria/ſint duę dictiōes.Ita miſcđia tua adueniens ſanabat illos. p In memoria eni ſermonū tuoꝝ.i.qꝛ memores erāt cōminationū tuaꝝ:vel pmiſſionū/vel ſuoꝝ tuoꝝ:abraā/iſaac et iacob q Extmiabāt ꝛ velocit ſanabant.i.cū affligebāt/cito ſanabāt ppt memoriā ſeruoꝝ tuoꝝ. In pma expoſitiōe ē ſecūda regła Ticonij:vt
Ps.77. ibi:Cum occideret eos quęrebant eū:et reuertebant ad eū. Scđa expoſitio planior eſt.Et poſſet aliqs quęrere:q̄re dñs ita verberabat eos:et tā cito ſanabat:Et rńdet auctor. r Ne in altam.i.in pfundā: s Cadētes obliuionē/del i.in perfectā deſperationē/nimietate pęnarū oppreſſi: t Non poſſent tuo vti adiutorio.i.libero arbitrio/ qđ gratiam tuam iuuat:Juxta illud.j.Cor.iij.b.Adiutores dei ſum⁹.q.d.ideo velociter ſanabat eos/ne deſperando cōtemnerēt:Impius enim cum in pfundum venerit peccatoꝝ/ cōtemnit:Prouerb.xviij.a.Et vere tu ſanabas eos: v Eteni necꝫ herba:medicinalis /vel potio. x Necꝫ malagma:id eſt emplaſtrum quod ſauciatis doloribus ſupponit. y Sanauit eos:id eſt filios iſrael vulneratos. z Sed tuus dñe ſermo qui ſanat omnia.i.illud ꝙ pręcepiſti ſerpentē ęneū eleuari i palo.Vel/Tuus ſermo.i.fili⁹ q̇ nobis locut⁹ eſt p̄rem:p quē oia facta ſūt:cui⁹ p̄ſ̄as ē vbicꝫ:qui omnia q̄cūcꝫ voluit fecit:ipſe et corpa curat ꝛ aīas a ſpūalib⁹ beſtijs ſaluat.Et vere ſmo tu⁹ ſanat omnia.Quia/ a Tu

es dñe qui vitę/triplicis:naturę.ſ.gratię ꝛ glorię. b Et mortis/triplicis:naturę.ſ.culpę/et gehēnę:habes poteſtatē. Vñ Deut.xxxij.f.Ego occidā et ego viuere faciam. Et Prouer.xviij.d.Mors ꝛ vita i manib⁹ linguę.i.ptāte filij q̇ ē ligua pris:ſic ipe dic p Ps.Lingua mea calam⁹ ſcribę. Ps.44.

draconum nec venenatorū
o vicerunt denteſ. Miſericordia eni tua adueniens ſana
p bat illos.†Immēmoria eni
q †ſmonū tuoꝝ†extmiabāt/et
r velocit† ſanabant:nē i altā
s t †cadētēs obliuionē nō pōſ
v ſent tuo vti adiutorio.Etēni
x necꝫ herba necꝫ mālagma
y z ſānauit eos: ſ tū⁹ dñe ſmo
a q̇ ſanat oia.Tū es dñe q̇ vi
b tę ꝛ mōꝛtꝭ habes poteſtatez:

Et deducis

Moraliter
* a Signū habētes ſalutis:id eſt ita eſt:pęna et flagella bonorum et breuia ſunt/et ad correctionē ſunt/et ſigna ſiue argumenta ſalutis ęternę ſūt.Qꝛ breuia ſint et cauſa ſalutis ęternę/ legitur.ij.Cor.iiij.d.Id quod i pręſenti eſt momentaneū et leue tribulationis noſtrę:ſupra modum in ſublimitate ęternū glorię pondus operatur in nobis.Qꝛ autem ad correctionē eorū ſūt/legit Heb.xij.b.Fili mi noli negligere diſciplinā dñi:necꝫ fatigeris cū ab eo corripis:quē eni diligit dñs caſtigat.Sūt etiā flagella bonoꝝ ſigna ętnę dānatiōis maloꝝ:q̇ ad exēplū eoꝝ ñ corrigūtur a malicia ſua.Nā ſi in viridi hęc faciūt/i arido quid fiet: Luc.xxiij.e.Vñ Eſa.xx.a.Sic ambulauit ſu⁹ me⁹ eſaias nudus et diſcalciatus/triū annorū ſignū ꝛ portentū erit ſuper ęgyptū ꝛ ęthiopiā.Et dñs dicit Job.xvj.c.Confręgit me ꝛ poſuit q̄ſi ſignum ad ſagittam. i Illos eni locuſtarū et muſcarum occiderūt morſus.Per muſcas ꝛ locuſtas duo genera temptationū ſignificant:quę multos occidunt.Muſcę ſūt imūdę ꝛ importune cogitationes:quę grauiter pungunt ꝛ moleſtant ipſa ſua pręſentia.Unde Eccs.x.a.Muſcę morientes perdunt ſuauitatē vnguenti.Sed quādo tranſeunt in affectum:tunc vulnerant.Exo.viij.f.Venit muſca grauiſſima in domos pharaonis ꝛ ſeruorum eius ꝛ in oēm terrā ęgypti:corruptacꝫ ē terra huiuſcemodi muſcis:id eſt anima.Quando vero tranſeunt in conſenſū:tūc occidūt:ſicut dicitur hic. m Filios autem tuos nec draconum nec venenatorū vicerūt dentes.Pulchra antitheſis.Illi occiſi:iſti iuicti ſūt.Illi a muſcis ꝛ locuſtis interfecti ſunt:iſti etiam nec a draconibus ſūt victi.Illi ſolis morſibus occuberunt:iſti nec venenis nec dentib⁹ vinci potuerūt. Unde Marc.xvj.d.Et ſi mortifeꝝ q̇d biberint/nō eos nocebit. o Miſericordia enim tua adueniens ſanabat illos.Unde Threñ.iij.c.Miſericordię dñi eſt/ꝙ non ſumus conſumpti.Ps.Si dicebam motus eſt pes meus:miſericordia tua domine adiuuabit me.Nec ſolum iuuat miſericordia dei ne cadamus in tribulatione:ſed vt proficiamus.Fidelis eſt enim deus qui non patietur vos temptari ſupra id qđ poteſtis:ſed dat cum temptatione prouētum.j.Cor.x.c.Tripliciter autem ſanat dominus per miſericordiam ſuam.Primo dans veniam peccatorum in contritione. Unde Ezech.xviij.e.Si impius ęgerit pęnitentiaz ab omnibus peccatis ſuis quę operatus eſt ꝛ cuſtodierit pręcepta mea: omniū iniquitatū ei⁹ quas operat⁹ eſt nō recordabor. Secundo cum dat cōſolationē in tribulatione.Vñ.ij.Cor.j.a.Benedictus de⁹ ꝛ pater domini noſtri ieſu chriſti: pater miſericordiarum ꝛ deus totius conſolationis:qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra.Tertio/cum liberat ab omni miſeria i glorificatione.Ps.Cum ipſo ſum in tribulatiōe eripiā eū et glorificabo eū. v Eteni necꝫ herba necꝫ malagma ſanauit eos/ ſed tuus domine ſermo q̇ ſanat omnia.Hoc eſt contra multos:qui cum infirmant prius ad medicum q̄ꝫ ad chriſtum currunt/pręponētes conſilium medici corporalis verbo dei:qđ eſt medicina ſpiritualis.Ps.Miſit verbū ſuū et ſanauit illos ꝛ eripuit eos de interitionibus eorū.Cętera nō mutant ad finē ca.

Al.†In memoria
Al.†ſeruoꝝ
Al.†exterminabantur
Al.†ſaluabant
Al.†incidētes

1.Reg.2.a.
Tob.13.a.
Ps.93.
Dñs tripliciter ſanat per miſericordiam
Ps.90.
Ps.106.

Magna eñ

a Et deducis ad portas mortl/temporalis. b Et reducis/a morte ad vitã ſuſcitando. Vel porte mortis ſũt timor male humilians: aut amor male inflãmans. Ad has portas deducit dñs pmiſſiue: ſʒ reducit poteſtatiue. Vel portas mortis dicit limbũ: ad quam omnes ſanctos deducebat iuſticia dei: ſed ĩ celum reduxit omẽs miſericordia dei in aſcenſione

dei iudicio/cui obedit om̃is creatura: hãc patiunt̃ perſecutionẽ. Vel de ignitis ſerpentibꝰ qbus puniti ſunt filij iſrael/exponi põt: vt innuit Glo. hoc modo: s Quodã tempe: quãdo.ſ. filij iſrael erant in deſerto: qđ eſt inter hor et mare rubrum: vt legit̃ Nume. xxj.a. t Manſuetabat̃ ignis.i. igniti ſerpentes: ne filij iſrael reſpicientes in ſerpentem eneum: v Cõburerent̃/a talibus.s. a ſerpentibꝰ ignitis. x Que aïalia miſſa erãt/a deo. y Ad impios.i. ad illos q murmurauerũt cõtra moyſen et ꝯ dñm/puniẽdos. Nec erat hͦ a caſu vel natura ſerpẽtum. z Sʒ vt ipſi/iudei. a Vidẽtes/hanc miſericordiam dei circa ſe: vel videntes ſerpentem eneum. b Sciret qm̃ dei iudicio: qui tñ miſericordit̃ punit h: c Patiunt̃ pſecutionem.i. tribulationẽ. Et dic/dei iudicio.i. exigẽtia meritoꝝ ꝓprioꝝ. d Et quodam tempore/alio dum adhuc filij iſrael eſſent in egypto.

Al. t reuocabit animã | C | Exo.9.c.

c Hõ aũt occidit ꝛc. Quaſi tu habes poteſtatẽ vite et mortis: tñ nũcꝗ mortẽ anime infers. c Hõ aũt occidit quidẽ per maliciam animam ſuam: per cõſenſum inique ſuggeſtiõis: vel per effectũ praue actionis. Malicia eni vt dicit Rab. vtrũcꝗ complectit̃: et nequitiam ꝓprie volũtatis/et effectum praue actionis. e Et cũ exierit ſpiritus humanus a corpore: f Non reuertetur/ad illud. Vnde Ps. Spiritus pertranſibit in illo et nõ ſubſiſtet et nõ cognoſcet ampliꝰ locũ ſuũ. Et Iob.x.d. Vadã et nõ reuertar.

Ps.102.

a et deducis vſcꝫ ad portas
b mortis: et reducis: Homo au
tem occidit qdem p maliciã
e animã ſuã: et cũ exierit ſpũs
f non reuertet̃: nec reuolabit
g h aïa que recepta eſt: ſed tu
i k am manũ effugere impoſſibi
l le eſt. Negantes eni noſſe te
m impij p fortitudinẽ brachij
n o tui/flagellati ſũt: nouis aqs
et grandinibꝰ et pluuijs pſe
cutionẽ paſſi ſũt: et per ignẽ
p conſumpti. Qđ enim mira
bile erat in aqua: que om̃ia
extinguit/plꝰ ignis valebat:
q Vindex eſt eni orbis iuſto
r s rum. Quodam enim tempo
t re mãſuetabat̃ ignis: nẽ cõ
v x burerent̃ que ad impios miſ
y ſa erant animalia: ſed vt ip
z a ſi videntes ſcirent/ quoniaʒ
b c dei iudicio pãtiunt̃ pſecutio
d nem. Et quodam tempe in
e aqua ſupra virtutẽ ignis ex
f ardebat vndicꝫ: vt iniquẽ
terre nationẽ exterminaret.
g h Pro quibus angeloꝝ eſca
i nutriuiſti populũ tuũ: et pa
ratum panem de celo pſtitu
k l iſti illis ſinẽ labore/omne de
lectamentũ in ſe habentem:
m n et oĩs ſaporꝭ ſuauitatẽ. Sub
ſtãtiã eni tuã et dulcedinẽ tu
o am quã in filios habes oſtẽ
p q debas: et deſeruiẽs vniuſcu
iuſcꝫ volũtati: ad qđ quiſcꝫ
volebat/conuertebat̃. Nix
r s autem et glacies ſuſtinebant
t vim ignis et nõ tabeſcebãt:
v x vt ſcirẽt qm̃ fructꝰ inimico
y rũ extermiabat ignis ardẽs in
grãdine et pluuia coruſcãs.

Al. t iniqui | Exo.16.d. | Ps.77. | De cõſe.di.ij. c.reuera | De cõſe.di.ij. c.quotidie

Ps.145. Contra Ps. Exibit ſpũs eius et reuertet̃ in terrã ſuã. Sol. Reuertet̃ in die iudicij et non reuertet̃ in vita pſenti. Vel ſic: e Cũ exierit ſpũs/ad peccandũ p ſe. f Nõ reuertet̃/ad locũ priſtinũ: Eſt eni hõ ſpũs vadens et nõ rediẽs. Vnde Iob.vij.b. Qui deſcendit ad inferos nõ aſcẽdet. Prouerb. ij.d. Omnes qui ingrediunt̃ ad eã non reuertent̃. g Nec reuolabit anima.i. retro volabit p ſe ad corpꝰ ſuũ: vel ad gratiam: vel ad vitam pſentem. h Que recepta eſt/a deo vel a diabolo. i Sed tuam manũ.i. tuam poteſtatem: k Effugere impoſſibile eſt: quia vbicꝫ eſt manus dñi. Vnde Eſa.xliij.b. Ego deus ab initio: egoipſe et nõ eſt q de manu mea poſſit eruere. Quo fugit encelades ſub ioue ſemper erit. An neſcis longas legibus eſſe manꝰ. l Negantes eni noſſe te impij.i. egyptij icreduli. m Per fortitudinem brachij tui.i. potentie tue vel filij tui. n Flagellati ſunt/in egypto nouis aquis de celo cadentibus: que dicunt̃ noue: quia ad litterã in egypto nõ ꝯſueuit pluere: ſed nilus egrediẽs totam terrã operit et fecundat. Vñ exponit poſtea qualit̃. o Nouis aqs et grandinibꝰ et pluuijs pſecutionẽ paſſi ſũt et per ignẽ conſũpti: id eſt grandine et pluuia: que ſimul cum igne mixta/parit̃ ferebant̃: vt legit̃ Exo.ix.e. que cuncta que in agris repta ſunt deſtruxerũt. p Qđ eni mirabile erat in aq̃ que oĩa extinguit/plꝰ ignis valebat.i. non amiſſa virtute ſua ardẽtior erat ĩ aqua qꝫ p ſe. Et loquit̃ de igne q mixtꝰ erat grãdini. Nec eſt hoc mirũ: qꝛ omnis creatura creatori deſeruit. Vnde.ſ.v.d. Pugnabit cum illo orbis terrarũ contra inſenſatos. Et hoc eſt qđ dicit h. q Vindex eni eſt orbis.i. omnis creatura. r Iuſtorũ.i. pceptorũ: que impij tranſgreſſi ſunt. Vel/iuſtoꝝ/hominũ: quos impij iniuſte affligebant. s Quodã enim tempe mãſuetabat̃ ignis: id eſt quaſi mãſuetus parcebat. v Ne cõburerent̃ que ad impios miſſa erant aïalia.i. hͦ mãſuetabat̃ ignis: q cum grandine ferebat̃/qꝛ non cõbuſſit om̃ia aïalia egyptioꝝ: que dicunt̃ miſſa ad impios.i. data impijs vel cõceſſa a deo. Nec fiebat hoc fortuitu: z Sed vt ipſi.i. impij. a Videtes/iſolito more: et cũ miſcõia ſe puniri: b Sciret qm̃

Ouidiꝰ de põto Idẽ ĩ epiſtolis | Ps.77.

e In aq̃ ſupra virtutem ignis exardebat vndicꝫ: omnia circa ſe cõburens que inueniebat in agris: Exo.ix.e. Non impediẽte grandine cum qua pariter ferebat̃. f Vt iniquẽ terre/illius.i. egypti: nationẽ exterminaret. Et hoc fiebat p illos. g Pro quibus.i. per quos: vel merito quorum: h Angelorũ eſca nutriuiſti populũ tuũ.i. manna miſterio angelorũ dato: vel ſignificãte eum qui eſt panis angeloꝝ. i Et paratũ de celo panem pſtitiſti illis.i. filijs iſrael. k Sine labore: ad preces moyſi. l Omne delectamentũ in ſe habentẽ: quia ſapiebat cuilibet qđ volebat/vt dic hic. Inde dicit Gregꝰ.vj.moral. Sed ſi hoc: quõ g poſtea qrebãt ollas carniũ: Sol. Vt viſu et nidore delectarent̃ ĩ eis. Vnde Hieroꝰ. Aues coram diuitibꝰ lentis decoquũt̃ vaporibus: et vt viſu et nidore reficiant̃. m Et omnis ſaporꝭ ſuauitatẽ: id eſt virtutem ſapiendi ſuauiter cuilibet qđ volebat. n Subſtantiam enim tuam et dulcedinẽ tuam: id eſt tuam ſubſtantialẽ dulcedinẽ. Vel/Subſtantiaʒ tuam et dulcedinẽ tuam: id eſt panem tuum ſubſtantialiter dulcem/ſignificantẽ tuam ſubſtantialẽ miſericordiã ſiue dulcedinem. o Quã in filios/tuos/habes oſtendebas/in pane illo dulci. p Et deſeruiens/ille panis.ſ. q Vniuſcuiuſcꝫ volũtati ad qđ qſcꝫ volebat cõuertebat̃/in ore illius deo faciente. r Nix autẽ et glacies: id eſt manna ſimile niui et glaciei: s Suſtinebant vim ignis et non tabeſcebãt: id eſt non liqueſiebat manna ad ignẽ. v Vt ſcirent/ipſi filij iſrl̃.i. ad memoriã reuocarẽt. x Qm̃ fructꝰ inimicoꝝ: id eſt ſegetes egyptiorũ: y Extminabat ignis ardẽs in grãdine et ĩ pluuia coruſcans: qui manna non poterat liquefacere: ſed potius idurabat: licet ſimile eſſet glaciei et niui: que naturaliter igne ſoluunt̃. Vel ſic. r Nix autem et glacies: id eſt pluuia congelata in grandinẽ veniẽs cum igne. Exo.ix.e. s Suſtinebãt vim ignis: qꝛ nõ diſſoluebant̃ ab igne. t Et nõ tabeſcebant: id nõ reſoluebant̃ licet eſſent mixta igni. v Vt ſcirẽt qm̃ fructꝰ inimicoꝝ/dei/extmiabat ignis ardẽs ĩ grãdie et pluuia coruſcãs/nõ impediẽte pluuia.

Hoc autem iterũ vt

a Hoc autē iterum vt nutrirent iuſti. q.d. q: ignis in grandine ardebat ⁊ in pluuia coruſcabat: hoc factū eſt / vt nu/
Ps.57. trirentur iuſti in fide ⁊ timore dei. Juſtus eñ cū viderit vin/ dictā lauabit man⁹ ſuas in ſanguie pctōꝛis. Jterū aūt / non dicit iterationē facti: ſed dicti: q: auctoꝛ hoc idem dixerat. ſ.

b Ignis etiā ſuę virtutis oblit⁹ ē: vt
Al. †factū ſilr nutrirentur iuſti. i.
Al. nō bȝ †ignis reſpirarēt: vt i ſerpen/ tib⁹ ignitis: Numeri
exardeſcit xxi.c. Et in grandine: Exo.ix.f. Et in cami/ no triū puerorū: Da/
Al. †lenior niel. iij.c. Nec mirū hoc: c Creatura eñ tua. i. ignis: vl' ğ/ liberalia: d Tibi fa ctoꝛi deſeruiēs ex cādeſcit i tormētū aduerſus iuſtos: Sic patet i ill' q miſe/ rūt tres pueros in foꝛ nacē / q ab igne cōſum pti ſunt pueris manē/ tib⁹ illeſis: Daniel. iij. c. e Et lenioꝛ / vel lenioꝛ fit ad bñfa/ ciendū ꝑ his qui in te cōfidūt: vt pa tet in trib⁹ pueris: qꝛū

a Hoc aūt †iterū / vt nutrirent
b iuſti: †ignis ētiā ſuę virtutis
c oblit⁹ ē. Creatura eñ tua tibi
d factoꝛi deſeruiēs / excādeſcit in tormentū aduerſus iniu/
e ſtos: ⁊ lēnioꝛ fit ad bñfacien dum ꝑ his qui in te cōfidūt.
f g Propter hoc ⁊ tūnc ōmnia
h i trāſfigurata oīm nūtrici gra/
k tię tuę deſeruiebāt ad volū/ tatem hoꝝ qui a te deſidera/
l ti ſūt: vt ſcirēnt filij tui quos dilexiſti dñe: qm̄ nō natiui/
m tatis fruct⁹ pāſcūt homīes:
n ſed ſērmo tuus hos qui in te
o crediderūt ꝯſeruat. Qd ēm̄ ab igne nō poterat extermi/
p nari / ſtātim ab exiguo radio ſoliſ calefactū tabeſcebat: vt
q nōtū omnib⁹ eſſet / qm̄ opoꝛ/
r tet ꝑuenire ſolē ad benēdi/
s ctionē tuā: ⁊ ād †oꝛtū †ſoliſ te
t v adoꝛare. Jngrāti eñ †ſpēs
x tanq̄ hybērnalis glacies ta
y z beſcet: ⁊ diſpēriet tāq̄ āqua ſupuacua. (Ca. XVII.
a Agnā eñ ſūt iudicia
b tua dñe: ⁊ ienārrabi/
c lia v̄ba tua: ꝑptēr h̄
d e indiſciplinātę aię errāuerūt:
f Dūm eñ pſuaſum habent
g iniqui pōſſe domiāri natiōi
h ſanctę / vincūlis tenebrarū ⁊
i lōngę noctis compediti / in/
k l clūſi ſub tectis / fugitiui per/
m petuę ꝓuidentię †placūerūt:

vincula ꝯſūpſit ignis: ipſis aūt pueris nihil moleſtię intulit: ⁊ in filijſ iſrl' / q cū eēnt cū ęgyptijs i ęgypto: ipſis tabeſcētib⁹ in tormētis / nihil mali ſuſtinebāt. f Propt̄ hoc. ſ. q: creatu/ rā deſeruit ſuo creatoꝛi: g Et tūc / qñ ęgyptij toꝛqbant: h Omnia tranſfigurata: id eſt in ſua virtute mutata: vt aqua ignem nō extinguēs: ⁊ ignis i aqua ardens ⁊ lucens: et manna ꝑ volūtate cuilibet ſapiens: ⁊ mare rubrū quaſi ſoli/ dū hinc ⁊ inde nō fluēs: ⁊ ſerpētes igniti ad aſpectū ęnei nō moꝛdentes. i Omniū nutrici gratię tuę deſeruie/ bant: id eſt tibi / qui gratis tuos nutris. k Ad volūtatē hoꝛum qui a te deſiderati ſunt. i. qui te deſiderauerunt poſt a te deſiderati. l Vt ſcirēt filij tui quos dilexiſti domine: quoniā nō natiuitatis fructus: qui de terra naſcunt: m Paſcunt homies / qui ſunt re ⁊ nomine ho/ mines: n Sed ſermo tuus hos qui in te credide/ runt cōſeruat: id eſt in coꝛpoꝛe ⁊ anima ſeruat. Vñ Deut. viij. a. Dedit tibi dominus cibum māna: quod ignoꝛabas tu ⁊ patres tui: vt oſtēderet tibi q non in ſolo pane viuit homo: ſed i omni verbo quod egredit ex oꝛe domini. Et reuera hęc fiebant ꝑpter filios tuos: o Qd eñ ab igne nō pote rat exterminari: id eſt māna: quod ad ignē nō liquefiebat. p Statim ab exiguo radio ſolis calefactū tabeſce bat: id eſt liquefiebat. Vñ ante ſolis oꝛtū colligebat: Exo. xvi.c. q Vt notū omnib⁹ eſſet / qm̄ opoꝛtet ꝑueni/ re ſolem ad bñdictionē tuā. i. opoꝛtebat ante ſolē col/ ligere māna: qd datū ē tibi bñdictio a deo. s Et ad oꝛtū ſolis te adoꝛare: qui dediſti manna: ⁊ ſol liq̄facit qd inue/ nit foꝛis. Vel ſic: p Ab exiguo radio ſolis calefactū tabeſcebat / māna. Qd ideo fiebat: Vt notum omib⁹ eſſet qm̄ opoꝛtet preuenire ſolem: id eſt diem iudicij bene operando: r Ad benedictionem tuam: id eſt vt habeas illam benedictionem: Venite benedicti patris mei ⁊c. Math. xxv.c. s Et / opoꝛtet / adoꝛare ad oꝛ/ tum ſolis: id eſt credere chriſti natiuitatem: in cuius oꝛtu omnia patefacta ſunt quę dicta fuerant ꝑ ꝓphetas: qd ſigni/ ficat mānaris liq̄factio ad ſolē. t Ingrati eñ. i. iudaici populi. v Spes: id eſt fides / qua expectāt regem ſuū anti/ chriſtū: x Tanq̄ hybernalis glacies tabeſcet: q: vernalis glacies citius q̄ hybernalis. Sed hoc dixit auctoꝛ ad innuendum q licet ad temp⁹ ſpes impij ſolidet: tñ poſtea reſoluet in nihilū. y Et diſper. et. i. diſperibit ſine fructu iuſticię: z Tanq̄ aqua ſupuacua: id eſt ad nullū vſum apta / quę in terrā expendit: ſic traditiōes iudęoꝝ peribūt quę nulli vſui ſunt apte.

Expoſitio Capi. XVII.

Magna enim ſunt. Dixerat auctoꝛ de multiplici ma/ loꝛum afflictione / ⁊ bonoꝛū liberatione / et ingratoꝛum condemnatione: quę omnia nō foꝛtuitu / ſed diuina diſpoſitiōe ge/ runt: licȝ cauſa eoꝛum nō euident appareat. ii. diſt. c. ecclesiaſticaꝝ
a Magna enim ſunt iudicia tua Al. †toꝛrentem
dñe: quib⁹ oia iudicaſ Al. †lucis
occulte vl' aperte: qb⁹ Al. †fides
hos eligis / et illos re/ pꝛobas: quib⁹ iſtoꝛū pęnā differs / et illoꝛū A
acceleras: quib⁹ inno centes hic affligis / et peſtilentes exaltari et floꝛere pmittis: qd oī/ no hominib⁹ eſt igno/ tum. Unde Ps. Ju/ †Ps.35.
dicia tua abyſſus mul ta. b Et inenar/ rabilia verba tua: id eſt facta tua: opibuſ enim ſuis nobis loqui Al. iacuerunt
tur deus. Vñ non tm̄ A
auribus / ſed etiā ocu/ lis audiuntur verba dñi. Similit accipit v̄bū / Eſa. xxxix. b. Non fuit verbum in domo ſua quod non oſtenderet eis. Et Luc. ij. c. Trāſeamus vſq̄ bethleem et videam⁹ hoc verbū qd factū eſt. Et ſignanter dicit: inenarrabilia: id eſt extra narrabilia. Narrari quidē poſſunt. Unde Ps. Narrabimus Ps.74.
mirabilia tua. Sed enarrari nō poſſunt: quia cauſę factoꝛum inueſtigari nō poſſunt. Unde Eſa. liij. c. Generationem eius quis enarrabit: Et Roma. viij. c. Spiritus poſtulat ꝑ nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Vl' iudicia dei dicunt ꝯſilia ei⁹: ver/ ba eius dicunt opera eius / Et vtraq̄ ꝓfunda ſunt ⁊ inſcruta/ bilia. Unde Roma. xi. d. O altitudo diuitiarū ſapiētię ⁊ ſci/ entię dei: q̄ incōpꝛehenſibilia ſūt iudicia eius: ⁊ inueſtigabi/ les vię eius. i. opera. c Propter hoc: quia. ſ. mali crea toꝛē ſuū credere ⁊ intelligere noluerūt: vel quia expectas vel differs vindictam eoꝛum: d Indiſciplinatę animę: id eſt quę nō receperūt verba tua ⁊ flagella vt diſciplinā: vel quos nō diſciplinaſti / flagellis parcendo: e Errauerūt / a via veritatis. f Dum eñ pſuaſum habent iniqui: id eſt ęgyptij: longa expectatione / g Poſſe dominari nationi ſanctę: id eſt populo iſraelitico. i. dum ęgyptij cre/ dunt ſe poſſe dominari filijs iſrael: ꝑpter longam expectatio/ nem: h Vinculis tenebrarū: et: id eſt / longę noctis compediti: id eſt puniti tenebris palpabilibus: quę tribus diebus ⁊ tribus noctibus durauerunt: vt legitur Exod. x. f. et ideo dicit: longe noctis. Vl' h Vinculis tenebraꝝ: .i. vinculis peccatoꝛū. i Et / vinculis / longę noctis: id eſt tenebroſę obliuiōis / compediti: k Incluſi ſub te/ ctis: quia non poterat ire quoq̄ / propter nimietatem tene/ brarum ⁊ obſcuritatis. l Fugitiui perpetuę ꝓuiden tię placuerūt: id eſt qui a ſcelere ſuo fugerūt ꝑ pęnitentiā: placuerunt perpetuę ꝓuidentię dei: a qua habuerūt vt fuge/ rent a peccatis ſuis. Vel ſic: Fugitiui perpetuę proui/ dentię: id eſt fugere volentes diuinā ꝓuidentiā: quę perpe/ tua eſt. i. imutabilis: m Placuerūt / puniri. i. pęna illoꝛū placuit. Aliā

Moralit: per egyptios itelligūt oēs mali: q ꝯpediti ſt vin Moraliter
culis tenebraꝝ / ignoꝛātię ⁊ culpę: q̄ꝛ p̄me excecāt intellectū: ſecūdę ligāt affectū. Vñ bñ dr h: f Dū pſuaſū habēt ini qui poſſe dñari natiōi ſanctę / viculis tenebrarū ⁊ lōge noctis cōpediti / iucluſi ſub tectis / fugitiui ꝑ/ petuę ꝓuidētię placuerūt / ad pęnā: qui diſplicuerūt in

B * culpa. Et hoc

☞ placuit. Aliā litterā ponit Rabanus. Fugitiui perpe/tue ꝓuidentie iacuerunt: id eſt egyptij volentes fugere pęnā ꝓuiſam ſibi ab eterno/compediti tenebris/iacuerūt: non valentes mouere pedē. a Et dum putant ſe latere in obſcuris pctis .i. obſcuritatē mētis inducentibus: et ad eternas pęnas ꝑducētibus: b Tenebroſo obliuionis velamēto .i. ꝓpter tenebroſū obliuionis velamē: c Diſ/perſi ſunt /ab inuicem ꝓpter tenebras: ⁊ alij in agris: alij in aquis: alij in domib⁹ reperti ſunt. d Pa/uentes horrēde: ⁊ cū admiratiōe ni/mia ꝑturbati: id eſt ꝑfecte turbati. Boni enim ſepe turbantur.
†Pſ. 6. Vñ Pſ. Et aīa mea turbata eſt valde. Sȝ nunꝙ̄ ꝑturbanť. Vñ dic̄ beat⁹ Bern̄. Pro/pter pctm̄ meū grāde turbať cōſciētia mea: ſȝ nō ꝑturbabiť: recor/dabor em̄ vulnerum dn̄i. e Necꝫ enim ꝙ̄ cōtinebat illos ſpelūca: i qua latere ⁊ abſcondi vole/bant egyptij: f Sine timore cuſtodiebat: Semꝑ em̄ tenebras cōcomitať horror. Et quāto min⁹ diſcernit quis ꝙ̄ circa ſe ſunt: tanto magis metuit vndiꝗ. Sic egyptij triduo maximas tenebras paſſi ſunt: quas nec ſol nec luna nec ſtellę poterāt illumiare: ⁊ vbiꝗ latebāt: ⁊ nimio ťrore pauebāt oīa etiā inſenſibilia ⁊ inanimata ꝙ̄ nocere nō pn̄t. g Qm̄ ſoni/tus .i. fragor aeris: h Deſcēdens/vſꝗ ad eos ꝑueniēs: i Perturbabat illos: id eſt intra ⁊ extra ꝑfecte turbabat. k Et perſonę triſtes illis apparentes/ pauorem ꝓſtabant: id eſt phantaſmata ꝙ̄ demones illis ingerebāt ad augmentū pęnarū: ⁊ ita tam viſus ꝗ̄ auditus illis terrorē in/cutiebat ad tormentū. l Et ignis quidē nulla vis po/terat illis lumen ꝓbere .i. null⁹ ignis quātūcūꝗ magnus vel clarus/ poterat illas tenebras effugare. m Nec ſide/rum limpide flammę illuminare poterant illā no/ctē horrēdā .i. horribilē horrorib⁹ plenā. n Apparebat autē illis/egyptijs/ſubitane⁹ ignis timore plenus .i. coruſcatio celi terribilis: quę minať fulgura. o Et timore ꝑcuſſi illius quę nō videbať faciei .i. imaginis: quā nō dum videbāt: Et reſpicit qd̄ ſupra dixerat: perſonas triſtes: quas nō videbant ſenſibiliter: ſed phātaſtice vel imaginarie. p Eſtimabāt deteriora eſſe quę videbanť/ꝗ̄ eſſent. Peſſim⁹ ē em̄ in dubijs augur/timor: nā ſi qua lateat peiora putat. Vñ egyptij dolore ꝓſentiū ⁊ timore futurorū ꝑturbati: quę in ꝓſenti patiebanť deteriora putabant ꝗ̄ eſſent. Aliqui libri habēt: o Et timore ꝑcuſſi illi⁹ ꝙ̄ videbať faciei: id eſt illarū ꝑſonarū triſtiū quę apparebant eis: p Eſtima/bant deteriora eſſe quę nō videbanť .i. ea quę nō vi/debāt eſtimabāt deteriora eē eis ꝙ̄ videbāt ⁊ ſētiebāt. Et eſt lectio iſta facilior. Sȝ pauci habēt hanc litterā. Alij habēt ſic ⁊ verius: o Et timore ꝑcuſſi illi⁹ quę nō videbanť faciei: eſtimabant deteriora eſſe quę videbanť. Et eſt ſenſus: quia turbati horrore ꝓſentiū/putabant futura quę timebant eſſe deteriora ꝓſentibus quę ſuſtinebant. Cōſtruiť autē littera ſic: o Et ꝑcuſſi timore illius faciei: id eſt hui⁹ viſionis quā videbant: p Quę nō videbanť eſti/mabat deteriora eſſe/his quę videbanť. Et huic lectioni cōſonat Interlin̄. Rabani. Quāto grauiores ſunt dolores: tāto maiores timenť horrores. q Et magicę artis ap/poſiti erant deriſus: id eſt ꝓdictis malis acceſſit deriſus magorū pharaonis: qui defecerunt in tertio ſigno: Exo. viij. e. Et qui pauloante medicos ſe iactabant: ſerpentes et cete/ra aīalia ſicut alij homines metuebant: vnde deriſibiles erāt.
☞ Et ſapiētię gloria
Moralit ✱ culpa. Et hoc iuſto dei iudicio fit: vt ꝙ̄ ſibi placēt in culpa/ipſi

a Et dūm putāt ſe latere ī ob/
b ſcuris peccatis / tenēbroſo
c obliuionis velamēto diſpēr/
d ſi ſunt/ pāuētes horrende/ ⁊
cum admiratione nimia per/
e turbati. Necꝫ em̄ quę conti/
f nebat illos ſpelunca/ ſinē ti/
g more cuſtodiebat: quōniam
h ſonitus dēſcēdens ꝑturba/
i
k bat illos: et perſōnę triſtes
illis apparentes/ pauorem
l ꝓſtabant: Et ignis quidem
nulla vis poterat illis lu/
m men prębere: nec ſidērū lim/
pidę flammę illuminare po/
terant illā noctē horrendā.
n Appārebat aūt illis ſubita/
o ne⁹ ignis /timore plen⁹: ⁊ ti/
mōre ꝑcuſſi illius ꝙ̄ nō vide
p bať faciei/ eſtimābāt deterio
q ra eſſe ꝙ̄ videbanť: ⁊ māgicę
artis appoſiti erant deriſus:

ſibi diſpliceāt in pęna. Et ecōtrario: Qui dn̄o diſplicuerūť in culpa/placeāt in pęna. Longā noctē vocat tenebras triū die/rū. Tres em̄ dies fecit dn̄s. Quorū ꝑm⁹ eſt dies paſſiōis: ꝗ ſignificat totā vitā noſtrā: quę debet eſſe in labore ⁊ paſſione. Vñ Job. v. b. Hō natus ad laborē. Secūdus dies eſt ſepul/turę ſiue quietis: ⁊ ſignificat quietē aīarū in ꝑma ſtola an̄ iudi/ciū: de ꝗ Joh. xij. b. Sinite illā vt in diē ſepulturę meę ſeruet illud. Terti⁹ dies eſt dies reſurrectiōis: ⁊ ſignificat ſtatū glo/rificationis in vtraꝗ ſtola: de qua dicitur in
B
Pſ. Hęc ē dies quā †Pſ. 117. fecit dn̄s: exultem⁹ et letemur in ea. Huic tri/plici diei hō quartum addit: quē ipſemet fa/cit .ſ. diē mūdanę iocū/ditatis: De qua dicit Hiere. xvij. c. Diem hominis nō deſideraui. Et Job. iij. a. Pereat dies in ꝙ̄ nat⁹ ſū: ⁊ nox in ꝙ̄ dictū ē ꝯcept⁹ eſt hō. Sequiť: a Et dū putāt ſe latere in obſcuris peccatis/tenebroſo obliuionis velamē/to diſperſi ſūt/pauētes horrēde/ ⁊ cū admiratione nimia ꝑturbati. Quattuor hic tangit afflictiones: quibus ſtatus peccatoris poſt mortē circūcingiť/ipſum anguſtians ⁊ affligēs: Horror de ꝓſentib⁹ malis quę ſuſtinet: Pauor de futuro ſupplicio/qd̄ iminet. Nam vt dicit beatus Berū. exi/tū pctōris lacuales illę inſidię ꝓſtolanť: Admiratio de ſubi/ta mutatiōe ⁊ nouitate pęnę. Vñ .5. v. a. Vidētes turbabūť timore horribili: ⁊ mirabunť in ſubitatione inſperatę ſalutis. Ex his tribus conflatur quarta: id eſt turbatio/ ꝙ̄ inducit de/ſperationē. Sequitur. e Necꝫ enim quę continebat illos ſpelunca ſine timore cuſtodiebat. Spelūca iſta eſt carcer peccati: in quo cuſtoditur peccator/ quouſꝗ ad iu/dicium ducatur ſicut latro/ infernali patibulo ſuſpendendus. Unde Euſebius. Cum ad hoc crudelis cuſtodię ꝑuentū fue/rit vbi iam futuri iudicij ipſa ſui expectatione deſeuit pęna: ſo/lus męror occupabit animā/ omni ſolatio deſtitutam. Eſaię xxiiij. d. Claudenť ibi in carcere: et poſt multos dies viſita/bunť: ⁊ erubeſcet luna ⁊ confundeť ſol. Ipſi etiam demones quidem erubeſcent: et erubeſcunt peccata quorūdam. Unde Ezech. xvj. d. Dabo te ī aīas odiētiū te filiarū paleſtinarū .i. demonū: quę erubeſcūt in via tua ſcelerata. Sequiť: l Et ignis quidē nulla vis poterat illis lumen ꝓbere: nec ſiderum limpidę flammę illuminare poterant illā noctē horrēdā. Ignis ē ipſe de⁹. Deuť. iiij. d. Deus noſter ignis cōſumens ē. Sidera aūt ꝓdicatores. Vel ignis charitas. Luc. xij. f. Ignē veni mittere in terrā: ⁊ quid volo niſi vt ardeat? Sidera autē/ cęterę ꝟtutes: quę in cęlo animę debent lucere. Recte ergo nec ignis nec ſidera noctem illam illuminare poterant: quia inferni tenebras/nec deus/nec ꝓdi/cator aliquis/nec charitas/ nec virt⁹ alia poterit illuminare. Magnū em̄ chaos firmatū ē inť nos ⁊ vos/ dic̄ abraam di/uiti: Luc. xvj. g. n Apparebat autem illis ſubita/neus ignis timore plenus: quia in inferno damnatis lu/cebit ignis: non ad cōſolationem/ſed ad damnationem: vt .ſ. videant ſecū in pęna quos ſocios habebant in culpa: vt dicit Gregori⁹. In ꝓſenti etiā malis apparet ignis ſubitaneus ti/more plenus .i. mala cōſcientia. Ignis enim ardet ⁊ lucet: et mala ꝯſcientia ardet/quia mordet: lucet/quia recognoſcit qd̄ fecit: ardet/qꝛ torquet: torquet/quia mala: lucet/qꝛ cōſcientia: vt dicit beatus Bern̄. nullus eſt oculus quem magis vitare velit peccator ⁊ minus poſſit. q Et magicę artis ap/poſiti erant deriſus. Hoc referť ad ꝓſentē ſtatum eccle/ſię. Sicut em̄ egyptus tūc habuit magos .i. ſapiētes malefi/cos: ſic ⁊ eccleſia mō ꝗ̄plurimos magos habet ſiue ſapiētes maleficos. Quid em̄ ſapiētes malefici/niſi doctores ⁊ ꝓdica/tores mali: qui

a Et ſapiētie gloria: id eſt ſapiētia de qua prius gloria/
bantur magi. Uel/ gloria/ qua de ſapientia ſua gloriabanť:
b Correctio cū cōtumelia: id eſt fuit cauſa quare ita cō
tumelioſe corriperenť a domino: vł a ſocijs ſuis/ qui corripi/
endo eos de vana gloria magice artis ꝓrumpebant in contu/
meliā. Eſt autē corre/
ctio cum ꝯtumelia: qñ
correptio
quis oīno reluctās de
nequicia ſua cōuincit:
correctio vero ſine cōtu
Al. turba/ ones
melia eſt: cū quis pec/
catū ſuum humiliť re/
cognoſcens ad corre/
ctiones emendať. Un̄
Prouer. xj. a. Ubi fu
erit ſupbia/ ibi cōtume
lia: vbi autē hūilitas
ibi ſapientia. Uel/ a
Sapiētie gloria. i.
ſapiētia moyſi glorio/
ſa: b Correctio cū
cōtumelia . i. p ſapientiā moyſi correcti ſūt magi ⁊ ꝯtume/
lioſi facti. c Illi eñ qui ꝓmittebant ⁊c̄. Cauſam aſſi/
gnat auctor quare cōtumelioſi ⁊ deridendi facti ſunt magi: qr
ſcʒ iactabant ſe expellere portenta que moyſes faciebat: ⁊ ipſi
eque vt alij terrebanť. Et hoc eſt: Illi eñ. Quaſi ita corre/
cti ſt magi ꝯtumelia. c Illi eñ. i. magi/ d Qui ꝓmitte
bāt timores ⁊ ꝑturbationes ſe expellere ab anima
languēte: p̄ timore ſignorū ⁊ portentoꝝ: e Hi cū de
riſu pleni timore languebāt. i. p̄ timore ſic ⁊ alij: Et q̄
medicos prius ſe iactabāt/ ſibi mederi nō poterant. Sicut re/
fert Aug⁹ de quodā philoſopho: qui dicebat nō eſſe timen/
dum ad aliqđ incōmodum: ⁊ ipſe in mari plus q̄ȝ alij timuit.
f Nā etſi nihil illos: id eſt magos: g Ex mōſtris
ꝑturbabat: id eſt ledebat corporaliter mordendo: pertur/
babat autē quādo ꝓmittebant ſe expellere ꝑturbationes ab
alijs. h Tranſitu animaliū ⁊ ſerpentiū ſibilatiōe
cōmoti/ tremebūdi peribant: ſicut legiť Leuit. xxvij.
f. Terrebit eos ſonitus folij volantis. Uel poteſt eſſe ꝙ ma/
gos tranſit⁹ animaliū et ſibilus ſerpentū terrebat/ quos p̄us
monſtra non terruerant: quia cōſueti erāt videre talia: Sicut
diciť de balaam/ ꝙ non expauit ad vocē aſine: quia cōſuetus
erat mōſtris: Numeri. xxij. e. i Et aerem. Quaſi ita tre/
mebūdi peribant: Et aerē quē nulla ratiōe quis effu/
gere poſſet: id eſt ſine quo null⁹ hō viuere poſſet: k Ne/
gantes ſe videre: tante erant tenebre: in quo expꝛimiť ni/
mietas timoris. Uel hoc dicebant magi. ſ. ſe propter nimiā
obſcuritatem non poſſe videre/ ne timidi apparerēt: ſm quod
vulgariť dr̄: Bonū ē ꝓberare ſuperbū: qm̄ nō facile propriū
dedec⁹ cōfiteť. Nec mirū ſi tunc timebāt: l Frequēter
eñ p̄occupant peſſima redarguente cōſcientia:
id eſt frequēter afflicti vaticinanť peiora futura: quoꝝ timore
ſolo grauiter cruciant̄. Uel/ peſſima/ poteſt eſſe nominatiui
caſus. Et eſſe ſenſus: n Peſſima: id eſt peiora pꝛeſentib⁹:
m Preoccupāt/ illos afflictos. i. ſola ſuſpitione tremunt
Iuuenalis Satyra. 13.
redarguente cōſcientia/ ⁊ dicēte eos ꝓpter peccata ſua puni/
ri. Un̄. Exemplo qđcūqȝ malo cōmittitur/ ipſi Diſplicet au/
ctori: prima ē hec vltio: ꝙ ſe Iudice nemo nocēs abſoluiť. o
Cū ſit eñ timida nequicia. i. timori annexa/ vel timore
plena: p Data ē i omniū cōdemnationē/ p timorē
ſibi annexū: quo ſtatim cruciat/ ⁊ future pene indiciū eſt. Un̄
alia littera habet: Dat teſtimoniū cōdemnata. Statim
eñ cōdemnata nequicia: iudicio ꝓprie cōſcientie dat teſtimo
niū future pene. Unde Seneca. Scelus aliqs tutū nullus ſe/
curū tulit. Et vere data ē neqcia in cōdēnationē: q Semp
eñ p̄ſumit ſeua: id eſt anticipat futura timēdo ⁊ ampliora
fingendo: r Perturbata cōſcientia/ timore pene et
ꝓpria repꝛehenſione. Et reuera p̄ſumit ſeua ꝯſcientia ꝑturba/
ta timore: v Nihil eñ eſt timor niſi p̄ſumptionis

a b c d et ſapiētie gloria † correctio cum cōtumelia. Illi eñ qui ꝓmittebant timores ⁊ † ꝑturbationes ſe expellere ab aīa
e languēte: hi cūm deriſu ple/
f ni timore languebāt. Nām ⁊
g ſi nihil illos ex mōſtris † ꝑtur
h babat/ trānſitu animaliū et
ſerpentiū ſibilatione cōmoti
i tremebūdi peribant: et aerē
quē nulla ratiōe quis effuge
k re poſſet/ negātes ſe videre.
l m Frequēter eñ preōccupant
n peſſima/ redarguēte cōſcien/
o tia. Cūm ſit eñ timida nequi
p cia: † datā ē i omniū cōdem/
q r nationē. Semp eñ p̄ſumit
s t ſeua/ ꝑturbata cōſcia. Nihil
v ēñ eſt timor niſi p̄ſumptiōis
x y adiutoriū: ꝓditiō cogitatio/

adiutoriū: id eſt augmentū augurij futuroꝝ maloꝝ. Quā/
to eñ amplius timet peccator: tanto ampliora mala augurať
futura. Et iterum timor eſt/ x Proditio cogitatiōis
auxiliorū: id eſt timor ꝓdit ⁊ manifeſtat cogitatiōes: quib⁹
timens cogitat de auxilio quo ſperat euadere. Uel timor eſt
proditio cogitati/
onis auxiliorum:
id eſt prodit ꝙ ipſe ti/
mens non cogitat de
auxilio dei: qui ſi cogi
taret ⁊ ſperaret/ nec ti/
meret. Unde Ps. In †Ps. 55.
deo ſperaui nō time/
bo qđ faciat mihi hō.
Et dum
Al. † dat teſti/ moniū cōdēnata
Aliť exponunt h̄ Glo.
Aliť ſm Glo.
q Semp eñ p̄ſu/
mit ſeua ⁊c̄. q. d. ti/
mida nequicia: id eſt
timor annexus nequi
cie cōſcientie/ dat⁹ eſt
in cōdemnationē omniū peccatoꝝ: vrēſ mentē/ ⁊ repꝛimēs ti/
morem: quo tumeſcit cōtra deū/ peccare nō timēs. r Pre/
ſumit eñ. i. tumeſcit/ ⁊ extolliť/ s Seua perturbata
ꝯſcientia. i. crudelis ⁊ inquieta ꝯſcientia peccatoris: Iuxta
illud: Superbia eorum qui te oderūt aſcendit ſemp. Sed hec Ps. 73.
ſupbia timore annexa nequicie/ comprimiť. v Nihil enim
eſt timor niſi p̄ſumptiōis adiutoriū: id elationis medi
camentū. Et iterū timor ille eſt/ x Proditio cogitati/
onis auxiliorū. i. ꝓditio cogitationum de habendo auxi/
lio. Timor eñ quādo magnus eſt in mente/ excludit cogita/
tiones auxiliorū querendorū vel ſperandorū. Uel timor eſt
ꝓditio. i. manifeſtatio: y Cogitationis auxiliorū: id
eſt auxilioꝝ cogitationis. i. ſuſpiriorū ſingultuū: ⁊ palloris ⁊
terroris ⁊ hmōi: que ſunt auxilia ad depꝛehendendū cogitati/
ones timide cōſcientie: quia ī vultu hominis legiť ſincera vo/
luntas. Unde. Eſt facies hominis ſecūda lingua ſui. Et alibi.
Heu q̄ȝ difficile
Moraliter
* tores mali: qui ſapientes ſunt in docendo: ſed mali in vi/
uendo. Sicut enim magi oculos intuentiū deludunt per fal/
ſam apparentiā: ſic doctores ⁊ p̄dicatores moderni/ aures au
dientiū deludunt p falſam doctrinam. Falſa enim eſt omnis
doctrina/ cui non ſubeſt vita bona. Hi magi ſunt appoſiti ad
deriſum: non ſolum hominib⁹: ſed ⁊ demonibus. Unde Iob.
xlj. d. diciť de behemoth: In ſtipulam verſi ſunt ei lapides
funde: quaſi ſtipulā eſtimabit malleū: ⁊ deridebit vibrantem
haſtam: ſub ipſo erunt radij ſolis: et ſternet ſibi aurum quaſi
lutum. Et Abacuk. j. c. Ipſe de regibus triumphabit: et ty/
ranni ridiculi eius erunt: ⁊ ipſe ſup omnē munitionē ridebit.
Et merito deridendi ſunt iſti magi. Sunt enim nūcij dauid:
de quibus diciť. ij. Regū. x. a. Tulit anon ſeruos dauid: ra/
ſitqȝ dimidiā partem barbe eorum ⁊ pꝛecidit veſtes eorum
medias vſqȝ ad nates: et dimiſit eos. Barba ſignificat forti/
tudinem operis ⁊ ſermonis: per veſtes cōuerſatio deſignať.
Medietas ergo barbe radiť: cum bonū opus tolliť/ ſed ſer/
mo docendi concediť. Ueſtes vero vſqȝ ad nates p̄cidunť: cū
turpitudo vite reuelať. a Et ſapientie gloria corre/
ctio cum cōtumelia: id eſt gloriātes de ſapientia/ cum cō/
tumelia corripiunt peccatores. Paucos enim inuenies qui
compatianť peccatoribus ex affectu: ſed multos audies acer/
rime corripiētes. c Illi eñ qui ꝓmittebant timo/
res ⁊ ꝑturbationes ſe expellere ab anima languē/
te: ipſi cum deriſu pleni timore languebant. Simi/
liter ē hodie. Illi eñ qui ſe curā animarū pꝛofitenť ſuſcipere
anime ſue languorem ſuſtinent verecūdū: Et tales hodie in/
ſtituunť ad docendū ⁊ intercedendū. Sed dicit Gregorius:
Cum is qui diſplicet ad intercedendum mittitur: irati ani/
mus ad deteriora ꝓuocatur. Alia non mutantur vſqȝ ad fi/
nem capituli

a ❡Et dum intra/ vl' ab intro. i. in mēte. b ❡Minor eſt expectatio. i. ſpes auxilioꝝ. c ❡Maiorē cōputat potentiā/ vel/ audaciā ei⁹ cauſe de qua tormētū pſtat: Timida em̄ conſcientia/ maiores eſtimat vires aduerſarij q̃ ſint.

Scd̃m Glo. ❡ Heu q̃ difficile ē crimē nō ꝑdere vultu.
Ouidi⁹. 2. metamorph.
a ❡Et dū ab intro minor eſt expectatio/ auxilioꝝ. c ❡Maiorē cōputat potētiā ei⁹ cauſe de q̃ tormentū/ timoris: d ❡Preſtat. i. preſto vel pſtans ē. i. validū. e ❡Illi aūt ⁊c̃. Hic agit auctor de horrore tenebraꝝ quo egyptij circūdati/ nec vigilantes/ nec dormiētes quieſcere poterāt: q: horrēdis mōſtris et viſionib⁹ et terrore nimio turbabant: nec fugiēdi erat facultas: q: licꝫ ſine cōpede vel catena eſſent/ cū carcere tenebraꝝ claudebātur: vnde trib⁹ dieb⁹ nemo vidit fratrū ſuū nec mouit pedē ſuum de loco i q̃ erat. Exo. x. f. Et hoc eſt: Illi aūt q̃ impotentē venere noctē ⁊ ab īfimis ⁊ ab altiſſimis ſupuenientē eūdē ſomnū dormiētes: aliq̃n mōſtroꝝ exagitabant timore: aliq̃n aīe deficiebāt traductiōe. Subitane⁹ em̄ illis ⁊ inſperat⁹ timor ſupuenerat.

Al. †audaciam
Al. †ſcientiam
Al. † horrendā
B
Al. non hꝫ †arborum
Al. †in vnum

a nis auxilioꝝ. Et dūm ab in-
b tro minor eſt expectatio: ma-
c iorē cōputat †potētiā ei⁹ cau-
d ſe de qua tormentū preſtāt.
e f Illi aūtē q̃ †impotentē vene-
g re nōctem: ⁊ āb infimis ⁊ ab
h i āltiſſimis ſupuēnientē/ eun-
k dēm ſomnū dormientes/ ali-
l q̃n mōnſtroꝝ exagitabant ti-
m more/ aliq̃n aīe deficiebant
n traductiōe. Subitāneus em̄
o illis ⁊ inſperatus timōr ſup-
p uenerat. Deinde ſi quiſq̃ ex
q illis decidiſſet: cuſtōdiebat i
r carcere ſine fērro reclusus:
s Si em̄ rūſtic⁹ q̃s erat aut paſtor aut agri laboꝝ operarius
t ꝓoccupatus eſſet: ineffugābilem ſuſtinebat neceſſitatē.
v Una enim cātena tenebraꝝ
x omnes erant colligati. Siue
y ſpūs ſibilās/ aut itēr ſpiſſos †arboꝝ ramos auiū ſon⁹ ſuauis/ aut vis aque decurrētis †nimiū /aut ſon⁹ valid⁹ ꝓcipitātiū petraꝝ/ aut lūdentiū

Ita ꝯſtrue. Sic dictum eſt: languebant magi deriſu. e ❡Illi autē. i. egyptij oēs qui patiebant/ ſupple: f ❡Noctē venere impotentē: id eſt penit⁹ impotētes facientē egyptios. g ❡Et ab infimis ⁊ ab altiſſimis ſupuenientē. i. a peccatis eoꝝ pfundiſſimis ⁊ ad inferos deducentib⁹. Uel/ g ❡Ab infimis. i. a peccatis deſpatiōis. h ❡Et ab altiſſimis. i. a peccatis ꝓſumptiōis. i ❡Supuenientē. i. ſup eos venientē/ vl' deſup venientē. Uel/ Ab infimis ⁊ ab altiſſimis ſupuenientē. i. a fumoſitatib⁹ terre deſubtus veniētibus: ⁊ a defectu luminis deſup exiſtēte. k ❡Eundē ſomnū. i. eandē noctem ſiue eaſdē tenebras patiētes i ſomnis. l ❡Aliq̃n mōſtroꝝ exagitabant timore: ſicut ſepe cōtingit dormiētib⁹: q̃ vident viſiōes horribiles/ q̃ eos exterrēt. m ❡Aliq̃n aīe deficiebāt traductiōe: id ē ipſi deficiebāt traductiōe aīe. i. morte/ q̃ aīa traducebat de vita ad mortē: vel de corpe ad infernū: vel de ſenſu ad inſaniā: quia fiebāt demētes ꝓ timore. n ❡Subitane⁹ em̄ illis ⁊ inſperat⁹. i. iprouiſus: ⁊ iō mag' ledēs. o ❡Timor ſupuenerat. i. deſup venerat: vndiq̃ miſeri cruciebant/ quicq̃d aurib⁹ vel oculis vel quocūq̃ alio ſenſu pcipiebāt/ tanq̃ piculoſū formidabāt. p ❡Deinde ſi q̃ſq̃ ex illis decidiſſet/ alicubi ꝓ timore: q ❡Cuſtodiebat in carcere/ tenebraꝝ. r ❡Sine ferro recluſus. i. tenebris obuolut⁹/ q̃ſi carcere tenebroſo recluſus. s ❡Si em̄ ruſtic⁹ q̃s erat aut paſtor aut agri laborū opari⁹ ꝓoccupat⁹ eſſet/ in agris: ab ipſis tenebris: t ❡Ineffugabilē ſuſtinebat neceſſitatē: q: nec ei mederi/ nec ipſe poterat fugere nec querere auxiliū. v ❡Una em̄ catena tenebraꝝ oēs erāt colligati. q. d. oēs vnō genere pene erāt ligati. i. tenebris ⁊ timore. Quid aūt eis faceret timorē/ ſubdit: x ❡Siue ſpūs ſibilās. i. vent⁹: y ❡Aut inter ſpiſſos arboꝝ ramos auiū ſon⁹ ſuauis: aut vis aque decurrētis in vnū/ vl' nimiū: aut ſon⁹ valid⁹ ꝓcipitantiū petraꝝ. i. ꝓcipitataꝝ. z ❡Aut ludentiū aīaliū curſus inuiſus/ propter tenebras.

animaliū curſus iuiſus/ aut
a mūgientiū valida beſtiarum vox/ aut reſonans de altiſſi-
b mis mōtibus echo/ dēficientes †faciebat illos ꝓ timore.
c d Oīs ēm̄ orbis tērraꝝ limpi-
e f dō illuminābat lumie: et nō impeditis opib⁹ cōtinebat.
g h Sōlis autē illis ſuppōſita
i erat grauis nox: imāgo tenebrarū q̃ ſupuētura illis erat.
k Ipſi ērgo ſibi erant grauiores tenebre.

❡Capitulū. XVIII.

l m n Sanctis autē tuis maxima erat lux: et hōrum quidem vocēm
o p audiebant: ſed figūram nō
q videbant. Et quia nō et ipſi
r †eadēm paſſi erānt/ magnifi-
s cabant te: ⁊ †qui aū leſi erāt:
t v quia nōn ledebant/ grātias
x agebāt tibi: ⁊ vt ēſſet differē-
y z tia te †dēū petebāt. Proptēr
a quod ignis ārdentē colūnā ducē habuerunt ignote vie:

a ❡Aut mugientiū valida beſtiarum vox: aut reſonās de altiſſimis mōtibus echo. i. repcuſſio vocis. b ❡Deficiētes faciebat illos ꝓ timore. Sepē tangit ꝑ q̃ ſignificant ſeptē vitia pncipalia. Spūs ſibilās ē inanis glia: auiū ſon⁹ accidia/ q̃ ſepe aues. i. religioſos infeſtat: vis aque decurrēts nimiū eſt luxuria: ſonus validus petraꝝ/ ira: curſus ludentiū aīaliū/ inuidia: mugiētiū valida vox/ gula: reſonās echo/ auaricia. c ❡Oīs em̄. i. ſed d ❡Orbis terraꝝ/ alius ab egypto: e ❡Limpido. i. claro: f ❡Illuminabat lumie: ⁊ ī ipeditis opib⁹ cōtinebat. i. vbiq̃ traꝝ opabāt hoīes nō impediētib⁹ ill' tenebr/ q̃ egyptios ipediebāt. g ❡Solis autē illis. i. egyptijs. h ❡Suppoſita erat grauis nox

Al. †facieb
A
Exo. 10.
Al. †per
Al. †quia
Al. †ſonu

. i. grauis obſcuritas tenebraꝝ. Nox dico: i ❡Imago tenebrarū q̃ ſupuentura illis erat. q. d. illa obſcuritas tenebrarū vel mentis cecitas que erat exterius/ erat ſimilitudo et ꝓſagiū future dānatiōis. k ❡Ipſi g̃ ſibi erāt grauiores tenebre. i. ipſi erāt ſibi cauſa ſpūaliū tenebraꝝ/ q̃ grauiores ſunt q̃ corporales: q: ducunt ad tenebras exteriores: vbi erit fletus ⁊ ſtridor dentium: Matth. xiij. g.

Sanctis aūt tuis ⁊c̃. ❡Expo. Ca. XVIII. De pena et afflictiōe egyptiorū egit auctor in capitulo ꝓcedenti: Nūc quid tūc agerēt iſraelite/ oſtēdit: Magnificabāt em̄ dominū ⁊ gratias agebant de hoc q̃ non ledebant a pena q̃ egyptios cruciabat: Deinde interſcalarie agit auctor de egyptioꝝ pena ⁊ iudeorū gloria. Dicit ergo. Ita erat egyptijs: l ❡Sanctis aūt tuis: id eſt iſraelitis: m ❡Maxima erat lux/ tam corporalis q̃ ſpūalis. n ❡Et horum quidem. i. iſraelitaꝝ: o ❡Uocem audiebāt/ egyptij. p ❡Sed figurā non videbant. Tenebre enim auditū nō impediūt ſed viſum. q ❡Et quia non et ipſi: id eſt iſraelite: r ❡Eadem paſſi erant/ magnificabant te: id eſt quia iſraelite non patiebant eaſdem plagas quas egyptij: ideo magnificabant dominū: s ❡Et qui aū leſi erant/ a pharaone/ ſeruiētes in luto ⁊ latere: t ❡Quia non ledebantur/ a plagis iſtis quibus egyptij ledebant: v ❡Gratias agebant tibi/ qui liberas eos. x ❡Et vt eſſet differentia/ inter egyptios ⁊ hebreos: y ❡Te deū petebant: ⁊ ipſi plures deos colebant: te autem deum non colebāt. z ❡Propter qd̃. i. quia te petebant: a ❡Ignis ardentem columnā ducem habuerūt ignote vie: quia columna ignis ⁊ nubis/ ducebant ꝑ deſertum: vbi ignis luceret eis per noctem: ⁊ nubes tēperaret eſtū ſolis ꝑ diem: vt legit Exo. xiij. d.

vt legiť Exo.xiiij.d. a ¶Et ſolem ſine leſura boni hoſpitij pſtitiſti.i.pſtitiſti eis i die ſolem lucentẽ vt ſine leſione eſtus in nocte bonum hoſpitium haberent. ¶Myſtice Colũna ignis in nocte: ⁊ columna nubis in die lucet: quia incarnatio chriſti et i aduerſis ⁊ in pſperis ptegit nos. b Digni quidem.q.d.et merito egyptij penã tenebrarũ patiebanť: quia populũ iudaicũ cui lex q̃ſi lux q̃dã tradenda erat/ cecati malicia detinebnat: et qꝛ infantes hebreoꝝ necare diſponebãt moyſe liberato: poſtea per ipſum multitudo aduerſariorum necabať. Et hoc ẽ: b ¶Digni quidẽ illi.i.egyptij erant/ ſupple: c ¶Carere luce/ exteriore: quia carebant interiore: et pati carcerẽ tenebraꝝ. d ¶Qui id ẽ qꝛ illi: e ¶Incluſos cuſtodiebant ſanctos filios tuos/ iſraelitas: nõ permittẽtes eos abire: ſicut mãdauerat dñs p moyſen. f ¶Per q̃s incipiebat incorruptũ legis lumen: id eſt lex incorrupta et illuminans/ ſeculo dari: quia ipſi iudei per miracula que videbant/ iam preparabant ſe ad legem accipiendã: id eſt ad eundum in deſertũ: vbi legem accepturi erant. g ¶Cum cogitarent/ egyptij: h ¶Iuſtorum: id eſt iudeorũ/ occidere infantes: Exo.j.c. i ¶Et vno expoſito filio: id eſt moyſe piecto i carecto. k ¶Et liberato/ a morte p filiã pharaonis: Exo.ij.a. l ¶In traductionẽ illorum: id eſt vt traduceret filios iſrael de egypto: m ¶Multitudinẽ filiorũ abſtuliſti: id eſt pmogenita egyptiorũ occidiſti: Exo.xij.d. n ¶Et pariter illos: id eſt egyptios: o ¶Perdidiſti in aqua valida: id eſt i mari rubro: Exo.xiiij.g. qꝛ moyſe liberato/ patres egyptios poſt filios occidiſti. p ¶Illa enim nox: id eſt pmogenita egypti pcuſſiſti nõ ſubito: qꝛ iã reuelans hoc diu ante abraã/ iſaac ⁊ iacob: dicens eis/ q in manu forti eductur᷒ eſſet de egypto. Unde Geñ.xv.c. Scito pnoſcens/ dixit domin᷒ ad abraam/ q pegrinum futurũ ſit ſemen tuũ in terra non ſua: ⁊ ſubijcient eos ſeruituti: ⁊ affligẽt eos quadringentis annis: Uerũtamẽ gentem cui ſeruituri ſunt ego iudicabo: ⁊ poſt hec egredieť. Hoc etiã reuelauit domin᷒ moyſi ⁊ aaron: qui tũc erãt/ qualiter educturus eſſet eos de egypto. Uere ergo perdidiſti illos nõ ſubito: Illa eñ nox/ in qua mortui ſunt primogeniti egyptiorũ: q ¶Cognita eſt ante a patribus noſtris: id eſt abraam/ iſaac ⁊ iacob: ⁊ etiam moyſi ⁊ aaron. r ¶Ut vere ſciẽtes quibus iuramentis: id eſt firmis pmiſſionib᷒/ s ¶Crediderũt/ animequiores eſſent: q.d. hoc eñ reuelaſti patrib᷒/ ⁊ patres filijs/ vt tantã pmiſſionem cõſiderantes/ magis eſſent patientes: quia vt dicit Gregori᷒: conſideratio õnĩ minuit vim flagelli. t ¶Suſcepta ẽ aũt a populo tuo ſanitas quidẽ iuſtoꝝ: id eſt debita iuſtis: v ¶Iniuſtorum autẽ extermiatio.q.d. filios iſrael ſaluaſti: ſed egyptios exterminaſti. Utraq3.i. iuſtorum ſanitas: ⁊ iniuſtorum exterminatio ſuſcepta eſt a populo dei: quia vtrũq3 factum eſt ad vtilitatem ipſius. Et vere vtrũq3 propter populũ tuum feciſti: x ¶Sicut enim leſiſti aduerſarios noſtros: id egyptios: y ¶Sic et nos prouocans magnificaſti: id eſt ſicut egyptios per iuſticiam exterminaſti: ita populũ tuum p miſericordiã tuam liberaſti et magnificaſti. Et eſt ſimilitudo hec in toto/ non parte. In acceptione ſimilitudo eſt: ſed in receptis diſſimilitudo: ſicut ibi: Fili recepiſti bona in vita tua: et laçarus ſimiliter mala: Luc.xvj.f. Et q̃re magnificauerit/ patet. 3 ¶Abſcõſe eñ ſacrificabant iuſti pueri bonorum: id eſt hebrei/ filij patriarchaꝝ qui boni fuerũt: ſacrificabãt in egypto paſcha celebrando abſcondite/ propter metum pharaonis. Uel abſcõſe/ dicit id eſt in nocte: qꝛ illud phaſe primũ fecerũt de nocte: id eſt i veſpere: ſicut legitur/ Exod.xij. Ul/ abſconſe/ dicit: quia incluſi in domibus ſuis comederunt phaſe: vt diciť Exo.xij. Uel/ abſconſe/ dicit: quia illud ſacrificium abſconditum erat: id eſt figuratiuũ. Noſtrũ enim ſacrificium in illo abſconditum erat. a ¶Et iuſticie legem: id eſt legem iuſtam ⁊ cuſtodientes ſpũaliter iuſtificantem: b ¶In concordiam diſpoſuerũt: id eſt cõcorditer ordinauerũt: ſicut moyſes tradidit eis: ita vt i imolatione agni typici duo teſtamenta cõcordant. d ¶Similiter bona et mala recepturos iuſtos.q.d. vere magnificaſti nos. Nos dico iuſtos recepturos ſimiliter: id eſt equanimiter bona et mala. e ¶Patrias decantãtes laudes: id eſt more patriaꝝ: vel quas patres nos docuerunt. Uel ſic conſtrue litterã iſtã: a ¶Et iuſticie legem in concordiã diſpoſuerunt ſimiliter bona ⁊ mala recepturos iuſtos patrias decantantes laudes. Et ipſi hebrei: c ¶Diſpoſuerunt ſe/ recepturos iuſtos.i. ſine murmuratiõe: a ¶Iuſticie legem in concordiã: id eſt cõcorditer dicentes: Oia quecũq3 nobis pceperit deus faciemus: Exo.xix.b. Et iterum: Diſpoſuerũt ſe recepturos iuſtos ſimiliter.i. equanimiť: bona ⁊ mala.i. bona ſine elatione: et mala ſine murmuratiõe: Et diſpoſuerũt ſe ſiľr: e ¶Patrias decantantes laudes: id eſt in pſperis ⁊ aduerſis ſimiliter gratias referentes: ſicut fecerũt patres. f ¶Reſonabat aũt incõueniens inimicorũ vox: id dum hebrei cõcorditer imolarent paſcha: egyptij ecõtrario diſcorditer vlulabant: et clamabant pter mortẽ primogenitorũ ſuorũ. g ¶Et flebilis audiebať plant᷒ ploratoꝝ infantiũ: trãſitiue.i. planctus plorantiũ infantes occiſos. Uel intrãſitiue.i. planctus pter infantes mortuos/ qui plorabantur. h ¶Simili aũt pena ſeruus cũ dño afflictus eſt: ⁊ popularis homo regi ſimilia paſſus: qꝛ pmogenita omniũ tã nobiliũ q3 ignobiliũ: tam pharaonis q3 ſeruorũ eius occiſa ſunt. Uñ Exo.xij.d. Percuſſit dñs omne pmogenitũ in terra egypti a pmogenito pharaõis q ſedebat.i. ſedere debebat i ſolio eius: vſq3 ad pmogenitũ captiue q̃ erat in carcere. i ¶Similiter ẽ oẽs vno nomie mortis.i. vno genere mortis. k ¶Mortuos habebãt inumerabiles: qꝛ nõ erat dom᷒ in tota egypto in qua nõ iaceret mortuus: vt diciť Exo.xij.e. l ¶Nec eñ ad ſepeliendũ/ mortuos: m ¶Uiui ſufficiebãt: qm̃ vno momẽto q̃ erat pclarior natio illorũ exterminata eſt: id eſt pmogenita: vel fere omnes nobiles in ſubmerſione maris rubri. Uñ Exo.xv.a. Electi pncipes eius ſubmerſi ſunt

a et ſolẽm ſine leſura boni ho-
b ſpitij pſtitiſti. Digni quidẽ
c illi carere luce/ ⁊ pati carcerẽ
d e tenebraꝝ/ qui icluſos cuſto
diebãt ſctõs filios tuos p q̃s
f incipiebat icorruptũ legi lu-
g mẽ ſeculo dari. Cũ cõgitarẽt
h iuſtoꝝ occidere infantes: et
i k vnõ expoſito filio/ ⁊ liberato
l m in traductionẽ illoꝝ multitu
n dinẽ filiorũ abſtuliſti: ⁊ pariter illos pdidiſti in aqua va-
p q lida. Illa enim nox ante cõ-
gnita eſt a patrib᷒ noſtris: vt
r vere ſciẽntes quib᷒ iuramẽ-
s tis crediderunt/ aĩequiores
t eſſent. Suſceptã ẽ autẽ a po
pulo tuo ſanitas q̃dẽ iuſto-
v rũ: iniuſtoꝝ aũt extermiatio.
x Sicut eñ leſiſti aduerſarios
y noſtros: ſic et nõs puocans
3 magnificaſti. Abſcõnſe eñ
ſacrificabãt iuſti pueri bono
a b rũ: et iuſticie legẽ in concor-
c d diã diſpõſuerũt: ſimiliť bõ-
na ⁊ mala recepturoſ iuſtos
e tpãtrias decantãtes laudeſ.
f Reſonãbat autem incõue-
g niens inimicorũ vox: ⁊ flebi
lis audiebať planct᷒ plora-
h torũ infantiũ. Simili aũt pe
na ſeruus cum domino affli
ctus eſt: et popularis homo
regi ſimilia paſſus. Similiť
i ergo õmnes vno nomie mor
k tis mõrtuos habebãt inume
l rabiles. Nec enim ad ſepeli-
m endum viui ſufficiebãt: qm̃
vno momẽto q̃ erat pclarior
natio illorũ exterminata eſt.

Exo.1.c.
Exo.2.a.
Exo.12.d.
Exo.14.f.
Al. tpatri omnium
Exo.12.e.

eius ſubmerſi ſunt in mari rubro. a De omnib⁹ eñ nõ credẽtes.q.d.ita extermiata eſt p̃clarioꝛ natio egyptioꝝ. Enim.i.ſed:de omnib⁹/iudeis.ſ.nõ credẽtes/pus ante hãc plagã. b Propt bñficia/ſibi collata a deo. c Tũc cũ primũ fuit exterminiũ p̃mogenitoꝝ/ſpoponderũt populũ dei ſe eẽ.q.d.iudei q̃ pri⁹ ꝑpt bñficia ſibi collata a deo non credebãt:nec cõuertebant ad domi nũ in flagellis egypti/ oꝝũ/plene cõuerſi ſũt.

Al.✝mediũ

Rabanus ponit hanc litterã: a De omnib⁹ eñ nõ credẽtes ꝑpter bñficia: tũc cũ primũ fuit exterminiũ p̃mogenitoꝝ/ſpoponderũt populũ dei ſe eẽ.

Al.✝cõtinerent

C

a b De õmnib⁹ eñ nõn creden- c tes ꝑpter bñficia: tũnc cum d primũ fuit exterminiũ p̃mo- genitoꝝ/ſpoponderũt popu e f lũ dei ſe eſſe. Cũm eñ✝quie g tũ ſilentiũ✝cõtinẽret omia:et h i nox in ſuo curſu mediũ iter k haberet/omnipõtens ſermo l tuus✝dñe exiliẽns de cęlo a m regalibus ſedib⁹✝venit: du- n rũs debellatoꝛ in mẽdiã ex- o terminij terrã✝proſiliuit gla- p diꝰ acut⁹ inſimulãtũ impe- q r riũ portãs tuũ:⁊ ſtãns rẽple- s t uit omnia mõrte: et vſq3 ãd cęlũ attingebat ſtans i terra:

Et exponit de egyptijs ſic: Ita extermiata eſt p̃clarioꝛ natio egyptioꝝ. Et merito: a De omnib⁹ eñ/egyptijs: b Nõ credẽtes ꝑpter bñficia.i.oẽs egyptij nõ credẽtes i deũ/vl' non credentes moyſi ꝑpter bñficia q̃ cõtulit eis/orãdo pro eis vt plagę ceſſarent. c Tũc cũ primũ:id eſt tũc p̃mũ/cũ d Exterminiũ fuit p̃mogenitoꝝ:ſpopõderũt.i.cõfeſſi ſunt: e Se.i.hebręos/ eſſe populũ dei. f Cum eñ quietũ ⁊c̃. Oſtẽdit quo tpe ꝑcuſſit dñs p̃mogenita egypti: ⁊ quõ vno momẽto:q2 media nocte cũ oẽs dormirẽt/facta eſt ſtrages illa īfantiũ:⁊ ita vno momẽto extermiata ẽ p̃clarioꝛ natio. f Cũ eñ quietũ ſilentiũ.i.ↄticiniũ noctis/qñ oẽs quieſcũt ⁊ ſilẽt: g Cõtineret omia:⁊ nox i ſuo curſu mediũ iter haberet.i.media nox eẽt. k Oipotẽs ſermo tu⁹ dñe.i.p̃ceptũ tui omnipotẽtis:vl' angelus ſermõis tui nũcius: l Exiliens de cęlo a regalib⁹ ſedibus/ venit/durus bellatoꝛ in mediam exterminij trã: id eſt i mediũ terrę egypti extermiare: o Proſiliuit gladius acut⁹.i.angelus habẽs gladiũ acutũ: vel ſermo qui ẽ gladius acutus: q2 omnia ſcindit vt gladi⁹. Vñ Heb.iiij.c. Viu⁹ ẽ ſermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilioꝛ omĩ gladio ancipiti. p Inſimulatũ imperiũ portãs tuũ.i.nõ fictũ/ ſed verũ ⁊ durũ. q Et ſtans repleuit oia morte.i.oẽs domos mortuis. t Et vſq3 ad cęlũ attingebat ſtans in terra:Et ideo null⁹ poterat euadere.Et eſt argumentũ q bon⁹ angelus fuerit extermiatoꝛ egypti: qđ etiã videt ꝑ illud qđ dicit Actꝉ.vij.e.Hũc de⁹ p̃ncipẽ ⁊ redẽptoꝛẽ miſit cũ manu angeli q̃ apparuit ei i rubro:hic eduxit illos faciẽs ꝓdigia

Ps.103.

et ſigna in t̃ra egypti. Itẽ Heb.j.b. Qui facit angelos ſuos ſpũs. Ibi dicit Gregoꝛi⁹. Ad exterminiũ mittit dñs angelos ſuos:vt in ſodomã. Itẽ Eſa.xxxvij.g. Egreſſus eſt angelus dñi et ꝑcuſſit in caſtris aſſyrioꝝ centũ octogintaquinq3 milia. Et ita videt q ⁊ hic ⁊ ibi fuerit extermiatoꝛ bon⁹ angel⁹. Cõtra/Ezech.xxx.d. Diſſipabo terrã ⁊ ponã in man⁹ alienoꝛũ. Gregoꝛi⁹.i.demonũ: Nõ eñ boni angeli: ſed mali toꝛtores ſunt.Solutio.Cõmunit dĩ q mal⁹ angelus extermiatoꝛ fuit egypti:ſed poſtea miſit de⁹ bonũ angelũ q̃ ꝓhiberet malo ſit cũ egyptijs extermiare iudęos: Et de illo dĩ h̃ q attingebat vſq3 ad cęlũ. Et de eodem agit Actꝉ.vij. Planius videt q fuerit bon⁹ angel⁹:⁊ q dicit Greg⁹.boni angeli non ſunt toꝛtores bonoꝝ:ſed ſunt vltores maloꝝ: vt patet in ſodomitis:⁊

Myſtice de chriſto

exercitu ſennacherib. Raban⁹ exponit hoc myſtice de chriſto:qui eſt oipotẽs ſermo dei: Iuxta illud Ioh.j.a. In p̃ncipio erat verbũ.i. in patre filius:q̃ et brachiũ et dextera dei dicit ꝑpter diuinę virtutis oipotentiã. Hic tunc ꝑ angeli miniſteriũ iudiciũ fecit in p̃mogenitis egyptioꝝ:qui poſtmodũ ſanctificauit p̃mogenitos hebręoꝝ:et nunc ſilr ꝑ aquã baptiſmi ſaluat multitudinẽ credentiũ:⁊ īterfecit mltitudinẽ hoſtiũ ſpũaliũ. Alit aũt exponit de īcarnatiõe chriſti ẜm aliã litterã q̃ dic: f Cũ eñ mediũ ſilẽtiũ ↄtineret oia ⁊c̃. Et notat ibi triplex ſilentiũ. Primũ/mediũ/ ⁊ vltimũ. Primũ fuit

Triplex ſilẽtiũ

añ legẽ.ſ.ignorãtia lãguoris: ꝑpt quã ſilebãt a q̃rẽdo medico. Et hoc ruptũ ẽ ꝑ legẽ. Vñ Ro.vij.b. Cõcupiſcẽtiã neſciebã eſſe peccatũ niſi lex diceret: Non cõcupiſces ⁊c̃. Mediũ fuit ſub lege.ſ. deſpatio ſanitatis: ꝑpter quã ſilebãt a q̃rendo medico. Et hoc fuit ruptũ ꝑ euãgeliũ. Vñ.S.xvj.b. Nõ herba neq3 malagma ſanauit eos:ẜ tu⁹ ſermo dñe q̃ ſanat oia. Vltimũ eſt ſub euãgelio.ſ.adeptio ſanitatis: ꝑpter quã ſilebãt a q̃rimonia ⁊ plãctu. De quo Eſa.xxx.d. In ſilentio ⁊ ſpe foꝛtitudo noſtra. Vel alit. Primũ ſilentiũ fuit i caſu luciferi: q̃ ſiluit ab illa laude:de qua dĩ Iob. xxxviij.a. Vbi eras cum me laudarent ſil aſtra matutina:⁊ iubilarẽt omnes filij dei: Hoc ſilentium nunq̃ ruptũ fuit/nec rũpet: q2 ſemꝑ ſilet ⁊ ſilebit diabol⁹ a laude dei:ſed potius bellũ facit. Vñ Apocꝉ.xij.b. Factũ eſt p̃liũ magnũ in cęlo:michael ⁊ angeli ei⁹ p̃liabant cũ dracone. Mediũ ſilentiũ fuit in caſu adę:q̃ ſiluit a laude dei: q2 nõ eſt ſpecioſa laus i oꝛe peccatoris: Ecci.xv.c. Sed hoc ſilentiũ ruptũ fuit ꝑ chriſtũ:qñ diabolũ debellauit: ⁊ adã ab inferno liberauit. Tertiũ ſilentiũ erit i fine ſęculi: qñ regnãte antichriſto fere eccl'ia tota ſilebit a laudib⁹ chriſti. Sed rumpet hoc ſilentiũ ꝑ chriſtũ ad iudiciũ venientẽ. Alit. Primũ ſilentiũ fuit p̃uaricatio legꝉ naturę:ſecundũ trãſgreſſio legis moſaicę:tertiũ p̃uaricatio legis euãgelicę. Vñ mediũ ſilentiũ iã currebat/qñ verbũ dei venit in carnẽ. Et h̃ ẽ: f Cũ mediũ ſilentiũ ↄtineret oia.i.cũ nihil fieret ẜm legem. b Et nox.i. diabolus vel peccatũ: i In ſuo curſu mediũ iter haberet.i.diſcurreret vbiq3 ſine cõtradictiõe. k Omipotẽs ſermo tuus dñe.i.filius: l Exiliẽs de cęlo.i.exiens a patre. m A regalibus ſedib⁹ venit.i. a regali maieſtate patris. Vñ Ioh. xvj.f. Exiui a patre et veni in mundũ. Vel/exiliens de cęlo.i.ſaliens de ſinu patris in vterũ virginis. A regalibus ſedibus venit i mundũ.i.ab angelis:qui ſũt regales ſedes dei: Nõ q ibi eſſe deſierit:ſed cũ p̃us nõ eſſet p̃ſentialit ſicut ibi:tũc factus eſt viſibilis mũdo:ſicut erat p̃us ſolis angelis. n Durus bellatoꝛ: quia dure.i. foꝛtiter aereas poteſtates debellauit. Vñ Lucꝉ.xj.c. Cũ foꝛtis armat⁹ ⁊c̃. p Inſimulatũ imperiũ poꝛtans tuũ.i.non fictũ:q2 ſpũſſanctus diſciplinę effugiet fictũ. Vel inſimulatũ.i.non ſimulatũ.i.nõ velatũ. Vnde Ioh.xviij.d. Ego palam locut⁹ ſum mũdo:ego ſemꝑ docui in ſynagoga ⁊ templo quo omnes iudęi cõueniunt:⁊ in occulto locutus ſum nihil. Et ſignãter dicit/poꝛtans imperiũ:q2 ipſe p̃us fecit qđ docuit. Act'.j. a. Cępit ieſus facere ⁊ docere. Eſa.ix.b. Fact⁹ ẽ p̃ncipat⁹ ſuꝑ humerũ ei⁹. Inde ẽ q lingulę mitrę dependent ſuꝑ humeros pontificis:q2 debet facere qđ docet. o In mediã exterminij terrã ꝓſiliuit gladius acutus.i. in medio mũdi natus eſt chriſtus:ad litterã : vt dicit Ps. Operatus eſt ſalutẽ in medio terrę. Et dicit chriſt⁹ gladius acutus: q2 per ipſum pater mundũ debellauit:ſeꝑans patrẽ a filio:et filiã a matre. Vnde Matth.x.d. Non veni pacẽ mittere in terrã: ſed gladiũ: veni enim ſeꝑare hominẽ aduerſus patrẽ ſuum. q Et ſtãs repleuit omnia.i.hominẽ ꝑpter quem omnia facta ſunt: s Morte:id eſt a morte mortis/q̃ morit homo mũdo vel peccato: De qua Ps. Precioſa eſt in cõſpectu domini mors ſanctoꝝ eius. Vel quia ſtare pugnantiũ eſt/ſic lege: q Stãs morte.i.pugnãs moriẽdo/vt ſanſon: r Repleuit oia.i. hominẽ cui⁹ ſpes p̃us erat vacua. Vel melius. q Stãs/viu⁹ ⁊ impaſſibilis/ẜm diuinitatẽ: r Repleuit oia .i.cęlũ de liberatis a limbo: et mũdũ de ſaluat' in baptiſmo. Vnde Hiere.xxiij.e. Nũquid cęlũ et terrã ego impleo dicit domin⁹. s Morte: id eſt merito ⁊ virtute moꝛtis ſuę qua mortuus eſt ẜm humanitatẽ. Vnde Ps. Dixit vt diſperderet illos: ſi nõ moyſes electus eius ſteriſſet in cõfractiõe in cõſpectu ei⁹. Stetit/vt de⁹:cõfract⁹/vt homo. t Et vſq3 ad cęlũ attingebat ſtans i terra.i.ſtans i t̃ra vt homo: erat in cęlo

Exo.20.c.

Al.nõ hꝫ ſoꝛ

Al.non hꝫ ✝venit

Al.✝proſiliuit

S.1.b.

Ps.73.

Ps.115.

Ps.105

erat in celo vt deꝰ. Vñ Eſa.lxvj.a. Hec dicit dñs: Celũ ſedes mea: ⁊ terra ſcabellũ pedũ meoꝝ. Sequit̃: a Tunc cõti/nuo/poſt mortẽ ꝑmogenitorũ: b Viſus ſomnioꝝ ma/loꝝ.i.horribiliũ: c Turbauerũt illos: id eſt egyptios: vt nec vigilãtibus nec dormientibus requies daretur eis: qui ꝓpter ſcelera ſua paſ/ſuri erant tormenta ꝑ/petua. d Et timo/res ſupuenerũt in/ſperati.i.improuiſi et inde grauiores: qꝛ iacula ꝓuiſa minus le/dunt e Et aliꝰ ali/bi ꝓiectus ſemiui/uus.i.vnus hic ⁊ aliꝰ alibi. f Propter quã moriebat̃ cau/ſam demõſtrabat mortis.i.ꝙ ita ꝓiecti ⁊ diſpſi iacebãt ſemiui/ui/erat ſignum diuine indignatiõis: vel ange/lice ꝑcuſſionis ꝓpter quã moriebãt. g Vi/ſiones eñ ꝗ illos turbauerũt.i. egy/ptios. h Hec ꝑmo/nebãt/ne inſcij ꝗ/re mala patiebãt perirẽt: qꝛ viſiones quas videbãt egyptij dormiẽdo/ꝑmonitiões erãt vt penitẽdo vitarent futura ma/la. Et in hoc miſericordit̃ agebat̃ cũ eis. Vñ Rabanꝰ Hoc diuine bonitatis ẽ ꝙ peccãtes caſtigat/vt abſtineant a pecca/tis ⁊ penitentiã agant: Si aũt patiẽtia dei abutunt̃/ſine excu/ſatione in eternũ punient̃. i Tetigit autẽ tũc ⁊c̃. Si/cut dicit rabanꝰ/hic memorat philo ꝙ poſt interfectionẽ cho/re ⁊ dathan ⁊ abiron/murmurauerũt filij iſrael cõtra moyſen ⁊ aaron/dicẽtes: Vos interfeciſtis populũ dñi: ⁊ creſcẽte tu/multu fugerũt moyſes ⁊ aaron ĩ tabernaculũ federis. Quibꝰ ait dñs: Diſcedite ⁊ ego interficiã eos. Et ceciderũt in facies ſuas moyſes ⁊ aaron: ⁊ depcati ſũt dñm ꝓ ꝑplo: ⁊ tulit aaron thuribulũ: ⁊ imponẽs incẽſum orauit pro populo: et ceſſauit plaga que iam ſeuiebat in populũ: vt legit̃ Numeri.xvj.f. Et hoc eſt: i Tetigit autẽ tunc: nõ quãdo ꝑmogenita ꝑcuſſa ſunt: ſed parũ poſt. k Et iuſtos.i.iſraelitas: l Tẽ/ptatio mortis.i.plaga incendij interficiẽs illos. Vel/tem/ptatio mortis.i.murmuratio cõtra moyſen ⁊ aaron: ꝓpter quã digni erãt morte. m Et cõmotio in heremo.i.in deſerto: n Facta eſt multitudinis/contra moyſen et aaron: chore/dathan et abiron iam conſumptis: Numeri xvj.f. o Sed nõ diu ꝑmanſit ira tua: id eſt plaga ex ira ꝓueniens. p Properãs enim homo ſine que/rela deprecari ꝓ populis: id eſt aaron/qui ſine querela dei ſui et ꝓximi vixit. q Proferens ſeruitutis ſue ſcutũ/orationem: id eſt orationẽ que ꝓ ſcuto ꝓtectionis fuit populo: quã ex officio ſeruitutis ſue debebat deo ⁊ popu/lo. r Et ꝑ incenſum deprecationẽ allegans/reſti/tit ire/⁊ finem impoſuit neceſſitati: id eſt morti quam per ſe vitare nõ poterãt. Et nota ꝙ aaron nõ ſolũ orationẽ dr̃ feciſſe ꝓ ꝑplo: ſ ⁊ deprecationẽ. Orationẽ ꝓ bonis adipiſce/dis: ⁊ deprecationẽ ꝓ malis amouendis. s Oſtendens per impletionẽ officij ſui: vel ꝑ hoc ꝙ exauditꝰ ẽ: t Quo/niã tuus eſt famulus: vel qꝛ audacter miſit ſe inter mor/tuos ⁊ viuos/opponens ſe incendio ꝓ populo. Hoc enim ve/rum ſignũ eſt ꝙ ſit famulus dei. Unde Joh.x.b. Bonus pa/ſtor animã ſuam ponit ꝓ ouibus ſuis. Sed quia pauci ſunt tales: ideo conquerit̃ dominꝰ/ Ezech.xiij.a. Non aſcendiſtis ex aduerſo: neqꝫ oppoſuiſtis murũ pro domo iſrael. v Vi/cit autem turbas: id eſt ꝑ eſtes tribulantes populum/ fu/gnas eas: x Non in virtute corporis nec armatu/ra potentie/ſue: ſed verbo/orationis ⁊ deprecationis. y Illum qui ſe vexabat: id eſt angelũ qui populũ occi/debat. z Subiecit: id eſt ſugauit:

Numeri.16.g.

a b Tũnc cõtinuo viſus ſomni/
c orũ maloꝝ tũrbauerũt illos
d ⁊ timõres ſupuenerũt inſpe/
e rati. Et aliũs alibi ꝓiectus
f ſemiuiuꝰ propter quã morie/
batur cauſam demõſtrabat
g mortis. Viſiões enim que
h illos turbauerũt hec ꝑmõne/
bãt/ne inſcij quare mala pa/
i tiebant̃ perirent. Tẽtigit au/
k l tem tunc et iuſtos temptãtio
m mortis: et cõmõtio in here/
n o mo facta ẽſt mltitudinis: ſẽd
non diu permanſit ira tua.
p Properãſ eñ hõ ſine ꝗrela
q depcari ꝓ populis/ ꝓferẽns
ſeruitutis ſue ſcutũ orationẽ/
r et ꝑ incẽnſũ depcationẽ alle/
gans/reſtitit ire et finẽ impo/
s t ſuit nẽceſſitati: oſtẽdẽnſ quõ/
niã tuus eſt famulus. Vicit
v x aũtem turbas: nõn in virtu/
te corpis/nec armatura potẽ
y tie: ſ verbo illũ qui ſe vexa/
z a bat/ ſubiẽcit: iurãmenta pa/
rentum et teſtamentũ cõme/
b morans. Cũm eñ iam acer/
c d uatim cẽcidiſſent ſupẽr al/
e terutrum mortui: intẽrſtitit ⁊
f g amputãuit impetum: ⁊ diũi/
ſit illam que ad viuos duce/
h bat viã. In vẽſte eñ pode/
i k ris quã hãbebat/tõtꝰ erat or/
l bis terraꝝ: et parẽntũ magna/
lia in ꝗttuor ordinibꝰ lapidũ
m erant ſculpta: ⁊ mãgnificẽtia
n tua in diadẽmate capitꝭ illiꝰ
o erat ſcripta: His aũtez ceſſit

a Juramẽta pa/rentum ⁊ teſtamẽ/tũ cõmemorans: id eſt ꝓmiſſiones dei factas et parentibus firmatas quaſi iura/mentũ et teſtamentũ. b Cum enim iam aceruatim: id eſt ꝑ aceruos: c Ceci/diſſent/ filij iſrael: d Super alter/utrum mortui: id eſt alter ſuper alterũ: e Interſtitit/aaron id eſt inter viuos et mortuos ſtetit. f Et amputauit impe/tum/ incendij vel fu/roris: g Et diui/ſit illam que ad vi/uos ducebat viã: id eſt flammam ince/dentem ad viuos/ in/tercidit/diuidẽs viuoſ a mortuis: Vel via ducẽs incẽdiũ ad vi/uos/ẽ pctm̃: qd̃ diuiſit aarõ ſua oratione/quã fecit ꝓ populo. Exo.28.
h In veſte enim poderi ⁊c̃. Dixerat auctor ꝙ aaron inter viuos ⁊ mortuos ſe mittẽs irã dei in populũ placauit: hoc faciens ex officio: qd̃ ſignificat̃ in veſtibus quibus erat indutus: quas hic cõmemorat auctor. Quaꝝ prima erant fe/moralia ſine brache de byſſo retorta. Secũdo habebat/byſſi/nam tunicam: id eſt camiſiam talarem ſtrictam in brachijs et pectore: vt eſſet expeditus ad offerendũ. Tertio habebat cin/gulum de quattuor coloribus ꝑcioſis variatum ⁊ reticulatũ. Quarto habebat cidarim: id eſt mitram. Iſte quattuor ve/ſtes cõmunes erant omnibus ſacerdotibus. Sed preter has ſummus ſacerdos habebat quinto tunicam hiacynthinã de quattuor coloribus ꝑcioſis. Sexto ſuphumerale habens fo/ramẽ in pectore/habens duos lapides onychinos ſup hume/ros: in altero erant ſcripta ſex nomina filioꝝ iſrael: in altero alia ſex. Septimo habebat rationale rotũdũ ĩ pectore: ĩ quo erant quattuor ordines gemmaꝝ/ternas gemmas habẽtes: in quibus erant ſculpta duodecim nomĩa/ duodecim filioꝝ iſrael. Octauo mitram hiacynthinã: id eſt tiaram: ⁊ ſup hãc laminã auream pendentem in fronte/habentẽ nomen dei te/tragrãmaton. His veſtibus aaron medius inter viuos ⁊ mor/tuos ſtetit orans ꝓ populo. His enim veſtibus totus orbis ſignificat̃: Et ideo illis indutus eſt aaron ad ſignificãdum ꝙ pro toto orbe habet orare. Et de his veſtibus plenius dic/tũ eſt/ Exod.xxviij. Dicit ergo. Orauit aaron ꝓ populo: et merito: h In veſte enim poderis: id eſt talaris cami/ſie linee: i Quã habebat/ aaron: k Totus erat orbis terrarũ: id eſt ſignificabat̃. Sꝫ quõ ẽ hoc verũ: quia dicit Joſephus: qui ponit myſteriũ veſtium: ꝙ per po/derim tm̃ terra ſignificat̃: Solutio. Hic ponit̃ pars ꝓ toto: id eſt poderis ꝓ tota veſte ſacerdotis. Et dicit̃ poderis: id eſt talaris: a pos qd̃ eſt pes. l Et parentum magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant ſculpta: id eſt nomina duodecim maiorũ patriarcharũ filiorum ia/cob/erãt ſculpta ĩ lapidibus ſingulũ in ſingulo. m Et ma/gnificentia tua: id eſt ineffabile nomen tuũ tetragrãma/ton. n In diademate capitis illius.i.lamina aurea que pendebat in fronte/erat ſcripta. o His autẽ ceſſit

angelꝰ/ a Qui extermiabat/ ꝑplm: b Et hec extimuit .i. figurata hoꝝ. q.d. auctor: nō ī vanū his veſtibꝰ erat indutꝰ aaron: qꝛ his ceſſit malꝰ angelꝰ q̄ ꝑplm occidebat: alioquin nō poſſet ꝑplꝰs magnitudinē ire tolerare. c Erat eñ ſola tē/ptatio ire .i. plaga imiſſa: d Sufficiēs/ ad perdēdū eos.

ſuſtinebant in egypto: f Repleret punitio/ maris ru/bri. g Et populus quidē tuus mirabiliter .i. mira/culoſe: h Tranſiret/ mare rubrum. i Illi autē .i. egyp/tij: k Nouā mortē inuenirēt .i. ſubmerſionē. Sz nūqd ꝑus mlti ſbmerſi fuerūt ꝛ perit i aqs: Cōſtat ꝙ ſic: ad minus i diluuio generali. Solutio. Noua mors di/cit: qꝛ aqua priꝰ peper/cit eis i introitu aluei/ quouſqꝫ oēs intraſſēt: ꝛ filij iſrl' oēs exiſſent: ꝛ poſtea ſubito ſe con/iunxit aqua diuiſa.

Ul' melꝰ. Angelꝰ exti/muit aaron ſic veſtitū ꝛ ceſſauit ꝑcutere po/pulum: qd fuit cōueni/ens. c Erat enim ſola temptatio ire: id eſt timor quē habe/bat populus de vindi/cta dei: d Sufficiēs/ ad deletionē pec/catorū ipſoꝝ.

A

Expo. Ca. XIX.

Al. ſeducerēt

Impijs au/te ꝛc. Dixe/rat ꝙ ſola tem/ptatio dei fuit ſufficiēs ad deletionē pctōꝝ fi/lioꝝ iſrl': qꝛ i afflictiōe ſua emendati reuerſi ſunt ad dominū. Egy/ptijs ſꝫo ſuꝑuenit vin/dicta vſqꝫ ad conſum/mationē: qꝛ in plagis ſuis/ nec vitā nec mo/res correxerūt: ſed fi/ctis argumētis ſimu/labant penitentiā: et ideo nō meruerūt in/dulgentiā. Et hoc eſt: Impijs aūt .q.d. iuſtis ſufficit ſola tem/ptatio: e Impijs autem .i. egyptijs: f

a qui ēxtermiabat ꝛ hec ēxti/
b muit. Erāt eñ ſola tēptatio
c ire ſufficiēns. Ca. XIX.
d
e Impijs autē vſqꝫ in
f nouiſſimū ſine miſeri/
g cordia irā ſuꝑuenit.
h Preſciēbat eñ ꝛ futura illo/
i k rū: quōniā cū ipſi rēuerſi eſ/
l m ſēt/ ꝛ ꝑmiſiſſent vt ſe edūce/
n rēt: ꝛ cū māgna ſollicitudine
o ꝑmiſiſſēt illos: ꝯſequēbāt il/
p q los penitētie āctꝰ. Adhūc
eñ int manꝰ habētes luctū:
r s ꝛ deplōrātes ad mōnumētū
t mortuoꝝ: aliā ſibi āſſūpſerūt
v cogitationem inſcie: ꝛ quōs
x rogātes ꝓiecerāt: hōs tanqꝫ
y z fugitiuos ꝑſequēbāt. Ducē/
a bat eñ illos ād hūc finē dig/
b c nā neceſſitas: ꝛ hōꝝ q̄ acci/
d derāt cōmēmorationē amit/
e tebāt: vt q̄ deērāt tormētis re/
f g plēret punitio: ꝛ pōpulꝰ q̄dē
h tuꝰ mirabiliter trāſiret: illi
i k autē nouā mōrtē inuenirēt.

l Ois eñ creātura ad ſuū ge/
m n nꝰ ab initiō refigurabat dē/
o ſeruiēs tuis p̄ceptis: vt puē/
p ri tui cuſtōdirent illeſi. Nā
q nubēs illoꝝ caſtra obum/
r brabat: ꝛ ex aqūa q̄ ante erat
s t terrā arida apparuit: ꝛ i mā/
ri rubro via ſine impedimē/
v to: ꝛ cāmpus germinans de
x y ꝓfundo nimio ꝑ quē ōmnis
z natio trānſiuit/ que tegebat
a tua manu/ vidēntes tua mi/
b c rabilia ꝛ mōnſtra. Tānqꝫ eñ
d equi depauerūt eſcā: ꝛ tānqꝫ
e agni exultauerūt māgnificā/
f tes te dñe qui libērāſti illos.
g Memōres eñ erant adhuc
illoꝝ q̄ i incolatu eoꝝ facta fue/
h rant queādmodū ꝓ natione
i aīalium ꝑdūxit terra muſcas:
k l ꝛ prō piſcibus eructāuit flu/
m uius mltitudinē ranaꝝ. Nō/
n uiſſime aūt viderūt nōuā cre/
o aturā auiū: cū abdūcti cōcu/
p piſcētia poſtulauērūt eſcas

l Ois eni creatura. q.d. Ita tui libertati ſt ꝛ mali puniti aq̄ cedē/te filijs tuis/ ꝛ egyptios ſbmergēte. Nec h mi/rū. Ois eñ creatu/ra ad ſuū genꝰ .i. ad naturā ſuā vel ad de/um qui ē principium generationis cuiuſli/bet creature. m Ab initio refigurabat .i. obediēdo reflecteba/tur ſicꝰ a principio. n Deſeruiēs tuis p̄/ceptis: ad h eñ oīs creatura ē vt cōditori ſuo p oīa obediat. Et hoc ita: o Ut pue/ri tui .i. filij iſrael tibi ſeruiētes: p Cuſto/dirent illeſi/ in egy/pto/ in mari/ in deſer/to. q Nā nubes illoꝝ caſtra obum/brabat/ de die ꝓpt eſtū ſolis: ꝛ de nocte illumiabat. Et videt dicere Gregꝰ ſup Actꝰ. ꝙ erāt due colūne: nub vna: et ignis altera. Alij aūt dicūt ꝙ vna tm erat colūna q̄ obūbrabat de die ꝛ illumiabat de nocte: ꝛ ꝓpt hos duos effectꝰ dicit due colūne. r Et ex aq̄ q̄ añ erat .i. i loco vbi ꝑus erat aq: vl' ex aq̄ re/mota/ q̄ añ erat i alueo maris. s Terra apparuit arida/ hic ꝛ ide a latere ſtāte aq̄ maris. t Et i mari rubro via ſine impedimēto: filijs iſrl': ꝛ nō egyptijs. v Et cāpꝰ germi/nāſ .i. ſitis germinātiū/ de ꝓfūdo nimio. x Per quē/ cam/pū .ſ. y Ois natio .i. oēs filij iſrl'. z Trāſiuit q̄ tegebat vel/ regebat manu tua .i. potētia tua vel filio tuo. Natio dico: a Uidētes tua mirabilia/ in mari: b Et mō/ſtra/ in egypto. Et ſecure hec videbāt. c Tanqꝫ eñ equi depauerūt eſcā .i. leti ſicut equi paſcētes i paſcuis. d Et tanqꝫ agni exultauerūt/ poſt tranſitū maris. e Ma/gnificātes te dñe .i. magnitudinē tuā laudātes. f Qui liberaſti illos/ de ſeruitute pharaonis: et periculo maris. Et merito laudabāt te in deſerto. g Memores eñ ad/huc erāt illoꝝ que incolatu eoꝝ .i. in terra egypti in q incole fuerūt: facta fuerāt: h Queadmodū ꝓ nati/one animaliū .i. loco vtilium animaliū: i Produxit terra muſcas: Exo. viij. f. k Et ꝓ piſcibus .i. loco pi/ſciū: l Eructauit fluuiꝰ multitudinē ranarū: Exo. viij. b. m Nouiſſime aūt viderūt/ filij iſrl'. n Nouā creaturā auiū: id eſt coturnices: Exo. xvj. c. Et videt in/nuere philo ꝙ tūc fuerūt de nouo create ille coturnices. Sed cōtrariū dicit/ Numeri. xj. g. ſcꝫ ꝙ ventꝰ egrediens arreptas tranſ mare coturnices detulit ꝛ demiſit i caſtra. Solutio. Nō fuerūt tūc de nouo create: ſ; de nouo adducte: ꝛ nouo mō. Et ideo noua creatura dicunt hic. o Cū abducti cōcupiſ/centia .i. extra ſe ducti: vel a deo ſepati. p Poſtulaue/rūt eſcas epulatiōis .i. eſcas carniū delectabiles quas in egypto comedere

B

Al. ſi incola

C

Uſqꝫ i nouiſſimū ſine miſericordia/ liberāte: g Ira ſuꝑuenit: qꝛ ipſi ſine miſcdia populū iſrael afflixerūt. Unde Iaco. ij. c. Iudiciū illi ſine miſcdia qui nō fecerit miſcdiā. Et merito ꝛ iuſte ira puniti ſunt: h Preſciebat eñ/ dñs/ et futura illoꝝ/ facta: i Qm cū ipſi/ egyptij .ſ. k Re/uerſi cēnt/ ad priſtinā crudelitatē/ vl' ad cor: l Et permi/ſiſſent/ filios iſrael abire: m Ut ſeducerēt/ illos/ inter mō/tes ꝛ mare rubꝝ. Ul' l Permiſiſſet/ egyptij .ſ. filios iſrael. m Ut ſe educerēt/ de egypto. n Et cū magna ſolli/citudine ꝑmiſiſſent illos/ exire cōpellentes: Exo. xij. e. o Conſequebant illos: id eſt egyptios. p Penitē/tie actus: id eſt cum egyptij ꝑmiſiſſent abire iudeos peni/tuerūt: nec tamen tūc retinuerūt eos/ ſicut ſepe fecerant: nec ſtatim inſecuti ſunt eos ꝓpter ſepulturā primogenitorū cui intenti erāt. Nec mirū: q Adhuc enim inter manus habentes luctum: id eſt corpora occiſorū: que erant eis cauſa luctus. r Et deplorantes: id eſt valde ploran/tes: s Ad monumentū mortuorū/ primogenitorū. t Aliam ſibi aſſumpſerunt cogitationem inſcien/tie: id eſt ꝓueniente ex inſcientia: vel per quā facti ſunt inſci/entes. v Et quos rogantes ꝓiecerant: id eſt eiece/rant de egypto. Unde Exo. xij. e. Urgebant egyptij de ter/ra exire populum velociter/ dicentes: Omnes moriemur. x Hos tanqꝫ fugitiuos/ a domino ſuo: y Perſe/quebant/ egyptij. Unde Exo. xiiij. b. Indurauit dominus cor pharaonis regis egypti: ꝛ ꝑſecutꝰ ē filios iſrael. z Du/cebat enim illos: id eſt egyptios: a Ad hūc finem: vt .ſ. in mari rubro ſubmerſi perirent. b Digna neceſſi/tas: id eſt exigentia peccatorū ſuorū: quibus talem penam meruerūt. c Et horū que acciderant/ eis in egypto in plagis: d Commemorationē amittebant/ ꝓpria ma/licia excecati. e Ut que deerant tormētis/ eorū que

a epulatiōis. In allōcutione
b em̄ deſiderij† deſcēndit illis
c d de mari ortigometrā/ ⁊ vexā
tiones pctōrib⁹ ſupuenerūt/
e nō ſinē illis q̄ ante facta erāt
argumētis p vim fluminū.
f g Iuſte em̄ patiebāť ſm̄ ſuās
h nequitias. Eteni detēſtabi/
liorē inhoſpitalitatem inſti/
i k tuerunt. Alij quidē ignōtos
nō recipiebāt aduenas: alij
l m autē bōnos hoſpites i ſērui/
n tutē† redigebāt. Et nōn ſolū
o hec ſed ⁊ āli⁹ q̄dē erat reſpe/
p ctus illoꝝ: qm̄ inūiti recipi/
q ebant extraneos. Qūi aūt
r cū leticia recēperūt/ hos qūi
eiſdem vſi erāt inſtitutis/ ſe/
uiſſimis afflixerūt dolorib⁹.
s Percūſſi ſunt aūt cecitate:
t v ſicūt illi in forib⁹ iuſti cū ſūbi
taneis coopti eſſēt tenebris:
x vnūſquiſq; trāſitū oſtij ſui

y z quērēbat. In ſē em̄ dum ele
a mēta cōuertunť: ſicut i ōrga/
b no qualitatis ſonus imūtať:
c d et ōmia ſuū ſōnū cuſtodiūt.
e f Vndē eſtimāri ex ipſo certo
g h †viſu pōt. Agrēſtia em̄ i āq̄/
i tica cōuertebanť: ⁊ q̄ecūq;
k erāt natantia/ in tērra tranſi/
l bant. Ignis i āqua valebat
m ſupra ſuā virtutē: ⁊ aqūa ex/
tinguentis nature obliuiſce/
n bať. Flāme ēcontrario cor/
o ruptibiliū aīaliū nō vexāue/
runt carnes coambulantiū:
p q nec diſſoluēbant illā q̄ fācile
diſſoluebať/ ſicut glacies bo
r nā eſcā. In ōmnib⁹ em̄ ma/
gnificaſti populū tuū dn̄e: ⁊
s t honōraſti/ ⁊ nō deſpēxiſti/ in
v omni tpe/ ⁊ in ōmini loco aſ/
ſiſtens eis.

Explicit liber Sapientie.

egypto comedere cōſueuerāt: Exo. xvj. a. Vtinā mortui eſſe/
mus p manū dn̄i in terra egypti qn̄ ſedebam⁹ ſup ollas car/
niū. Et reuera viderūt nouā creaturā auiū. a In allocu
tione em̄ deſiderioꝝ. i. ſm̄ deſideriū eorū: qd̄ locutio eſt
apud deū: b Deſcēdit illis de mari. i. de trāſmarinis
ptib⁹: Numeri. xi. g.
c Ortigometra. i.
coturnix. Sʒ quō di/
cit philo: Deſcēdit de (ſ. deſcendit)
mari ortigometra: q2
in Exod. xvj. c. dicit:
Aſcendens coturnix
operuit caſtra. Solutio.
Aſcēdit coturnix vo/
lando ſup caſtra: ⁊ de/
ſcēdit/ quia a deo ve/
nit: vl̄ de alto aere vbi
pus volabāt, pe terrā
duob⁹ cubitis vt capi
poſſent: vt dicit Nu/
meri. xi. g. d Et ve/
xationes pctōrib⁹ (recipiebāt)
ſupuenerūt/ ppter
murmur ⁊ cōcupiſcen
tiā coꝝ. Vn̄ Numeri
xi. g. Adhuc carnes
erāt in dentibus coꝝ:
nec defecerat huiuſce/
modi cib⁹: ⁊ ecce furor
dn̄i cōcitat⁹ in popu/ (Eccl. 19. c.)
lū pcuſſit eum plaga
magna nimis: voca/
tuſq; eſt loc⁹ ille ſepul
chra ɔcupiſcentie. e
Nō ſine illis. Quaſi
merito puniuit illos
de⁹: q2 peccauerūt poſt viſū miraculū mar̄ rubri: qd̄ debuit
eos artare ad timēdū ⁊ diligēdū deū. Et h̄ eſt: e Nō ſine
illis q̄ an̄ facta erāt argumētis p vim fluminū. i. in
mari rubro: ſupple ſupuenerūt illis vexatiōes: imo poſt iā vi/
ſis miraculis factis i mari rubro. f Iuſte em̄ ⁊c̄. Hic loqť
auctor itez de egyptijs: ⁊ ſatꝭ abrupte. Cōtinuať aūt ei qd̄ di/
xerat ſup. ſ. terrā eis pduxiſſe muſcas: ⁊ fluuiū eructuaſſe ra/
nas. Et merito: f Iuſte em̄ patiebāť/ hec ⁊ alias penas:
g Scd̄m ſuas nequitias. i. merito nequiciaꝝ ſuaꝝ. h
Eteni deteſtabiliorē ihoſpitalitatē iſtituerūt. i. cru
deles hoſpites fuerūt: vel oīno inhoſpitales: aut em̄ nullū pe
nit⁹ hoſpitio recipiebāt: aut cū recipiebāt/ male tractabāt. Et
hoc ē: i Alij q̄dē/ de egyptijs: k Ignotos nō recipi
ebant aduenas. i. inhoſpitales erant. l Alij aūt bo/
nos hoſpites/ q̄s recipiebāt: et q̄ eos recipiebāt/ m In
ſuitutē redigebāt/ in luto ⁊ latere ſeruire cogētes. n Et
nō ſolū hec/ faciebat: o Sʒ ⁊ ali⁹ q̄dē erat reſpect⁹ il/
loꝝ. i. ad aliud malū erat intētio coꝝ: q2 nō ſolū i hoſpitio li/
bēter nō recipiebāt extraneos: ſʒ nec etiā i ťra ad cohabitādū:
et ſi aliqui recipiebāt/ ɔtriſtabanť aliq̄ ɔ̄ illos. Et hoc ē: Ali⁹
erat reſpect⁹ illoꝝ: p Qm̄ inuiti recipiebāt extra/
neos/ veniētes in terrā egypti ad manendū. q Qui aūt
cū leticia receperūt/ extraneos: r Hos q̄ eiſdē vſi
erant inſtitutis/ vel/ iniuſticia: alia littera: ſeuiſſimis
afflixerūt dolorib⁹: hoc eſt/ illi q̄ inſtituerāt vt null⁹ extra/
neus reciperet: illos qui recipiebāt extraneos/ affligebant ſe/
uiſſimis dolorib⁹. s Percuſſi ſūt aūt ⁊c̄. q. d. Ita facie/
bāt: ſʒ nō impune. Percuſſi ſūt aūt cecitate/ illi egyptij. ſ.
t Sicut illi in forib⁹ iuſti. ſ. loth. v Cū ſubitaneis
coopti/ eſſent tenebris. i. ſubito imiſſis. x Vnuſq̄ſq;
trāſitū oſtij ſui. i. introitū oſtij loth: y Querebat/ ⁊ nō
poterat inuenire: Gen̄. xix. c. z In ſe em̄ ⁊c̄. Hoc totū
reſpicit qd̄ dictū eſt de punitione maloꝝ: et liberatiōe bono/
rum. Et loquiť auctor p ſimilitudinē. Sicut ille qui organū
moderať/ facit ſonare modo hanc chordā/ modo illā: ⁊ ean/
dem modo grauiter/ modo acute: Ita domin⁹ pro volūtate
ſua vtiť elementis et ceteris creaturis ad beneficiū iuſtoꝝ et
punitionē impioꝝ. Et h̄ eſt: z In ſe em̄ dn̄ elemēta
conuertunť. i. ſuas vires mutant vel intermutāt: a Sic
i organo q̄litatis
ſon⁹. i. qualitas ſoni:
b Immutať/ pvo/ (B)
lūtate organicantis.
c Et omnia/ elemē
ta. ſ. licz ſic immutenť:
d Suū ſonū cuſto
diunt/ quo ad vniuer
ſalē modulationē. Nō (al. ⁊ viſu)
em̄ creaturā condidit
deus ſibi cōtrariā: ſed
ſue volūtati cōſenta/
neā. e Vnde. i. de
q̄ facto: f Eſtima/
ri ex ipſo certo vi/
ſu/ vel/ vſu pōt/ q
non ex natura rerum:
ſed ex volūtate condi/ (Exo. 9. c.)
torꝭ ita fiebat. g A/
greſtia em̄. i. homi/
nes ⁊ aīalia: h In
aquatica cōuerte
banť. ſ. ſic piſces aq̄/
tici i fundo maris am/
bulabant. i Et q̄/
cūq; erant natan/
tia: vt rane. k In
terra trāſibāt: In/
trabant em̄ rane do/
mos egyptioꝝ: ſic ani
malia agreſtia: Exo.
viij. b. l Ignis in aqua valebat ſupra ſuā virtutē
ɔpriā: hoc eſt: ignis mixtus cū grandine de celo veniebat: nec
ignis aquā/ nec aq̄ ignē impediebat: Exo. ix. c. m Et aq̄
extinguentis nature obliuiſcebať. i. non extinguebat
ignē/ cū quo mixta cadebat: vel in tranſitu maris rubri oblita
eſt aqua maris naturā extinguentē/ quo ad filios iſrl̄: q̄ ſicco
veſtigio trāſierunt: Exo. xiiij. e. n Flamme ecōtrario
corruptibiliū aīaliū. i. ſerpentū ignitoꝝ: o Nō vexa/
uerūt carnes coambulantiū. i. corpa filioꝝ iſrl̄ ambu/
lantiū pariter p deſertū. p Nec diſſoluebant/ flamme
ignis: q Illā que facile diſſoluebať ſicut glacies
bonā eſcā: hoc eſt/ māna. i. ignis quaſi oblitus virtutis ſue
non diſſoluebat māna qd̄ facile diſſoluebať ad ſolē/ ſicut gla/
cies. r In omnib⁹ em̄ magnificaſti populū tuum
dn̄e: h̄ eſt: ⁊ in hoſtiū deſtructione ⁊ eoꝝ liberatiōe. s Et
honoraſti/ p eo talia faciēdo. t Et non deſpexiſti in
omi tempore: licz in aliquo viſus fueris deſpexiſſe. v Et
in omni loco aſſiſtens eis/ liberans ⁊ ſaluans.

Explicit poſtilla dn̄i Hugonis Cardinalis ſup libꝝ ſapiētie

Reuerendiſſimi in chriſto patris ⁊ dn̄i/ dn̄i Hu/
gonis ⁊c̄. Cardinalis pmi de ordine ſancti Domi
nici in poſtillā ſup Eccleſiaſticū: Prologus.

Omni regis palatiū in quattuor cōſūmať: hoc
eſt/ in fundamēto ⁊ parietib⁹/ tecto ⁊ ornatu in/
teriori. Fundamentū iecit moyſes: parietē vnū
ɔphete/ alterū erexerūt apl̄i: tectū appoſuerunt
euāgeliſte: ornatū iteriorē fecerūt ceteri ſancti.
Igiť fūdamentū ē lex: parietes, ɔphete ⁊ epl̄e: tectū euange/
liū: ornat⁹ interior agiographa ⁊ apocrypha. Lex quinq; li/
bros cōtinet: Gen̄. Exod. Leuitꝭ. Numeri. Deuť. Prophe/